

TRIMITAS

VALDOVŲ
RŪMUOSE –
ŠAULIŲ
KONFERENCIJA

LIETUVOS
POLITINĖ
TEOLOGIJA

9771392475004

1,99 €

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

TAVO KALIBRO UNIVERSITETAS

MES SIŪLOME:

■ 3 nemokamas
studijų programos

■ Gyvenimą
keičiantį
išsilavinimą

■ Bakalauro
diplomą

TAVĘS LAUKIA:

■ Karinis rengimas ir
universitetinės studijos

■ Garbė tapti
Lietuvos
kariuomenės
karininku

■ Iššūkių
kupina
tarnyba
Lietuvoje
ir NATO

©„Trimitas“, 2021
Leidinio indeksas 5291.
ISSN 1392-4753

Autorių dėmesiui - medžiagų kitam
numerui laukiame iki einamojo
mėnesio 10 dienos imtinai!

Vyr. redaktorė Dovilė Pukertaitė
Kalbos redaktorė Sandra Balžekaitė
Korespondentas Valdas Kilpys
Dizainas Greta Janutytė, Paulius Budrikis (CRITICAL)
Maketas Greta Janutytė

Redakcijos kolegija:
Dovilė Pukertaitė
Tadas Venskūnas (LŠS vado pavaduotojas,
jaunųjų šaulių vadas)
Irena Šalaviejiienė (LŠS išeivijoje šaulė)
Gražvydas Zulanus (CV narys)
Skaidrilė Grigaitė-Mockevičienė (LŠS studentų
korporacijos „Saja“ narė, CV narė)
Gediminas Jankus (CV narys)
Edgaras Diržius (CV narys)

Atstovai užsienyje: LŠS išeivijoje (JAV) J. R. Butkus
Torontas (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

Viršelio autorius: Valdas Kilpys

Leidėjas: Lietuvos šaulių sąjunga
facebook.com/sauliusajunga.lt

Adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
el. p. redakcija@sauliusajunga.lt

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

2021 m. Nr. 11 (1346)
Tiražas 1500 egz.

Išleidžiamas
paskutinę kiekvieno
mėnesio savaitę.

ŠIAME NUMERYJE:

- 2 **KONFERENCIJA.** Valdovų rūmuose - šaulių organizuota nacionalinio saugumo konferencija
- 6 **KURSAS.** Būrelių vadovų kursas
- 8 **PREMJERA.** „Švelnūs kariai“ | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 10 **VIENTI IŠ MŪSŲ.** Šeimos tradicijos. Kai jos išeina iš šeimos rato | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 14 **NUOMONĖ.** Lietuvos politinė teologija | VALDAS KILPYS
- 16 **IŠMOKTOS PAMOKOS.** Kaklo movos: konkurso „Išmokta pamoka“ dalyvių išsiringimas | GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA
- 18 **TECHNOLOGIJOS.** Dronų blokatorius pratybose tampa neatsiejama būtinybe | KĘSTUTIS ŠČEVINSKAS
- 20 **UNIFORMA.** Šaulys vs. Uniforma: patikra ir įgūdžių formavimas | GABRIELIUS E. KLIMENKA
- 22 **GINKLAS.** Muškietininkų ir pikinierių ginkluotė XVI-XVII a. karuose (III dalis). Šaltieji ginklai | VIDMANTAS AIRINI
- 26 **GINKLO BROLIAI.** Karo akademijos alumnai diskutavo, kokio karininko reikia Lietuvos kariuomenei | LINA VAITIEKŪNAITĖ
- 30 **VALIA PRIEŠINTIS.** Pilietinio (neginkluoto) pasipriešinimo kursai
- 31 **ŠAULIŠKA INICIATYVA.** Trys ažuoliniai kryžiai bylos apie 1920 metų kovas prie Musninkų | NERINGA TUŠKEVIČIENĖ
- 32 **V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBAS.** Šaulių sąjungos aviacijai - 85 metai | STASYS IGNATAVIČIUS
- 34 **ATMINTIS.** Prisiminkime visus, žuvusius už Lietuvos laisvę | GINTAUTAS TAMULAITIS
- 36 **ĮDOMIOJI ISTORIJA.** Paminklai, rodantys lietuvių tautos pagarbą tėvynės sargams | BIRUTĖ MALAŠKEVIČIŪTĖ
- 38 **IŠ AUTOMOBILIŲ ISTORIJS.** Savivaldžiai automobiliai (II dalis) | JONAS RINKEVIČIUS
- 42 **LAUKO VIRTUVĖ.** Parmidžana | VYTARAS RADZEVIČIUS
- 44 **GALVOSŪKIS.** Kryžiažodis „Nuogi medžiai“. Atsakykite į klausimus ir laimėkite prizą | KASTYTIS STUMBRYS

Kasdienės naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą
skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa
su autorių nuomone. Rankraščiai negrąžinami
ir nerenzuojami.

Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvą.
Spausdino UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas

Projektą „Valstybė ir asmuo: universalių sprendimų link“
(straipsniai „Šeimos tradicijos. Kai jos išeina iš šeimos
rato“, „Lietuvos politinė teologija“) remia Spaudos, radijo
ir televizijos rėmimo fondas

2021 m. skirta 3 500 eurų.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

+370 682 31072

LKA.ATRANKA@MIL.LT

WWW.LKA.LT

f @karoakademija

@lietuvos_karo_akademija

lietuvos karo akademija

VALDOVŲ RŪMUOSE – ŠAULIŲ ORGANIZUOTA NACIONALINIO SAUGUMO KONFERENCIJA

„Trimito“ informacija

NUOTRAUKOS: Valdas Kilpys,
Vaidotas Okulič-Kazarinas

Spalio pabaigoje Lietuvos šaulių sąjunga, bendradarbiaudama su Vytauto Didžiojo universitetu, surengė Lietuvos nacionalinio saugumo konferenciją Vilniuje, Valdovų rūmuose. Renginiui pasirinktas neatsitiktinis metas: spalio 20-ąją minimos Abiejų Tautų Respublikos Konstitucijos ir Tautų tarpusavio įžadų 230-osios metinės. Visuotinai sutariama, kad būtent tuo metu Lenkijoje ir Lietuvoje formavosi parlamentarizmo ir politinės minties tradicijos.

1. LŠS štabo garbės sargybos kuopos vyrai budriai saugo Valdovų rūmus.

2. Pirmojoje diskusijų dalyje išryškėjo takoskyra tarp euroatlantinės ir ES sąveikos perspektyvos.

Lietuvos šaulių sąjungos vado plk. Alberto Dapkaus teigimu, kalbėti nacionalinio saugumo temomis, diskutuoti ir rasti atsakymus yra vienas iš pagrindinių Lietuvos šaulių sąjungos tikslų. „Šviesti visuomenę ir taip prisidėti prie jos atsparumo galimoms grėsmėms didinimo bei pasirengimo dalyvauti gynyboje yra reikšminga misija. Kiekvienos šalies stiprybė yra jos piliečiai, o visuomenės atsparumas grėsmėms turi kritinę svarbą kolektyviniam saugumui“, – įžanginiame pranešime sakė plk. A. Dapkus.

LŠS štabo Garbės sargybos kuopos šaulių ginklu pasveikinti Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda ir Lenkijos Prezidentas Andrzejus Duda konferencijos dalyviams sakė sveikinimo kalbas.

„Lietuva ir Lenkija kartu patyrė daug iššūkių. Jie mus išmokė, kaip svarbu laikytis ir būti kartu. Kartu esame stiprūs. Kartu galime laimėti. Ne veltui kai kurie mąstytojai Lietuvos ir Lenkijos sąjungą apibūdina kaip vieną didžiausių Rusijos galvos skausmų“, – tvirtino G. Nausėda. Jo teigimu, šiandien ir rytoj mūsų laukia išbandymų metas. „Mąstymas, kalbėjimas ir veikimas kartu – tai tas atsakas, tas

receptas, kurio mums būtinai reikia“, – linkėdamas vaisingos diskusijos kalbą baigė Lietuvos Prezidentas.

Aptardamas Lietuvos, Lenkijos ir Latvijos pasienyje susidariusią situaciją Lenkijos Prezidentas A. Duda tvirtino, kad „turime būti budrūs ir susitelkę. Tai ne paskutinė hibridinė operacija mūsų pasienyje siekiant destabilizuoti mūsų visuomenes. Kad galėtume susidoroti su naujais pavojais, reikalinga bendra strategija. Jos tikslas – susikaupti ir tikslingai nukreipti Šiaurės Aljanso jėgas“.

Šios kasmetės konferencijos tikslas buvo šiuo metu regione vyraujančių grėsmių saugumo srityje aptarimas ir visuomenės supažindinimas su jomis. Įžvalgomis apie saugumo situaciją ir regiono apginamumą, visuomenės įsitraukimą į šalies gynybą dalijosi Lietuvos bei užsienio diplomatai, akademikai, ekspertai ir karininkai iš Lenkijos, Vokietijos, Suomijos, JAV ir Ukrainos.

Pirmojoje sesijos dalyje išryškėjo tam tikra netiesioginė takoskyra tarp transatlantinės ir europinės bendradarbiavimo krypties. JAV ats. gen. Frankas Gorencas, turintis

37 metų aktyvios tarnybos patirtį JAV oro pajėgose, buvęs JAV oro pajėgų Europoje, JAV oro pajėgų Afrikoje, NATO jungtinių oro pajėgų vadas aiškiai ir nedviprasmiškai deklaravo būtinybę skirti daugiau lėšų gynybos reikmėms. Europos Sąjunga vis dar tai daro nenoriai, tad atskiros pavojų iš kaimynų jaučiančios valstybės finansavimo didinimo reikalus galėtų spręsti savarankiškai.

Vokietijos parlamento narys, Vokietijos Bundesvero rezervistų asociacijos prezidentas [vok. *Verband der Reservisten der Deutschen Bundeswehr* e. V.] ir Bundestago gynybos komiteto narys prof. Patrickas Sensburgas akcentavo didesnio valstybių bendradarbiavimo ES ribose svarbą. Jo teigimu, ES valstybės narės privalo spręsti bendro veikimo karinėje srityje problemas, didinti savitarpio pagalbos mechanizmus. P. Sensburgo teiginiai sulaukė nemažai tikslinančių klausimų ir tam tikrų dvejonų dėl ES įgalumo bendrai sprendžiant gynybos ir saugumo problemas. »

1. Renginio dalyvius pasveikino LR Prezidentas Gitanas Nausėda.
2. Lietuvos kariuomenės karininkai turėjo puikią galimybę užduoti klausimus savo sričių ekspertams.
3. Kalba Lenkijos Prezidentas Andrzejus Duda.

Ats. brg. gen. Juha Pyykonenas, šiuo metu dirbantis saugumo ir gynybos politikos analitiku, pristatė Suomijos gynybinės sistemos organizavimo subtilybes. Kalbėdamas apie valią gintis pranešėjas aiškiai deklaravo bet kokio ideologizavimo ir dirbtinumo ydingumą. Jo teigimu, valia gintis bus stipri tada, kai „yra reikalas“, kai visuomenė realiai jaučia pavojų ir nori tai daryti. Šia prasme Suomijos ir Lietuvos situacija yra labai panaši.

Antrosios sesijos metu daug kalbėta apie Krymo okupaciją. Deklaruota, kad Rusija iki šiol neturi atsakymo, ką toliau daryti su okupuota teritorija. Buvo kalbama apie galimus okupuoto pusiasalio susigrąžinimo Ukrainai scenarijus, tačiau vienos nuomonės surasti nepavyko. Sutarta tik dėl to, kad didžiulė karinė operacija šiuo metu menkai tikėtina.

Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto dėstytojas Deividas Šlekys akcentavo didesnio išprusimo gynybos srityje svarbą. Būtina įgalinti visuomenės narius įvairiais būdais prisidėti prie valstybės stiprinimo. „Man Šaulių sąjunga pirmiausia yra pilietinė, o paskui karinė organizacija“, – sakė diskusijos dalyvis.

Konferencijos minčių apibendrinimą atliko konferenciją parėmusio Kazimiero Pulaskio fondo tyrimų biuro direktorius Tomaszas Smura. Jo teigimu, Lenkija ir Lietuva susiduria su vis daugiau iššūkių saugumo kryptyje. Net sąjungininkai vykdo nesolidarius projektus, kurie turi neigiamą įtaką Rytų Europos valstybėms. Čia bene garsiausias pavyzdys – dujotiekio „Nordstream 2“ statyba. Rusija intensyviai stiprina ginkluotąsias pajėgas ir daro tai gana sėkmingai. Dar vienas svarbus aspektas, kuris buvo identifikuotas šios konferencijos metu: Baltijos šalys turi per mažai sunkiosios ginkluotės. Kyla ir lankstesnio bendro veikimo būtinybė. NATO turi prisitaikyti prie sudėtingesnės strateginės aplinkos.

Ši nacionalinio saugumo konferencija yra tęstinis Lietuvos šaulių sąjungos renginys. Renginį rėmė ir organizuoti padėjo LR Krašto apsaugos ministerija, LR Užsienio reikalų ministerija bei Vilniaus miesto savivaldybė. Konferencijos globėjas – Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda. x

BŪRELIŲ VADOVŲ KURSAS

1

„Trimito“ informacija
NUOTRAUKOS: LŠS archyvas

1. Visi kurso dalyviai sėkmingai išlaikė baigiamąjį testą. Geros emocijos, naujos pažintys ir, svarbiausia, žinios bus perduotos jaunesiems šauliams kompetentingų būrelių vadovų visoje Lietuvoje.

2011 metais parengta būrelių vadovų rengimo programa, kuri dėstoma III pakopų kursuose. Kaip ir jaunųjų šaulių, taip ir būrelių vadovų pakopinė programa prasideda bazinėmis žiniomis ir vis labiau sudėtingėja – temos aptariamose išsamiau, prisideda nauji mokomieji dalykai. I pakopos mokymuose gali dalyvauti bet kuris būrelio vadovas, nes kursas orientuotas į bazinių žinių neturinčius, naujai prie Sąjungos veiklos prisijungusius vadovus. II ir III pakopos mokymuose gali dalyvauti tik I pakopą arba bazinį kario / šaulio kursą pabaigę būrelių vadovai.

2. Saugi pastogė – svarbi išlikimo sąlyga laukinėje gamtoje. Kiekvienam šauliui pravartu mokėti išsirengti užuovėją, kuri apsaugotų nuo atšiaurių gamtos veiksnių ir padėtų išgyventi.

2

Lapkričio pradžioje Div. gen. S. Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje vyko Lietuvos šaulių sąjungos jaunųjų šaulių būrelių vadovų I pakopos kursas. Pagrindinis kurso tikslas – suteikti jaunųjų šaulių būrelių vadovams žinių ir įgūdžių kompetentingai dirbti su jaunaisiais šauliais, planuoti ir rengti pratysias, susijusias su jų rengimu.

Atvykusius šaulius atidarymo ceremonijos metu pasveikino Div. gen. S. Raštikio Lietuvos kariuomenės mokyklos štabo viršininkas, laikinai vykdančias vado funkcijas plk. ltn. Paulius Diliūnas ir palinkėjo šauliams sėkmės semiantis žinių, tobulėjant ir perduodant jas jaunajai kartai.

Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas Tadas Venskūnas už pagalbą prisidėjus organizuojant būrelio vadovų kursą įteikė plk. ltn. Pauliui Diliūnui Šaulių sąjungos dovaną, o kursantams – simbolines dovanėles, kurios praverė ir kurso metu.

Per keturias itin intensyvias mokymų dienas iš visos Lietuvos susirinkę jaunųjų šaulių būrelių vadovai dar išsamiau ir labiau susipažino bei analizavo Lietuvos šaulių sąjungos veiklą, istoriją, mokėsi rikiuotės, topografijos, maskuotės, ryšių, medicinos ir pastogės įrengimo.

Jaunųjų šaulių būrelio vadovų I pakopos kursą sėkmingai baigė 14 kursantų, jiems buvo įteikti pažymėjimai. „Žvelgiant iš Šaulių sąjungos perspektyvos, organizacijai labai svarbu parengti motyvuotus ir kompetentingus būrelio vadovus, kurie pabaigę šiuos mokymus galėtų kompetentingai ugdyti jaunuosius šaulius. Įgytas žinias naujieji būrelių vadovai gebės efektyviai perduoti kitiems šauliams, o tai, manau, ir yra vienas iš kurso tikslų“, – sakė LŠS vado pavaduotojas – jaunųjų šaulių vadas Tadas Venskūnas.

Kurso metu buvo ne tik patobulintos turimos ir įgytos naujos žinios, bet ir diskutuota apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų organizavimo metu kylančius iššūkius, jų sprendimo galimybes ir būdus.

3

3. Svarbu ne tik žinios ir kompetencijų ugdymas. Jaunųjų šaulių vadas Tadas Venskūnas ne vieną valandą bendravo su būrelių vadovais, išklaušė jų pozicijas jaunųjų šaulių ugdymo programos klausimais, aptarė pagrindines problemas, su kuriomis susiduria būrelių vadovai. Kurso dalyviai dalijosi patirtimi ir diskutavo, kaip pagerinti, patobulinti jaunųjų šaulių veiklą, kad ir žinių, ir gerų emocijų gautų jaunimas, atėjęs į organizaciją.

Filmas „Švelnūs kariai“. Stop kadrai.

„ŠVELNŪS KARIAI“

Dar prieš pradėdama kurti savo filmą „Švelnūs kariai“ dokumentinių filmų režisierė Marija Stonytė mėgino įsivaizduoti, ką galėtų patirti merginos, savanoriškai apsigyvenusios uždaroje, griežtomis taisyklėmis apribotoje teritorijoje su keliais šimtais vyrų. Drauge su savo filmo herojėmis Marija leidosi į filmo kelionę, kuri subrandino, užaugino ir merginas, ir pačią režisierę.

Marijos Stonytės dokumentinio filmo „Švelnūs kariai“ („Gentle Warriors“) pasaulinė premjera įvyko didžiausiame Azijos dokumentinių filmų festivalyje Guangdžou Kinijoje. Europai filmas pristatytas Italijoje, Triesto kino festivalyje, o Lietuvos žiūrovai šį filmą pirmą kartą išvydo šių metų kino festivalio „Scanorama“ uždarymo vakarą. Į šalies kino teatrus „Švelnūs kariai“ iškeliavo per Lietuvos kariuomenės dieną. Šio filmo dėmesio centre atsidūrė trys jaunos merginos – Karina, Gintarė ir Lietuvos šaulių sąjungos narė Agnė. Devyni mėnesiai kariuomenėje jų

vidaus pasaulyje paskatino itin svarbius asmenybės augimo procesus. „Tai buvo brandos ir savęs atradimo laikas. Ir joms, ir man“, – prisipažįsta filmo režisierė ir sako, kad jas visas suartino tie patys gyvenimo prasmės, būties klausimai. – Nors buvome pasirinkusios skirtingus kelius – aš – kino režisūrą, jos – karo tarnybą, žinojau, kad mums visoms reikės išgyventi ir savanoriškai priimti savus iššūkius ir, juos įveikus, vėl ieškoti naujų. Mūsų švelnumas ir žmogiškumas niekur nedingsta, keičiasi tik uniforma.“

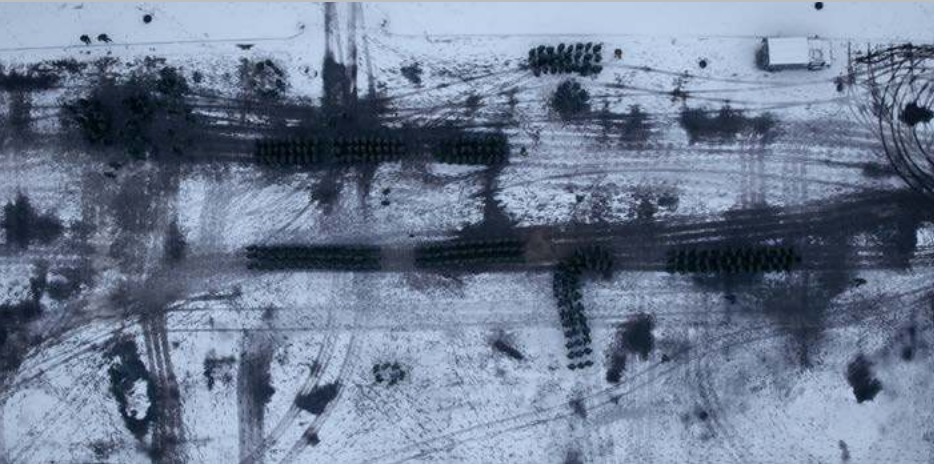
Moteris ir karas, atrodo, yra tokios tolimos ir nesuderinamos sąvokos. Tačiau Marija įsitikinus, kad šiuolaikinio pasaulio realybėje daug kas keičiasi ir į sferą, kurioje amžiais dominavo vyrai, žengia moterys. Jos savanoriškai prisiima vyrams įprastą krūvį ir atsakomybę ginti ir gintis ginklu. Moters trapumas, bent jau tarnybos laiku, paslepiamas už šiurkščios milo uniformos ir kieto kariuomenės statuto. O kas tuo metu darosi su moters prigimtimi? Jos įpročiais? Moteriškumu? Apie tai ir klausiamo filmo „Švelnūs kariai“ režisierės M. Stonytės.

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė

Filmo „Švelnūs kariai“ režisierė Marija Stonytė.

Asmeninio archyvo nuotrauka

Kodėl ir kaip merginų tema Lietuvos kariuomenėje atsirado Jūsų idėjų, apmąstymų lauke?

Idėja kurti šį filmą, atrodo, pati mane susirado. Vieną rudens dieną atsitiktinai mieste sutikau kolegę Giedrę Žickytę. Nors nebuvo gerai pažįstamos, gerai žinojome, vertinome viena kitos darbus ir kūrybą. Tąsyk pokalbis pasisuko apie tai, kas vyksta Lietuvoje – politinė situacija ir santykiai su kaimyninėmis šalimis buvo įtempta, todėl Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė jauniems vyrams grąžino privalomąją karo tarnybą. Kai kurie jaunuoliai visais būdais mėgino prievolės atsisakyti, tarnybos išvengti, o Giedrė man papasakojo apie grupę jaunų Lietuvos merginų, kurios savanoriškai pasirinko 9 mėnesių kario rengimo kursą. Nusprendžiau susipažinti su šiomis merginomis, išgirsti jų istorijas – kas jos, ko tikisi ir kokie jų lūkesčiai šiame kelyje? Galima sakyti, į kariuomenę mane atvedė smalsumas. Bandžiau įsivaizduoti, ką patirs mergina, devynis mėnesius apsigyvenusi griežtų taisyklių teritorijoje drauge su keliais šimtais vyrų?

Tik asmeniškai susipažinusi su būsimomis savanorėmis supratau, kad noriu kurti šį filmą. Jau tada nusprendžiau, kad dėmesio centre bus jauno žmogaus, merginos, turinčios daug vilčių ir svajonių, virsmas savarankišku, suaugsiu, už save atsakingu žmogumi.

Kaip atradote savo filmo herojes? Ar šias tris merginas atrinkote atsitiktinai?

Netikėtai su filmo herojėmis atradau daug bendro – kad ir kokios skirtingos jos buvo, visas vienijo šiek tiek romantiška kariuomenės ir būsimos patirties vizija. Agnė svajojo palikti tėvų namus ir pradėti savarankišką gyvenimą, Karina – išvengti darbo prekybos centre, kurį rinkosi daugelis bendraamžių. Gintarei kariuomenė tapo tikslu išmėginti save, tačiau savo ateitį ji matė aktorystėje. Merginos buvo įsitikinusios, kad devynių mėnesių tarnyba kardinaliai pakeis gyvenimą, sudėlios viską į reikiamas vietas ir padės atrasti savo vietą ir vaidmenį visuomenėje.

Turėjau nuojautą, kad ši kelionė bus sudėtingesnė, nei jos įsivaizduoja, o kelias į savęs pažinimą nebus toks paprastas ir tiesus. Nežinojau, kaip susiklostys jų likimai, bet buvo nepaprastai įdomu kartu leistis į nenuspėjamą gyvenimo kelionę.

Ar apsisprendimas išmėginti savanorišką karo tarnybą yra brandos ženklas? O gal tai – tik nuotykis, iššūkių kupinas jauno žmogaus kelias brandos link?

Mane žavi žmogaus noras priimti didelius iššūkius, visada judėti pirmyn. Manau, ir savanoriškos tarnybos pasirinkimas yra didelis žingsnis, kuriam turi būti pasiruošęs. Mano herojės, gal sau to niekaip neįvardijusios, giliai viduje troško užaugti, išeiti iš komforto zonos ir pamažu atrasti naują save.

Kuo ilgiau kūriau šį filmą, tuo aiškiau supratau, kad kariuomenėje pasislėpęs moteriškumas – tik išorinė filmo tema. Kariuomenė, griežtos jos taisyklės, vidinės dramos liko tik esminių pokyčių, kurie vyko merginų viduje, fonu. Pirmajame plane atsirado merginos, geriau save pažinusios, atradusios ir priėmusios. Atradusios savo vidinį karį.

Galiausiai, man buvo svarbi ir pasirinkimo, kurį merginos padarė eidamos į kariuomenę, prasmė. Šios kelionės prasmė. Kodėl žmogui taip svarbu visą gyvenimą kažko siekti? Kas pasilieka, kai nuotykis pasibaigia? Labai tikiuosi, kad žiūrovai gaus atsakymus į šiuos klausimus.

Koks yra Jūsų pačios santykis su Tėvyne? Ar pati ryžtumėtės tokiai patirčiai, sekdama merginų pavyzdžiu?

Didžiuojuosi savo tėvyne Lietuva, galiu drąsiai save vadinti patriote, tačiau man visada buvo svarbiau ne trispalve atributika išreikšta meilė, o natūralus žmogaus gyvenimo būdas, tiesiogiai ir netiesiogiai tarnaujantis Lietuvos labui. Man buvo svarbu studijuoti kino režisūrą Lietuvoje, Teatro ir muzikos akademijoje, Vilniuje. Supratau, kad norėdama gyventi ir kurti Lietuvoje turiu mokytis čia, stebėti ir girdėti unikalias lietuviškas istorijas, būtent jas pasakoti savo filmuose.

Mano pasirinktas kelias – kino režisūra – tik iš pirmo žvilgsnio skiriasi nuo mano herojų kelionės karo tarnybos savanorystėje. Ir aš, kurdama šį filmą, ir jos, turėjome įveikti ne vieną iššūkį, įveikti save, atrasti vidinės stiprybės, užaugti.

Didžiuojuosi, kai mano filmai pasiekia užsienio festivalius ir taip garsina Lietuvos vardą. x

ŠEIMOS TRADICIJOS. KAI JOS IŠEINA IŠ ŠEIMOS RATO

1

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKOS: Ignas Vaičiulis

Dviejų vaikų mama ir žmona. Moteris, turinti nuostabią šeimą, nuostabų darbą ir daug veiklų savo gyvenime. Taip galima apibūdinti Gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės šaulę Pauliną Paliukienę, kurios gyvenimas tiesiog persipynęs su meile Lietuvai.

Šaukėnų Vlodo Pūtvio-Putvinskio gimnazijoje anglų kalbos mokytoja dirbanti Paulina toli gražu neapsiriboja tik tuo. Šaulių būrio vadė yra jaunųjų šaulių būrelio vadovė, daug laiko praleidžia su jaunaisiais šauliais, kurie, pasak moters, yra tapę jos šeimos dalimi. Jaunimo ugdymas Šaulių sąjungoje užima reikšmingą vietą, tad kokie gi žmonės dirba su jaunaisiais šauliais?

1. Paulina Paliukienė su vyru šauliškame žygyje, kuriame įveikta 21 km.

2. Rikiuotėje su šauliška šeima.

Kaip galėtumėte trumpai save pristatyti?

Manęs visur pilna! Dirbu ne tik kaip mokytoja Šaukėnų Vlodo Pūtvio-Putvinskio gimnazijoje, bet ir kaip šaulių būrio vadė. Su jaunimu laiko praleidžiu tikrai daug. Turiu ir anglų kalbos mokyklėlę Šiaulių centre, vedu kursus, privačias pamokas ir rengiu dvyliktokus egzaminams. Prie viso to esu tarnaujanti Lietuvos kariuomenėje – Krašto apsaugos savanorių pajėgose. Laiko draugams, deja, beveik nebelieka.

Mano vyras kariškis jau daug metų, todėl jo patirtis, pamokos ir motyvacija man yra neįkainojamos dirbant su jaunaisiais šauliais. Gimnazijos šaulių būrys ne tik mano, bet ir jo šeima. Jie – tarsi mūsų abiejų vaikai. Su vyru esame įkūrę asociaciją – „airsoft“ klubą „Black fox raven“, todėl mūsų šauliai ne tik užsiima šauliškais dalykais, jie turi galimybę pažaisiti ir šratasvydžio žaidimus.

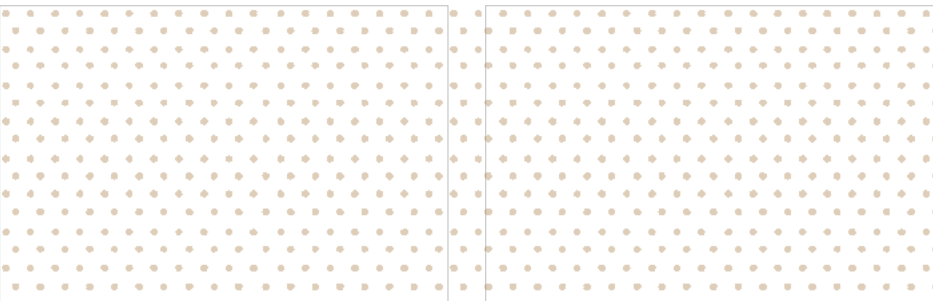
Kai abipusis ryšys yra paremtas šauliškumu ir patriotiškumu, neišvengiamai tai skleidžiame ir kitiems.

Esate ne tik šaulė, bet ir karė savanorė, kodėl pasirinkote sieti savo gyvenimą su tarnyba Lietuvai? Kas traukia būti šiose veiklose?

Dažnai susimąstau „kodėl“ ir, atvirai pasakius, neturiu konkretaus atsakymo. Tiesiog man gera, aš jaučiuosi svarbi Lietuvai taip, kaip ir ji man. Sutrinku galvodama, ar tas patriotiškumas ir noras tarnauti yra tam tikri veiksmai, ar požiūris, kuris natūraliai veda prie vieno ar kitų pasirinkimų gyvenime. Nuo vaikystės į uniformas, tvarką, discipliną žiūrėdavau labai rimtai, man tai buvo lyg slapta svajonė, kurios nei tėvai, nei artimi draugai nežinojo. Jaučiau kažkur širdies kertelę, kad vieną dieną garbingai stovėsiu rikiuotėje su uniforma, iškėlusi galvą gerbsiu vėliavą ir giedosiu himną. Prasmė yra vien tai, kad jaučiuosi laiminga, o laimė ir yra gyvenimo prasmė. Būti bendraminčių apsuptyje, einančių viena kryptimi, mėstančių taip pat, manau, labai svarbu, labai svarbu ir atrasti savo aplinką, kurioje nori gyventi. Šiais laikais žmonės žino savo teises, bet dalis jų pamiršta savo pareigas. Manau, mano pareiga ir yra būtent tokia – ugdyti save ir ugdyti jaunimą tinkamai, atsidėkojant savo tėvynei. Ją mes turime vieną.

Kokia Jūsų darbo su jaunaisiais šauliais pradžia?

Šaulių sąjungoje esu daugiau nei treji metai, o su jaunaisiais šauliais dirbu dvejus metus. Gimnazijos, kurioje dirbu, pavadinimas jau daug ką pasako kiekvienam šauliui. Kai atėjau dirbti mokytoja į šią mokyklą, kolegė pasiūlė atgaivinti šaulių veiklą, nes kadaise ji buvo aktyvi, tačiau per ilgą laiką nebuvo kam dirbti su jaunimu, taip jie ir išsibarstė. Man tai atrodė iššūkis. Aš – griežta, disciplinuota, viskas turi būti nepriekaištingai gerai, ir čia būrys, kurį turiu ne tik suvaldyti, bet ir ugdyti tinkamai, skatinti jų patriotiškumą ir savanorystę. Atrodė, misija – neįmanoma. Tačiau man pavyko. Nežinau, ką tokio stebuklingo padariau per agitaciją, žinoma, labai padėjo ir

2

kolegos, bet jau kitą dieną prie mano kabineto stovėjo eilė mokinių su prašymu jungtis į šaulių būrį. Buvau maloniai nustebusi. Iš pradžių rinkdavomės tris kartus per savaitę, pažinome vienas kitą ir patys nepastebėjome, koks stiprus ir galingas kumštis tapome! Nuėjome ir padarėme daug per trumpą laiką, jaučiuosi pakylėta, kad jų vis daugėja ir gretos plečiasi, turbūt viską darau tinkamai, jei jie nori pas mane ateiti į būrį.

Ar reikia specifinių žinių, dirbant su jaunaisiais šauliais?

Manau, kad jaunimo ugdymas bet kokia prasme iš esmės yra sudėtingas dalykas. Tam aš turiu jėgų, motyvacijos ir noro. Man užtenka pamatyti patriotiškumo ugnelę juose ir aš pati jaučiu norą kuo geriau ir daugiau atiduoti jiems. Jie – mano variklis. Mes ne tik mokomės

tautiškumo ir patriotiškumo, tačiau paliečiame daug svarbių gyvenimiškų ir pilietiško temų. Per kelerius metus atradau būdų, kaip juos motyvuoti, skirti dėmesio kiekvienam individualiai, ugdome tiek asmeninius, tiek socialinius įgūdžius. Stengiuosi kuo daugiau laiko leisti su jais, užsiimti aktyviomis veiklomis. Pas mus praktikos gerokai daugiau nei teorijos. Jiems svarbu bandyti, liesti, pamatyti ir pajauti, turbūt todėl jie noriai jungiasi į mūsų gretas. Mes – draugai, šeima ir būrys „viename“.

Mokomės ir augame kartu Šaulių sąjungoje, papildome vienas kitą. Tiesą pasakius, teorijos nei jie, nei aš nemėgstame, mums reikia veiksmo, turbūt todėl nebijome iššūkių ir dalyvaujame visur, kur tik įmanoma. Dėl bendravimo ir bendradarbiavimo esame žinomi visoje Lietuvoje. »

Kaip būrio vadas visada siekiu aukštumų, kokybės ir tobulumo savo paskaitose ir treniruotėse su jais, todėl grįžusi namo iš mūsų susitikimų dar ilgai galvoju, ar viską padariau tinkamai ir ką galėčiau padaryti dar geriau.

Turite savų vaikų, ar jie domisi Jūsų veiklomis? Galbūt turite šeimos tradicijų, susijusių su patriotiškumu?

Mano šeima man yra didysis motyvatorius. Jaučiu 100 proc. palaikymą, žinoma, kartais tenka pabūti kursuose, mokymuose, ilgesnėse pratybose, pajuntu, kad atitolstu nuo šeimos buities, sunku persilaužti, bet stengiuosi kaip galėdama rasti balansą ir nenuskriausti šeimos, skirti jai laiko. Draugams laiko nebelieka, bet šeima, mokytojos darbas ir tarnyba man – pirmoje vietoje. Vaikai dar maži. Manau, geriausia priemonė įdiegti jiems patriotiškumą ir tėvynės meilę – tai ją turėti tėvams. Reikia pradėti nuo savęs. Jie dažnai mato mus su uniformomis, žino, kokia valstybinė šventė artėja ir ką ji mums reiškia, pas mus ir Vyčio vėliava kabo balkone, atributikos daug namuose. Lankome Lietuvai įžymias vietas, žygiuojame, kalbame apie tai. Mes net ir muzikos klausomės kitokios. Dažniausiai namuose ir mašinoje skamba grupės „Skylė“ dainos, jas dainuojame ir tuo mėgaujamės. Manau, aplinka, kurioje auga vaikai ir kokios vertybės puoselėjamos, tokius mes juos ir išauginame, kiekvienas mes meilę tėvynei išreiškiame skirtingai. Mūsų išraiška yra būtent tokia. Tikiuosi, mūsų šeimos pavyzdys įkvėps ir kitas šeimas.

Galbūt būna, kad Jūsų šeimos tradicijos išeina iš to uždaro tik Jūsų šeimos rato ir įsilieja į tą bendrą šaulišką šeimą, kur ateinate ir mokote kitus vaikus? Kokių tradicijų turite su savo jaunaisiais šauliais?

Mūsų šeima ir draugai aplink – būtent iš tokios aplinkos. Vyro šeima ir giminė turi stiprų kariuomenės pamatą, tėtis, brolis ir dėdės yra arba buvo tarnaujantys. Mano draugai taip pat. Sudėjus viską į bendrą, mus ir supa tik tokia aplinka. Į Šaulių sąjungą įstojau pirma, mokiausi ten visų pagrindų, aktyviai dalyvavau visuomeninėse veiklose, ceremonijose, tuo pritraukiau ir vyrą. Jis ir dabar juokiasi, trys priešaikos jo gyvenime – jau rimtas žingsnis. Beje, pasipiršo man po bazinio kario savanorio įgūdžio kurso pagrindinėje aikštėje ir mes abu buvome su uniformomis, o jau lygiai po metų mūsų sutuokė Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų Aviacijos bazės kapelionas Virginijus Veilentas. Mano vyras ir vėlg

buvo su paradine uniforma, vestuvių ceremonija vyko kiek kitaip ir pati šventė buvo patriotiška ir kitokia. Kai abipusis ryšys yra paremtas šauliškumu ir patriotiškumu, neišvengiamai tai skleidžiamai ir kitiems.

Bendrystė visur, tiek šeimoje, tiek darbe, tiek ugdant savo būrį. Aš netgi linkusi sakyti ir manyti, kad Vlado Pūtvio-Putvinskio gimnazijos šaulių būrys nėra tik mano būrys, tai yra mūsų būrys. Mes abu vienodai juos mylime, gerbiame, atiduodame savęs lygiai tiek pat vienodai ir jaučiame stiprų atgalinį ryšį iš šaulių. Mes minime visas šventes kartu, turime tradicijų kartu. Visi kartu jas puoselėjame. Viena iš tradicijų tapo kas pusę metų aplankyti Girnų šventkalnį ir ant kalno viršūnės pabendrauti ir pasidalyti patriotinėmis istorijomis, įspūdžiais. Turime tradiciją pradėti ir užbaigti mokslo metus išskylaudami miške su „šauliškais keksiukais“. Tokios veiklos mus suartina, skatiname bendrumą. Tokia komandiškumo galia mus visus veda į priekį.

Kadangi aktyviai dirbate su jaunimu, galima sakyti, kad Jums iš esmės yra svarbu ugdyti ne tik savo vaikų, bet ir bendrai Lietuvos vaikų patriotiškumą?

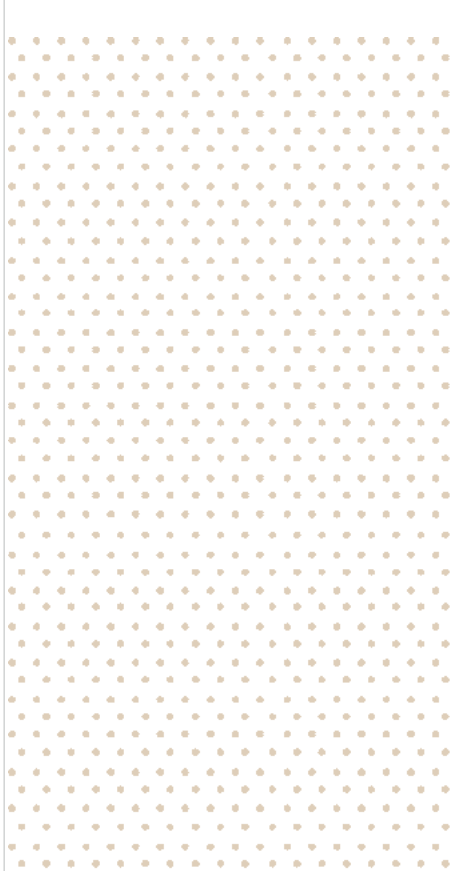
Man tai labai svarbu. Svarbu išugdyti jaunimą būti pilietiškais ir patriotiškais. Mano akiai turbūt gražesnio vaizdo nėra, kaip matyti jaunimą žygiuojant, dalyvaujant svarbiuose valstybės švenčių minėjimuose. Gera matyti, kad jie yra savanoriai, atiduoda dalį savęs Lietuvai prisidėdami savo šauliškumu ir stengdamiesi tėvynės labui. Jaunimas supranta kur kas daugiau, nei galime įsivaizduoti. Kiekvienas jų turi asmeninių istorijų, kurios priverčia suprasti apie Lietuvą savaip, todėl mes dalijamės istorijomis ir įspūdžiais. Mano vyras dažnai jiems pasakoja apie istoriją ir bando sudominti įvairiausiais būdais, jis – puikus pasakotojas ir aš visada paklausau jo. Mes švenčiame Lietuvą ir viskas, kas – apie ją, ne tik per šventes, bet ir kiekvieną kartą savo mintimis ir gerais darbais.

Kokias vertybes laikote pamatinėmis, kurios nuo mažens turėtų būti įskiepytos į jauno žmogaus sąmonę?

Nuo mažų dienų, kai vaikas pradeda klausinėti „kodėl“, reikėtų suteikti visus atsakymus į jo klausimus. Nebijoti apčiuopti ir dar daugiau, jie supranta daug, tik kartais mes, tėvai, esame per daug užsiėmę skirti dar daugiau laiko pokalbiams. Pradėjus vaikams eiti į mokyklą, atkreipti dėmesį į istorijos pamokas ir padėti vaikui jos mokytis kartu per skirtingas gyvenimo istorijas, pasakojimus, suteikti galimybę pabendrauti su vyresnio amžiaus žmonėmis, kurie gali daug ir įdomiai

Tiek man reikia Lietuvos, tiek jai reikia manęs, tai abipusis noras būti viena kitos dalimi. Aš didžiuojuosi jos istorija, pergalemis, gamta, laisve ir manau, kad ji taip pat didžiuojasi manimi.

Aš juk Lietuvos vaikas, augantis, mylintis ir atiduodantis savęs tiek, kiek įmanoma daugiau.

1. Meilė Lietuvai, puoselėjama šeimoje, tik stiprėja.

Asmeninio archyvo nuotrauka.

papasakoti. Istorijos pamokos mokiniams dažnai tampa neįdomios, nes jie mato tik sakinius ir paveikslukus, neįsigilina į to įvykio tikslą, prasmę, smulkmenas. Kiekvienas istorinis įvykis Lietuvai yra vienaip ar kitaip svarbus. Padėdami vaikui suprasti visą to prasmę, padėsime jam susivokti, kas iš tiesų esame ir kur gyvename. Išskylas ar keliones su šeima galima kuo puikiau paversti ne tik pramogų diena, bet ir aplankyti įžymias istorines vietas įterpiant dalelę pasakojimo apie tai, kas buvo praėityje ir kuo tai svarbu šiandien. Suprantu, kad jaunimui šiandien sunku suvokti, kas yra laisva Lietuva, kai jie ir auga jau joje – laisvoje, tačiau mažumėle daugiau noro ir įkvėpimo juos sudominti ir paaiškinti prasmę gali tapti pirmuoju žingsniu į šauliškesnį jų brandos vystymąsi. Gerus darbus daryti kartu – tai jau yra pilietiškumas. Paminėti kartu valstybines šventes – tai jau galima priskirti prie patriotiškumo ir galų gale savanoriavimas kažkur kartu, prisidėjimas prie visuomenei naudingų darbų ir gali išugdyti jauno žmogaus sąmonę ir įskiepyti tam tikrų vertybių.

Esate žmogus, kuris nori tobulėti, turimas žinias perduoti kitiems. Lapkritį Kaune vyko Jaunųjų šaulių būrelių vadovų kursas, kuriame dalyvavote, kokie lūkesčiai buvo ten važiuojant?

Pirmiausia, važiavau dėl įdomumo, pasitikrinti, ar viską darau gerai, ar teisingai, vis dėl to ugdyti jaunimą tinkamai – šiandien yra iššūkis. Antra, pasidalyti gerą patirtimi, pabendrauti su bendraminčiais ir pasisemti naujovių ir idėjų. Na, o trečia, kartojimas to, ką mokeisi anksčiau, tik į naudą. Atvažiavau į kursą stipri, bet išvažiavau dar stipresnė ir labiau pasitikinti savimi. Pirmą dieną labai smagi, akis į akį teko pabendrauti su Vlado Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentu, Šaulių sąjungos atkūrėju Stasiu Ignatavičiumi, aš juo labai didžiuojuosi, daug teko pabendrauti pirmą dieną su juo, toks žemiškas paprastas žmogus. Jis tikrai pilietiškas, patriotiškas ir savanoriškas šaulys.

Pirmas įspūdis, kaip įprastai, viskas atrodė lyg ir pažįstama, teorija girdėta, praktika jau daryta, tačiau kiekvienoje paskaitoje stengiausi atrasti ką nors naujo. Manau, man viskas sekėsi gerai, tačiau žinau, kad vienaip ar kitaip man tai bus tik į naudą.

Kadangi nesate naujokė šiuose reikaluose ir temose, kokį įspūdį paliko visos tos dienos su kitais būrelių vadovais? Instruktorių mokymai? Kokį įspūdį parsivežėte?

Parsivežiau tik pačias geriausias emocijas, akimirkas, žinias ir momentus. Tobulėjimui ribų nėra, kiekvienoje paskaitoje atradau kažką naujo, negirdėto. Negalime žinoti visko ir būti puikūs visur. Pasidalijimas gerą patirtimi, patarimais, idėjomis – ne tik svarbu kaip būrelio vadovei, bet ir asmeniniame gyvenime galima pritaikyti vienų ar kitų pamokų. Kursas buvo gerai apgalvotas, tinkamai sudėliotas grafikas. Po jo tiesiai važiavau į Tauragės šaudyklą, nes turėjau pratybas su KASP savanoriais. Visą kelią važiudama ten galvojau, kaip gerai, kad dalyvavau kurse, negalėjau atsidžiaugti pažintimis su kitais vadovais, o jų patarimai ir idėjos liko mano galvoje.

Kurso instruktoriai yra motyvuoti kariai iš skirtingų padalinių, kiekvienas jų davė asmeninių patarimų, pasidalijo įspūdžiais, siekė per kiekvieną paskaitą apčiuopti kuo daugiau praktikos, užacentuoti svarbiausius dalykus. Raginu kiekvieną Lietuvos šaulių sąjungos jaunųjų šaulių būrelio vadovą apsilankyti šiame kurse, ypač naujokus, tai puiki pradžia, kuri padės tapti tvirtesniais, savimi patikinčiais būrelio vadovais. Ir, žinoma, reikia palikti vietos savo idėjoms, mintims, realizavimui. Viskas, kas daroma iš širdies, yra teisinga.

Ką Jums duoda tarnyba Lietuvai, buvimas Šaulių sąjungos nare ir ką Jūs Lietuvai duodate atgal?

Tarnauti Lietuvai galime įvairiausiais būdais. Aš manau, kad iki įstojimo į Šaulių sąjungą aš jau tarnavau jai. Prisidėdavau prie visuomenei naudingų darbų, padėdavau žmonėms prireikus pagalbos, neteršiau gamtos, priešingai – surinkdavau paliktas šiukšles ir mokydavau kitus elgtis teisingai. Nepamiršdavau Lietuvos valstybės švenčių. Tą patį darau ir dabar ir dar daugiau. Tapus Šaulių sąjungos nare atsivėrė dar platesnės durys ir galimybės, kaip prisidėti prie valstybės gerovės. Galiu skirti dar daugiau laiko, mokytis jaunimą, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais būrio vadais ir būrelio vadovais, tai tapo mano gyvenimo dalimi. Esu pripažinta tiek kolegų, tiek aukštesniųjų vadų ir jaučiu jų pagarbą man. Gen. P. Plechavičiaus 6-oji rinktinė mane palaiko, motyvuoja. Kai jauti palaikymą, natūraliai eini pirmyn nedvejodama savo veiksmis, pasiūlymais, idėjomis. Tiek man reikia Lietuvos, tiek jai reikia manęs, tai abipusis noras būti viena kitos dalimi. Aš didžiuojuosi jos istorija, pergalemis, gamta, laisve ir manau, kad ji taip pat didžiuojasi manimi. Aš juk Lietuvos vaikas, augantis, mylintis ir atiduodantis savęs tiek, kiek įmanoma daugiau. x

LIETUVOS POLITINĖ TEOLOGIJA

Šis straipsnis yra netiesioginė praeitame, 10-ajame, numeryje publikuoto teksto apie islamą tąsa. Aptaręs objektyvią realybę (musulmonų pasiryžimą kentėti dėl didesnio tikslo) visuomet pradedi klausti savęs, ar esi pasiryžęs aukotis, kentėti ir gal net mirti dėl savo vertybių? Asmeninių ir kolektyvinių...

PASIAIŠKINKIME SĄVOKAS

Pirmiausia apie politinės ideologijos ir politinės teologijos skirtį. Atmetant dideles ir sudėtingas sąvokas, tiek ideologija, tiek teologija politikos kontekste yra tai, kuo būtina įtikėti ir pagal tai tvarkyti savo asmeninį ir bendrą gyvenimą su kitais. Ir ginti tai, kuo tiki (mūsų atveju tai labai svarbu).

Suprantamas kai kurių šaulių nenoras pripažinti politinės ideologijos svarbą. Visa tai prieš daugiau nei šimtą metų sugalvojo Karlas Marxas, kuris dažnam kelia alergiją. Būtent jis ideologiją laikė klaidinančia iliuzija, kuri nuslepia tikrąsias socialines problemas, apgaudinėja liaudį. Pasak jo, vyraujanti ideologija palaiko visuomenėje nusistovėjusius vienos klasės dominavimo kitos atžvilgiu santykius nuslėpdama jų prievartinį ir išnaudojamą pobūdį. Žodžiu, trukdo pasaulyje įsivyrauti socializmui, o ir komunizmui.

Dėl politinės teologijos viskas gerokai sudėtingiau. Toks vokiečių Carlas Schmittas rašė, kad „politinė teologija savo grynu ir visišku žinojimu apie anapusinę politikos prigimtį suteikia teorines prielaidas kovai, kurioje tikėjimas susitinka su tikėjimu, teisingas tikėjimas susiduria su tūkstančiais eretiškų tikėjimų. Nuo pat pradžių politinė teologija paneigia galimybę racionaliai pagrįsti savo gyvenimo būdą. Politikos teologas žino, kad jo teorija yra visiškai priklausoma nuo tikėjimo tiesos“ (*What is Political Theology? Interpretation. A Journal of Political Philosophy*).

TEKSTAS IR NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

Vytauto Didžiojo šlovingi žygiai įkvepia. Paminklas Laisvės alėjoje Kaune.

Leidžiamas nuo 1920 m.

Aktyviam piliečiui, šauliui neužtenka „tikėti Lietuva“ privačiai. Dabartinė mūsų valstybės situacija kiekvienam prikišamai siūlo kasdienius išbandymus.

Taigi politinė ideologija savo stiprybę semia iš „šiapus“, o politinė teologija sako, kad be „anapus“ niekaip neapsieisime. Reikalingas tikėjimas. Viskas, kas vyksta, pirmiausia aiškintina per religijų, tikėjimų susidūrimus. Grįžtant prie Lietuvos reikalų: tai, ką regime pasienyje, yra skirtingų pasaulėžiūrų, tikėjimų, kultūrų atstovų susidūrimas. Ir laimės stipresnis, labiau įtikėjęs.

SUSISPROGDINTI DĖL LIETUVOS?

Lietuvos istorijoje nereikia toli ir daug kapstyti, kad rastum įkvėpiančių pasiaukojimo pavyzdžių. Bene arčiausiai mūsų – laisvės kovotojai. Dažnas yra skaitęs ir matęs atvaizdų, kai mūsų seneliai ir proseneliai aukodavo gyvybę dėl... Lietuvos.

Parašius žodį „Lietuva“ pridėti kažką papildomo nelabai ir išeina. Jame telpa viskas, kas brangiausia, tačiau kadangi tema reikalauja išsamesnio paaiškinimo, pabandykime pasvarstyti, kas „telpa Lietuvoje“, dėl ko nebūtų gaila padėti galvos?

Liekant politinės ideologijos rėmuose tai – vertybės, tikslai, visuomenės vizijos, kurios yra politinių programų pagrindas. Ne mažiau svarbu ir paprastesni, bet esminiai dalykai: šeima, užgyventas turtas, konkreti gyvenamoji aplinka.

Jei žvelgiame per politinės teologijos prizmę, dėti galvą už politines vertybes tikrai nesinori. Per daug paviršutiniškos tos iš politikos kylančios vertybės. Nors krizių atveju dažnai garsiai deklaruojama, kad „ginama demokratija“ ar kas nors panašaus, bet nuoširdžiai paklauskime patys savęs, ar kas mirtų už „demokratijos principus“? Paleistų sau kulką į kaktą? Susisprogdintų bunkeryje?

Politinė teologija reikalauja kažko daugiau, kad būtum pasiryžęs padėti galvą už Lietuvą. Kažko bendresnio, visuotinesnio. Ir tik tuomet, kai pradedi tai nujausti, po politinės teologijos (ne ideologijos) „skėčiu“ telpa visi esminiai dalykai, t. y. šeima, užgyventas turtas, konkreti gyvenamoji aplinka ir t. t.

UŽ KĄ MIRTI?

Jei galvojame apie Lietuvą kaip Europos Sąjungos dalį, nebus klaida sakyti, kad čia įkvėpiančios politinės teologijos nerasis net su žiburiu. Tenka konstatuoti, kad tokia valstybinė sąranga neįkūnija jokio prasmingo tikslo. Nėra čia jokios įkvėpiančios mitologijos, kuriai piliečiai trokštų įsipareigoti ar juo labiau ginti ir aukotis.

Jei pažvelgtume į visa tai iš politinės ideologijos perspektyvos, palankesnių verslo sąlygų užtikrinimas, efektyvesnė biudžeto dėlionė ar valstybės BVP didėjimas yra nepakankama paskata aukoti gyvybę. Suprantama, šie valstybę organizuojantys dalykai yra be galo svarbūs, bet neįkvėpiantys. Tiek ES, tiek ir mūsų valstybės atžvilgiu lieka prasmingesnių dalykų ilgesys.

Paieškokime ko nors įkvėpiančio tarp vietos istorinių asmenybių. Šioje erdvėje daug asmeninių nusistatymų, bet gal nebus klaida teigti, kad LDK kunigaikščiai yra šiek tiek per toli istorijos ūkuose, kad įkvėptų aukotis. Vytautas Didysis gal ir galėtų kiek pakeisti situaciją, bet, kaip tyčia, net kapo jo neturime. Vėl neapibrėžtumai. Imtasi gaivinti Jono Karolio Chodkevičiaus (Katkaus) šlovingus žygius, bet ar bus iš to naudos, dar neaišku.

Kad ir kaip pasuksi, kalbant apie įkvėpimą aukotis dėl ko nors didesnio dažniausiai lieka individualios šeimos ir giminės istorijos bei pokario laisvės kovotojai, dėl kurių pasiryžimo kovoti iki mirties nekyla abejonių.

GARSIAI KALBĖTI APIE JAUTRIUS KLAUSIMUS

Visada pradėjus kalbėti jautriomis temomis iškyla neatremiamas oponentų argumentas: „O ką tu siūlai?“ Atsakymas paprastas ir nenuginčijamas: kalbėti garsiai, įvardyti dalykus. Liekant prie banalių frazių niekas savaime neišsisprendžia.

Iš esmės dabarties liberalioje ir ribas beprarandančioje visuomenėje reikalingi tik du dalykai: drąsa ir argumentai. Net tuomet, jei atsakymai dar nerasti, kalbėti dera sąžiningai,

nesisilėpti už fasadinių frazių, kurių per valstybines šventes liejasi itin gausiai.

Aktyviam piliečiui, šauliui neužtenka „tikėti Lietuva“ privačiai. Dabartinė mūsų valstybės situacija kiekvienam prikišamai siūlo kasdienius išbandymus. Nuo pandemijos iki nelegalių imigrantų. Ir nors dažno šaulio ar šiaip piliečio valstybiškas veikimas pasireiškia tik doru mokesčių mokėjimu valstybei, tyla kolegų ar pažįstamų diskusijose yra ydingesnė, nei atrodo iš pirmo žvilgsnio.

Lietuvos gynimo reikale būtina bekompromisė pozicija. Dėl BVP, politinių peripetijų ar socialinių dalykų galima tartis, diskutuoti, kartais net nutylėti, o prakalbus apie valstybės gynybą viskas keičiasi iš esmės. Noras nepasirodyti „nekorektiškam“, „atsilikusiam“ ar „radikaliam“ savaime yra nesąžiningumas sau, bendruomenei, valstybei. Ir ne tik apie pinigus čia kalbame, o apie patį bendriausią gynimo ir gynimosi principą, valią gintis.

Tylėti apie tai, vadinasi, neginti tiesos.

VAIZDUOTĖS GALIA

Sustygavus tobuliausią ideologiją, sukūrus praktiškiausią politinę sistemą ir supažindinus su ja visus valstybės piliečius vis vien reikalai nepajudės. Gyvenant vadinamaisiais postherojiniais laikais aukotis dėl Lietuvos niekas nenorės. Kad tai nutiktų, reikalinga politinė vaizduotė, įkvėpanti mitologija ir šlovingas pasakojimas. Kalbant tiksliau, tikėjimas be argumentacijos.

Jį turintis asmuo, susidūręs su priešiška politine teologija, liks stiprus. Gali skambėti paradoksaliai, bet didžiųjų valstybių kuriami pasakojimai turi nedaug argumentacijos ir istorinių faktų, tačiau veikia tikrai neblogai. To dera mokytis.

Dar viena svarbi aplinkybė, kuri kenkia ugdant dėl valstybės pasirengusį aukotis pilietį, yra perdėtas teisės sureikšminimas. Būtų keista ir net kvaila manyti, kad įstatymų laikymasis ir pagarba jiems yra kliuvinys, tačiau jeigu norima sukurti paveikią politinę teologiją, biurokratinis teisinis kelias yra iš karto pasmerktas nesėkmei.

Įstatymais, paragrafais ir instrukcijomis gyvenimo neišrašysi. x

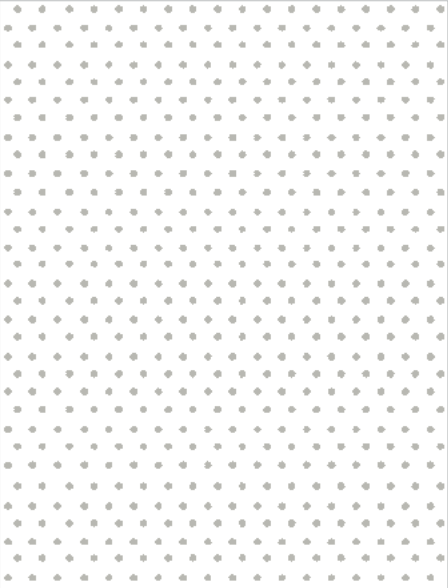
KAKLO MOVOS: KONKURSO „IŠMOKTA PAMOKA“ DALYVIŲ IŠRADINGUMAS

TEKSTAS: Gabrielius E. Klimenka,
Eduardas Klimenka
#KlimEndka

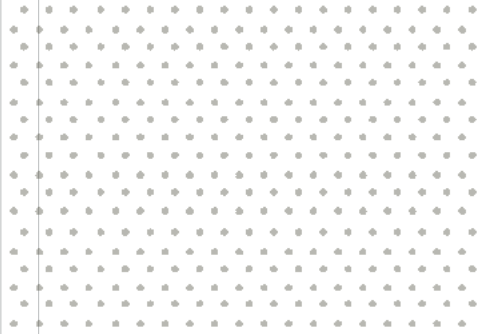
Išgyvenant ekstremaliose situacijose kiekvienas daiktas gali būti naudingas, todėl, jei jau patekote į bėdą, pravartu susižiūrėti, ką turite. Rengiantis išgyvenimui svarbu žinios, jų gauname skaitydami knygas, klausydami paskaitas arba žiūrėdami vaizdo įrašus, pavyzdžiui, KlimEndka „Youtube“ kanalą. Tačiau žinios be praktikos nelabai ir padeda, pavyzdžiui, jei žinai, kad teoriškai įmanoma titnagu įskelti ugnį, tačiau to nesi bandęs, ekstremalioje situacijoje to nepanaudos, nes kiekviename įgūdyje esama savų niuansų (oro sąlygos, veiksmo atlikimo tikslumas ir pan.). Ekstremalioje situacijoje esmė – išgyventi, o ne mokytis, kaip išgyventi, todėl įgytas žinias derėtų paversti įgūdžiu, o tam reikalinga praktika.

Kai jau turi žinių ir esi įvaldęs įgūdį, įsijungia naujas dėmuo – improvizacija. Čia kaip muzikoje: pradžioje mokomės natas, tada kankiname instrumentą, o kai instrumentas pradeda skambėti darniai, galime nuostabiai improvizuoti. Tačiau jei pradėdame nuo improvizacijos... na, kiek praktika rodo, kažkų choras gieda darniau.

1

Džiugu, kad konkurso „Išmokta pamoka“ dalyviai nepabūgo pritaikyti žinias bei įgūdžius ir improvizuoti. Trumpai norime aptarti konkurso nugalėtojų parodytus kaklo movos būdus, pastebėdami stipriąsias ir silpnąsias vietas.

I VIETA – Šaukėnų Vlodo Pūtvio- Putvinskio gimnazijos šaulių būrys

SOS ženklas. Puiki idėja sudėlioti tarptautinį SOS signalą. Jis trumpesnis už žodį PADĖKITE, vadinasi, reikia mažiau resursų, puikiai tinka atviroje vietoje. Tačiau norint, kad šis SOS signalas būtų efektyvesnis ir matytųsi iš gelbėtojų sraigtasparnio ar nedidelio lėktuvo, jį derėtų daryti gerokai didesnį: orientuotis, kad vienos raidės aukštis būtų bent 10 m, tad movų reikėtų labai daug. Taip pat svarbu, kad raidės išsiskirtų iš bendro landšafto spalvos. Šiuo atveju visos spalvos maskuojasi. Geriausia būtų naudoti ryškas neonines spalvas, nes net ir ta mėlyna dalis prietemoje susilies su aplinkiniu landšaftu. Idėja puiki, taip ir toliau.

II VIETA – jaunas šaulys Aironas Surdokas

Vėžliukas nindzė. Mes tokį būdą vadiname „mumija“. Puikus būdas saugantis nuo šalčio, karščio, dūmų, mašalų ir kitų panašių gamtos poveikių. Įprastai tokiam būdui naudojama viena kaklo mova, tačiau šauni improvizacija panaudoti dvi, nes naudojant vieną neapsaugomas kaklas, o šiuo atveju sukurama didesnė kūno apsaugos zona. Minusai, tik tas, kad retai kada turime dvi kaklo movas, tačiau tinkamai paimprovizavus galima vietoj antros panaudoti koją nors kitą rūbą.

III vieta – jaunoji šaulė Smiltė Vinckaitė

Galvos juosta ir plaukų gumelė. Kai rodėme šią nuotrauką bičiuliams, jie sakė: „O prie ko čia išgyvenimas?“ O prie to, kad padeda nepatekti į ekstremalią situaciją. Ilgi plaukai gali trukdyti, kai reikia brautis per krūmus ar dirbti prie laužo, pirmuoju atveju jie gali skaudžiai kabintis į šakas, antruoju – gali užsiliepsnoti, tad surišti plaukai leidžia išlikti saugiems. Galvos juosta taip pat geras būdas. Įsivaizduok, karštą vasaros dieną tenka kopti į kalną, per akis bėga prakaitas ir trukdo tau matyti arba netikėtai patekęs į akis jas ima graužti, o tu paleidi virvę, kad nusivalytum prakaitą... Kristi visada skauda. Tokia galvos juosta padeda sulaikyti prakaitą ir šildo galvą, o poroje su plaukų gumelės būdu idealiai laiko plaukus.

Taigi kaklo movos turi dešimtis standartinių ir dar tiek pat, jei ne daugiau, nestandartinių panaudojimo būdų. Tad mokykitės juos panaudoti. Niekada negali žinoti, ko prireiks išgyvenant ekstremalioje situacijoje, tad gal ne be reikalo mūsų protėviai sakydavo: „Ką išmoksi, ant pečių nenešiosi.“ Dėkojame dalyviams, iki susitikimo kituose konkursuose ir mokymuose. x

2

3

DRONŲ BLOKATORIUS PRATYBOSE TAMPA NEATSIEJAMA BŪTINYBE

TEKSTAS: Kęstutis Ščevinskas
NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

PATIKIMA, IŠBANDYTA BLOKAVIMO SISTEMA

Pastarojo meto šaulių ir bendros su Lietuvos kariuomene pratybos jau įrodė bepiločių orlaivių [toliau – dronų] naudingumą bei aktualumą vykdant įvairaus pobūdžio užduotis. Šių specifinių orlaivių populiarumas auga kiekvienoje gyvenimo srityje. Ne išimtis ir vis dažnesnis dronų naudojimas karo, tvarkos palaikymo, žvalgybos ir kitose srityse. Apie tai „Trimitas“ rašė ankstesniuose numeriuose.

Rugsėjo mėnesį Raseiniuose vykusiose Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės vertinamosiose pratybose „Raseinių tauras 2021“ pirmą kartą šauliai apsiginklavo itin šiuolaikiškais dronų blokavimo sistemomis. Maloniai juos paskolinęs gamintojas oficialiai šiuos įrenginius vadina dronų nuskaitymo-blokavimo įrenginiu-ginklu „Skywiper“. Išvertus iš anglų kalbos – dangaus šluota.

Džiugi žinia: tai Lietuvos gamintojo UAB „NT Service“ sukurtas įrenginys, kuris praktiškai įrodė savo naudą karo sąlygomis. Nėra paslaptis, kad Ukrainoje veikiantys separatistai taip pat naudoja dronus prieš valstybės ginkluotąsias pajėgas, todėl Lietuvoje sukurti įrenginiai yra puiki pagalba Ukrainos kariams.

PIKTAVALIAI NESNAUDŽIA

Dėl dronų naudojimo plėtros atsiranda vis daug galimybių, kurias galima įgyvendinti pasitelkus šį orlaivį. Tarp siekiančiųjų taikių ir gerų tikslų pasitaiko ir pilotų piktnaudžiavimo dronų galimybėmis, o kai kuriais atvejais tai traktuotina kaip nusikalstama veikla. Pavyzdžiui, skraidymas oro uosto teritorijoje, valstybės įslaptintų objektų žvalgyba, kontrabandos gabenimas per valstybių sienas ir pan. Šioms veikloms

užkardyti nebeužtenka signalizacijos, tvorų, apsaugos darbuotojų ir kitų mums įprastų apsauginių fizinių priemonių. Reikia daugiau.

Minėtų pratybų metu buvo saugomi svarbūs objektai [savivaldybė, vadavietė ir kt.], todėl žinant „priešo“ sumanumą buvo ruošiamasi visoms aukščiau minimoms grėsmėms, nes dronų naudojimas pratybose jau tapo įprasta šauliška veikla.

Gavus žvalgybos informacijos, kad priešiškos pajėgos bus pasiruošusios panaudoti dronus, buvo priimtas sprendimas prieš šiuos „nuodus“ pasirūpinti „priešnuodžiais“. Šiuo metu ne civilinėje veikloje labiausiai pasiteisinęs „priešnuodis“ dronams yra būtent UAB „NT Service“ Lietuvoje gaminamas „Skywiper“. Dėl paprastumo toliau šį sudėtingą įrenginį vadinsime dronų blokatoriumi.

KAS YRA „SKYWIPER“ IR KĄ JIS GALI?

Šis įrenginys skirtas nuotoliniu būdu valdomų bepiločių orlaivių signalams blokuoti. Aktyvavus blokatorių valdoma ir išmani skraidyklė ore pavirsta į ne ką už mikrobangų krosnelę protingesnį įrenginį, kuris užblokavus signalus gali viso labo likti kabėti ore, leistis avariniu būdu, sklęsti pavėjui ar netgi paprasčiausiai nukristi.

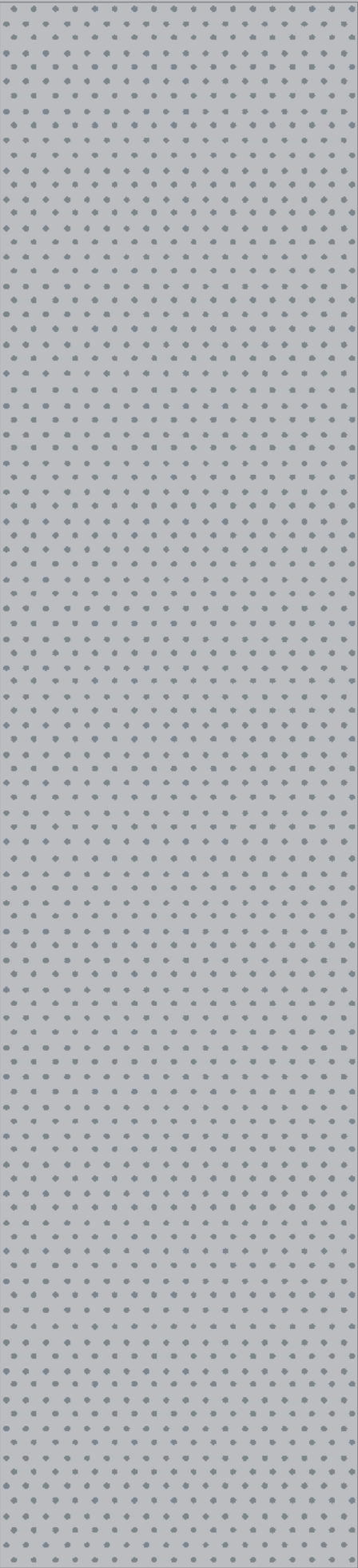
Dronų reakcija į blokatorių priklauso nuo iš anksto įvestų drono elgesio nustatymų. Prarandami GPS duomenys [skraidyklė visiškai nesiorientuoja, kur yra ir iš kur atsikrdo] ir susiekimas su valdymo pultu. Blokavimo metu pilotas negauna duomenų iš drono: nėra vaizdo kameros informacijos, dingsta drono padėties vietovėje nustatymas, tampa neaišku, kokiame aukštyje ir nuotolyje nuo piloto yra dronas.

Pratybose turėtas dronų blokatorius yra mobilus, sveria mažiau nei 6 kg, laikomas kuprinėje. Blokatorius aktyvuoti paruošiamas per dešimtis sekundžių, t. y. tiek, kiek užtrukta iš kuprinės išimti įprastą šaunamąjį ginklą ir užtaisius iššauti,

o šiuo atveju įjungti maitinimą ir nuspausti nuleistuką, kuris suaktyvina blokatorių ir pasiunčia elektromagnetinį signalą.

Šiuo blokatoriumi gali būti blokuojami dronai, kurie nuo įrenginio yra nutolę 3–5 km [tai oficialiai skelbiami duomenys, tačiau realiomis sąlygomis buvo išmėgintas ir 10 km atstumas], t. y. kai realiai dronas nėra girdimas ir paprasta akimi nematomas. Tolimų dronų neutralizavimas pratybose nėra aktualus, todėl blokatorius naudojamas tada, kai jau priešišky pajėgų dronas yra išgirstamas arba pamatomas, kai jis žvalgo saugomą teritoriją, stebi išsidėsčiusias pajėgas, fiksuoja žmonių skaičių, automobilių valstybinius numerius ir renka kitą žvalgybinę informaciją. Ypač aktualios dronų blokatoriaus efektyvaus ir saugaus naudojimo savybės vykdant užduotis taikos metu. Blokatoriumi kur kas lengviau „pataikyti“ į droną nei šaunamuoju ginklu. Taip pat jis saugus, nes nešaunamas joks kinetinis užtaisas. Dronų blokatorius, nusitaikius per optinius prietaisus, nukreipiamas priešiško drono kryptimi [tikslus pataikymas nėra būtinas, nes elektromagnetinis laukas sklinda plačiu kampų] ir nuspaudus nuleistuką dronas akimirksniu paralyžiuojamas. Nuo elektromagnetinio lauko poveikio nepavyks pasprukti netgi skrendant maksimaliu greičiu ar dideliame aukštyje. Tikėtina, kad priešiškos pajėgos turi ne vieną droną, tačiau įrenginys patogus „šaudyti“ ir į kelis orlaivius. Netekus vieno, tuoj bus imtasi kito, tad patyręs drono pilotas tikrai supras, kad dronas buvo perimtas su dronų blokatoriumi, todėl daugiau nosies į teritoriją nekiš.

Dronų blokatoriumi priverstinai nutupdytas priešiškas dronas išjungiamas, kad neatsinaujintų signalas su valdymo pultu. Su perimtu dronu į svetimas rankas patenka ir drono užfiksuota vaizdo informacija, kuri yra įrašoma į drone esančią atminties kortelę. Tam tikrais atvejais iš perimto drono gali būti išgauta informacija, iš kur jis pakilo, ir į šią vietą skubiai išsiunčiamos greito reagavimo pajėgos.

PAPRASTA NEBUS

Šaulių noras tobulėti – nenuslopinamas, todėl netrukus ateis laikas testuoti priemones, kurios padės iš toli aptikti dronus, nustatyti, ar tai draugiškų, ar priešišky pajėgų įrenginiai, paskui nustatyti priešišky dronų ir jų pilotų [valdymo pulto] buvimo vietas, atlikti dronų valdymo perėmimą.

Aptikimo funkcijos turėtų būti išplečiamos tiek, kad pavyktų nustatyti tokį droną, kuris neturi ryšio su valdymo pultu ir užduotį vykdo pagal iš anksto sudarytą programą, kai nuvyksta į tikslą ir grįžta visiškai automatinio režimu.

Beje, šio tipo blokatorius sėkmingai pasitarnavo prižiūrint tvarką Popiežiaus Pranciškaus vizito Lietuvoje metu, kai buvo priverstinai nutupdyti neleistinose

vietose skraidantys dronai. Blokatorius jau dabar tampa neatskiriama apsaugos priemone bet kokiame didesniame renginyje, kur dronas gali būti panaudotas neleistinu būdu.

Džiugu, kad Lietuvos šaulių sąjunga eina koja kojon su laiko reikalavimais. Didelė padėka UAB „NT Service“ už palaikymą. x

1. Šaulių pratybose naudojami dronų blokatoriai.

ŠAULYS vs. UNIFORMA: PATIKRA IR ĮGŪDŽIŲ FORMAVIMAS

TEKSTAS IR NUOTRAUKA:
Gabrielius E. Klimenka

Uniforma – skiriamasis šaulio ženklas, o tvarkinga uniforma – reprezentacinis įrankis. Skamba kaip lozungas, bet jis yra teisingas. Pagarba uniformai neretai parodo, kaip pats šaulys vertina šaulystę, jo disciplinos suvokimą. Uniforma taip pat padeda atpažinti, kas yra savas, o kas ne. Liūdna, kai sutinki tokių šaulių, greta kurių esant taip ir norisi, kad mūsų neatpažintų. Kita situacija: įsivaizduokime šaulį, atrodantį netvarkingai; prieina toks šaulys prie pažeidėjo, o tas negali jo rimtai vertinti, taip ir leipsta juokais arba negali jam paklusti, nes kaip tokiam paklusi, gėda bus kam ir papasakoti.

Kita vertus, šauliai yra greta kariuomenės ir į ją nuolat lygiuojasi. Bet čia vėlgi savi niuansai, visuomenė neskiria, kur kariškis, o kur šaulys, tad atrodydamas prastai šaulys smukdo pasitikėjimą ne tik Lietuvos šaulių sąjungai, bet ir bet kokia kita struktūra. Tad natūralu, kad kai kurie kariškiai į šaulius žiūri kaip į tą trečią brolį Joną arba tiesiog nemėgsta, nes jie teršia jų reputaciją.

Deja, realybė tokia, kad pas mus įprasta pagal rūbą sutikti. Tiesa, kartais palydimą pagal protą, tačiau, kad ir kaip būtų liūdna, dažniausiai ir palydima pagal rūbą. Norėdami išspręsti šią problemą Vilniaus Karaliaus Mindaugo 10-osios rinktinės Mato Šalčiaus mokomosios kuopos šaulių rengimo programoje įtraukėme privalomą uniformų patikrą. Kadangi visi naujai prisiekę šauliai mūsų rinktinėje patenka į mokomąją kuopą, turime galimybę ugdyti šaulio įgūdžius ir vertybes. Kuopos vidaus taisyklėse nustatyta, kad naujai prisiekę šauliai nedėvi uniformos, kol neišklauso paskaitos apie uniformos dėvėjimo taisyklės ir kol nepereina uniformų inspekcijos.

Viena vertus, kuopoje esantiems vadams lengviau dirbti su visais vienu metu, nei gaudyti po vieną bandant sužiūrėti, kas ten ne taip prikabinata. Kita vertus, patiems šauliams tai yra iššūkis, tarsi būtų perėję kokį Vilko taką. Šaulys pradeda suprasti, kas ta uniforma, kaip ji dėvima, kas galima ir kas negalima uniformuotam šauliui.

1. Šauliai uniformų patikrai pasiruošę.

Džiugina tai, kad padėtis, bent jau mūsų rinktinėje, keičiasi, šauliai atrodo vis šauniau ir šauniau. Jei neturite savo kuopose tokios praktikos, labai rekomenduojame pradėti. Jei nežinote, kaip tai daroma, žemiau pateikti keli praktiškai patikrinti patarimai.

I. Uniformų dėvėjimas turi būti integruotas į šaulio rengimo programą. Šauliams įsigijus uniformą, surinkite juos apžiūrai. Įvardykite klaidas. Visa tai atliekama rikiuotėje, vadinasi, kartu vyksta ir rikiuotės pratybos. Taip pat svarbu uniformų apžiūras rengti prieš kiekvieną rikiuotę, ypač viešą. Nežinau, kaip jūs, bet aš negaliu ramiai stovėti rikiuotėje, jei matau kreivą šaulio antsiuvą.

II. Pasitelkite žaidybinį elementą (aš naudoju taškų sistemą, kas mažiausiai surenka taškų, laimi prizą, o už kiekvieną surinktą tašką šauliai padaro, pavyzdžiui, po vieną pritūpimą). Žaidybiniai elementai skirti tam, kad laukiantiesiems nepasidarytų nuobodu. Kai šaulių daug, uniformų patikra gali užtrukti, ir čia svarbu atminti, kad ne kiekvienas džiugiai išstovės tą valandą laukdamas, kol prie jo prieis vadas. Kitas žaidybinis elementas, kurį naudoju: prisikabinu kokį nors ne tokį pareigų antsiuvą. Išdrįsusiajam pasakyti „Tamsta vade, pas jus ne toks antsiuvas“ nuimami keli taškai ir pan.

III. Jei uniformų patikroje dalyvauja tie šauliai, kurie dar nebuvo rikiuotėje, pradžioje derėtų paaiškinti, kaip stovima, kaip sukamasi, porą kart pabandoma atlikti veiksmus. Uniformų patikra ir taip kelia streso, nereikia jo didinti ir versti šaulį jaustis nepatogiai, jei nežino, kaip atliekamos komandos.

IV. Kiekvieno dalyvio klaidas sakykite garsiai, taip, kad girdėtų visi. Esame broliai ir sesės, tad ugdomės, kad nebūtų gėda vienam prieš kitą. Kita vertus, taip kiekvienas pasimoko. Svarbi pastaba: kol šaulys laukia savo eilės, uniformos taisytis negalima, nes rikiuotėje nesimuistoma, o juk ir taškai skaičiuojami, tad būtų nesąžininga kitų atžvilgiu. Inspektuojantis šaulys netvarko šaulių uniformos. Visas klaidas šauliai pasitaiso po komandos „Pasitaisyk“. Paskui sveika dar kartą peržvelgti uniformas greitu žvilgsniu. Šiuo atveju kiekviena yra dviguba klaida, t. y. daugiau pritūpimų.

V. Kabinėkitės prie visko, pavyzdžiui, milimetru kreivai prisegtas antsiuvas, dėmelė ant bato ir t. t. Aš kartais išsitraukiu liniuotę ir pamatuoju, ar tikrai tokiais atstumais prisiūti antsiuvai, kaip reikalauja uniformos dėvėjimo taisyklės. Neretai šauliui tenka persisiūti antsiuvus. Uniformų patikroje būkite griežti ir negailestingi, bet smagūs ir taktiški.

VI. Nepamirškite šaulių įspėti (ypač jei yra merginų, o inspektuoja vyriškis), kad čiupinėsite uniformą ir tai tam, kad patikrintumėte klaidas, o ne tam, kad norite pačiupinėti. Tai ypač svarbu, kai tikriname, ar visos kišenės užsegtos ir pan.

VII. Skaldykite apžiūrą dalimis (schema žemiau), šioje dalyje svarbu, kad inspektuojantysis darytų viską kartu su dalyviais, kad jie pamatytų, kaip viskas turi būti, ir nesijautų žeminami dėl kvailo atrodymo. Taigi schema:

- a)** individuali uniformos apžiūra;
- b)** pakabukai: visi šiek tiek pakelia rankas taip, kad matytųsi pliki riešai, paaiškinate, ko neturėtų būti;
- c)** kojinės: visi pasiraitoja kelnes iki kelių: matote, kieno kojinės per trumpos arba ne tos spalvos;
- d)** visi išsitraukiame pažymėjimus (čia neretai paaiškėja, kad šaulio pažymėjimas yra kuprinėje, mašinoje ar panašiai);
- e)** visi daro susirinktus pritūpimus.

VIII. Uniformos inspekcija nėra skirta tik tam, kad pažiūrėtų, ar šauliai gražiai atrodo. Viena iš pagrindinių funkcijų – įpročio ugdymas. Tad inspekcijos metu viską garsiai paaiškiname, net jei ir penkis kartus pasitaikys ta pati klaida. Pavyzdžiui, užsegta apykaklė, išlindę batų raišteliai, prigrūstos kišenės ir pan. Dar prieš pradžią pravartu stebėti, kaip šauliai renkasi, kaip elgiasi susirinkę: gal vienas atėjo su rožine kuprine, antras be beretės, gal stovėjo rankas laikydami kišenėse, rūkė ne vietoje ir t. t. – visa tai būtina pasakyti ir paaiškinti, kaip yra daroma ir kaip ne. Taip pat, ypač jei dalyvauja du ar daugiau inspektuojančiųjų, labai gerai, jei vienas vykdo apžiūrą, kitas, pavyzdžiui, vaikšto su pareiginių ženklų kortelėmis ir klausinėja šaulių klausimų iš statuto. Šauliai mokosi pažinti pareiginius ženklus ir pažindinasi su statutu.

IX. Apdovanojate geriausiai pasirodžiusį šaulį.

X. Pabaiga atiduodant pagarbą: dėkoju už tarnybą. Visi mokosi draugiškai atsakyti: Tėvynės labui.

Ne pirmi metai vykdomė šaulių mokymą ir puikiai suprantame, kad savaime jie neišmoksta gražiai dėvėti uniformą, susiformuoti beretę, tinkamai elgtis, kaip dera šauliui. Viso to turime mokyti mes: vadai ir kiti patyrę šauliai. Nepaleiskite naujokų be priežiūros, juk ne be reikalo sakoma, kai devynios auklės – ir šaulys be beretės. x

MUŠKIETININKŲ IR PIKINIERIŲ GINKLUOTĖ XVI–XVII A. KARUOSE (III DALIS). ŠALTIEJI GINKLAI

1

TEKSTAS: Vidmantas Airini

1. Diego Velaskeso paveikslas.

Šaunamųjų ginklų plitimas XVI–XVII amžiuje Europos kariuomenėse nepanaikino šaltųjų ginklų svarbos. Ilgainiui duriamųjų ir kertamųjų ginklų reikšmė kare sumažėjo, tačiau iki pat XVII amžiaus pabaigos ir dar bent du vėlesnius šimtmečius jie vis dar liko svarbi visų Vakarų pasaulio kariuomenių ginkluotės dalis, lemdavusi daugelio mūšių ir karų baigtį. Aptariamu metu muškietininkų ir pikinierių sudaromuose pėstininkų daliniuose šaltieji ginklai neretai buvo ne pagalbinės, o pagrindinės kovos priemonės. Nuo sėkmingo jų pritaikymo priklausė ir šaunamųjų ginklų panaudojimo efektyvumas.

Šaunamųjų ginklų plitimas XVI–XVII amžiuje Europos kariuomenėse nepanaikino šaltųjų ginklų svarbos. Ilgainiui duriamųjų ir kertamųjų ginklų reikšmė kare sumažėjo, tačiau iki pat XVII amžiaus pabaigos ir dar bent du vėlesnius šimtmečius jie vis dar liko svarbi visų Vakarų pasaulio kariuomenių ginkluotės dalis, lemdavusi daugelio mūšių ir karų baigtį. Aptariamu metu muškietininkų ir pikinierių sudaromuose pėstininkų daliniuose šaltieji ginklai neretai buvo ne pagalbinės, o pagrindinės kovos priemonės. Nuo sėkmingo jų pritaikymo priklausė ir šaunamųjų ginklų panaudojimo efektyvumas.

Didžioji XVI amžiaus pėstininkų šaltųjų ginklų dalis buvo viduramžių palikimas. Jie buvo tobulinami, pritaikomi pasikeitusioms mūšio sąlygoms, sąveikai su šaunamaisiais ginklais. XVI–XVII amžiuje muškietininkų ir pikinierių dalinių naudotus šaltuosius ginklus galima skirstyti į tris pagrindines grupes: 1) ilgakočius ginklus, 2) kertamuosius ir duriamuosius ginklus ilgomis geležtėmis bei jiems artimus, tačiau daug trumpesnes geležtes turinčius 3) durklus ir peilius.

Ilgakočių ginklų įvairovė buvo didelė, tačiau tik keli iš jų buvo pagrindiniai ir visuotinai naudojami senojo pasaulio kariuomenių pėstininkų. Jų gretose labiausiai paplitę šaltieji ginklai buvo pikė – ietys nedideliu antgaliu ir santykinai ilgu kotu. Tokio ginklo antgalis buvo dviejų pagrindinių formų. Platesnis, plokščio lapo ar rombo formos, buvo skirtas kovai su šarvų nedėvinčiais priešais. Keturkampės ar trikampės ylos pavidalo antgalis buvo šarvamušis – kvadrato arba trikampio pjūvio, pritaikytas kautis su šarvus dėvinčiais priešais. XVII amžiuje antgalio mova paprastai turėdavo 50–100 cm ilgio plieninių juostų pavidalo koto apkaustus. Dėl jų antgalis ant koto laikydavosi labai tvirtai. Mūšyje priešio karius perkirsti tokį kotą, nuo jo atskiriant antgalį, buvo labai sudėtinga arba apskritai neįmanoma. Ieties kotas kitame gale turėdavo smailėjantį metalinį antgalį, tinkantį ginklui į žemę įremti. Pikė buvo labai svarbus XVI–XVII amžiaus Europos kariuomenių ginklas, kuriuo buvo ginkluota labai didelė pėstininkų dalis.

XV–XVI amžiuje susiformavo ir iki XVIII amžiaus kai kuriose kariuomenėse išliko pikėmis ginkluotų pėstininkų formuotė. Tokiems pėstininkams prigijo pikinierių pavadinimas. Nuo pikinierių veiksmų mūšio lauke priklausė labai daug. Pikės buvo skirtos gintis ir pulti, naudotos tiek prieš pėstiją, tiek prieš kavaleriją. Jomis buvo galima išlaikant poziciją ir sudarant glaudžią rikiuotę gintis nuo kavalerijos atakų ir pulti priešų pėsčius ar netgi raitus karius. Pikių kotoi paprastai buvo ilgi, tad ginklų ilgis nuo 3–4 m galėdavo siekti net 6 m. Ginklo ilgis turėjo rimtų privalumų, tačiau buvo ir trūkumų. Besikaunantis pikinierius pike išlaikydavo priešą per sąlyginai saugų atstumą, tačiau ilgas ginklas labai sumažindavo jo manevringumą, tad galėdavo sukelti jam rimtą pavojų. Pikinieriai turėjo ir kitų ginklų. Jie buvo papildomai ginkluoti kalavijais, vėliau rapyromis, špagomis ir tesakais, kartais durklas ir peiliais. Vis dėlto pagrindinėms jų užduotims skirti ginklai buvo pikės.

XVI amžiuje Europoje vykusiuose karuose pikės buvo svarbesnės už arkebuzas ir amžiaus paskutiniaisiais dešimtmečiais paplitusias muškietas. Dėl ilgai trunkančio užtaisymo šaunamieji ginklai vis dar buvo nepakankamai efektyvūs. XVI amžiaus antroje pusėje tarp visų kitų ginklų dominuojanti pikė buvo vadinama „mūšių karaliene“. Šį titulą kai kuriose kariuomenėse ji išlaikė ir XVII amžiuje. Europos kariuomenių pėstininkų pikių ilgis skyrėsi. Skirtumų būta ir tos pačios kariuomenės daliniuose. XVI amžiaus viduryje numatyta, kad Ispanijos kariuomenės pėstininkų pikė būtų apie 5,5 m, arba bent 5 m ilgio. Ginklo svoris siekdavo 3,5 kg. Šiuos pėstininkų ginklus pamėgė ispanai labai išvystė ir ilgai išlaikė glaudžią rikiuotę sudarančių pikinierių taktiką. Pikės buvo pagrindiniai didžiules pėstininkų mases apimančių taktinių vienetų tercijų (ispan. tercios) ginklai, dažnai taikomi ne tik gynybinei, bet ir agresyviai puolamai taktikai. Mūšyje pikėmis pasiūšausias kolonas sudarančios ispanų tercijos buvo efektyvios ir XVII amžiaus I pusės karuose. Tik išaugusi šaunamųjų ginklų, tarp jų ir artilerijos pabūklų ugnies galia nutraukė ilgai trukusį pastarosios Europos karalystės pėstininkų dominavimą. XVII amžiuje Nyderlandų, Vokietijos valstybių ir Šveicarijos pėstininkų pikių ilgis buvo 4,2–5,1 m, o prancūzų – nuo 3,9–4,2 m. Paprastai pikės kotas būdo gaminamas iš uosio medienos.

Dėl nepakankamo pikinierių skaičiaus, jų prasto apginklavimo ilgosiomis pikėmis ir šarvais XVII amžiaus pradžios mūšiuose Švedijos kariuomenės pėstininkai buvo neatsparūs Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kavalerijos atakoms,

todėl kaudamasi atvirame lauke šios Skandinavijos karalystės kariuomenė patyrė ne vieną skaudų pralaimėjimą. Atsižvelgdamas į šią karčią patirtį, vėlesniais dešimtmečiais savo kariuomenę reorganizavęs Švedijos karalius Gustavas II Adolfas pikinieriams ir jų ginkluotei skyrė daug dėmesio. Tikėtina, kad kaip tik dėl to dauguma Švedijoje išlikusių pikių yra keturkampiais antgaliais, turinčiais 50–100 cm ilgio plieninių juostų pavidalo koto apkaustus. Tokie antgaliai pritaikyti pramušti šarvus, o apkaustai neleidavo jų nukirsti puolančiai kavalerijai. Pikės kotas tiek į vieną, tiek į kitą galą siaurėjo, o plačiausioje vietoje buvo 3,5 cm skersmens. Išlikę žinių apie tai, kad Gustavas II Adolfas savo pikinieriams leisdavo naudoti ne tik iš uosių, bet ir iš klevų, pušų bei drebulių pagamintas pikes. Dauguma šioje šalyje išlikusių pikių buvo patrumpintos siekiant pritaikyti jas saugoti patalpose, tačiau išlikę ir originalaus ilgio ginklų. Tokios pėstininkų ietys 5,2–5,4 m ilgio, iš esmės atitinkančios 1616 metų Gustavo II Adolfo nustatytą devynių Švedijos alkūnių [5,3 m] ilgį. Nepaisant to, karinių kampanijų metų pėstininkų pikės neretai neatitikdavo šio reikalavimo. Miškingose ir krūmingose vietovėse, miestuose ir kaimuose ypač ilgą ginklą buvo nepatogu ir sunku nešti bei išdėstyti stovykloje. Patogumo dėlei švedų kariuomenės pikinieriai patrumpindavo savo pikes, tad, amžininkų liudijimu, žygiuojant daliniui buvo galima pastebėti, kad jo karių pikės buvo nevienodo ilgio.

Ispanų pėstininkų patirtis rodo, kad mūšio metu pikes kariai nešdavo vertikaliai ant dešiniojo peties, o kai ateidavo laikas pulti priešų pozicijas, ginklai būdavo nutaikomi laikant juos horizontaliai. Žygiuojant pikės būdavo nešamos beveik horizontaliai, kartais netgi pasitelkiant į pagalbą iš galo einančio kario petį. Nuo pikinierių veiksmų neretai priklausydavo viso mūšio baigtis. Jų koviniam rengimui buvo skiriama daug dėmesio. Tam, kad ilgomis ietimis ginkluotų karių rikiuotė veiktų darniai, kiekvieno kario veiksmai turėjo būti tikslūs ir gerai suderinti su jo draugų veiksmiais.

Kitų ilgakočių ginklų XVI–XVII amžiuje muškietininkų ir pikinierių daliniuose buvo santykinai ne taip daug kaip pikių, tačiau jie taip pat turėjo savo paskirtį, išliko visą aptariamą laikotarpį ar netgi gerokai ilgiau. Vienas tokių Europos valstybių pėstininkų daliniuose paplitusių ginklų, atsiradusių dar viduramžiais, buvo alebarda – ilgakotis ginklas, jungiantis kirvio, ieties ir kare naudoto kablio formas ir savybes. Ginklo pavadinimas kildinamas iš žodžių „halm“ [kotas] ir „barte“ [kirvis]. Alebardos antgalį sudarė ietigalis, tarp jo bei movos esantis kirvis ir priešingoje pusėje esantis kablys arba kai kuriais atvejais dar vienas kirvis. »

KARO AKADEMIJOS ALUMNAI DISKUTAVO, KOKIO KARININKO REIKIA LIETUVOS KARIUOMENEI

TEKSTAS: Lina Vaitiekūnaitė
NUOTRAUKOS: Eimantas Genys

1. Karo akademijos alumnų diskusija apie karininką Lietuvos kariuomenėje.

2. Karo akademijos viršininkas plk. Juozas Kačergius susirinkusiuosius kvietė ieškoti atsakymų į tiek Akademijai, tiek kariuomenei aktualius klausimus.

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademiją baigę absolventai spalio mėn. susitiko savo *alma mater*, kurioje žengė pirmuosius žingsnius pasirinkę karininko kelią, kurioje augo ir tobulėjo, sėmėsi profesinių ir akademinų žinių, buvo visapusiškai ugdomi. Šįkart jie, dalydamiesi savo patirtimi, ieškojo atsakymo, kokio karininko reikia Lietuvos kariuomenei ir ką, pradėję tarnybą, gali jai pasiūlyti.

Karinės minties forumas-diskusija subūrė Akademijos absolventus, dabar tarnaujančius įvairiose Lietuvos kariuomenės pajėgose ir įvairiuose jų daliniuose.

Atvyko karininkų iš Karinių Jūrų ir Oro, Sausumos ir Specialiųjų operacijų pajėgų vienetų, mokomųjų padalinių, taip pat įstaigų prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos. Dalyvavo tiek jaunesnieji, tiek vyresnieji karininkai – nuo leitenanto iki pulkininko. Jie diskutavo, koks karininkas buvo vakar, yra šiandien ir bus rytoj.

Lietuvos karo akademijos viršininkas plk. Juozas Kačergius susirinkusiuosius kvietė diskutuojant ieškoti atsakymų į klausimus, aktualius tiek Akademijai, rengiančiai Lietuvos karininkus, tiek patiems karininkams, ją pristatantiems šalies visuomenei.

„Karininkas – žmogus, kuris nenustoja tobulėti.“

**SPECIALIŲJŲ OPERACIJŲ PAJĖGŲ
KARININKAS DARIUS.**

„Tik karys prisiekia negailėdamas jėgų ir gyvybės ginti Lietuvos valstybę, jos laisvę ir nepriklausomybę.“

PLK. LTN. EUGENIJUS LASTAUSKAS

KOKIĄ KARIUOMENĘ IR KARO AKADEMIJĄ MATĖ BŪSIMI KARIŲNAI

„Atstovauju vyresnei kartai, kuriai dabar taip pat naudinga sugrįžti į Karo akademiją, joje apsilankyti, – prisistato Karinių oro pajėgų štabo viršininko pavaduotojas personalui plk. ltn. Laimonas Čepulis. – Studijavome 1993 metais, kai buvo visiškai kitokia situacija, sudėtingu laikotarpiu – Lietuva buvo atkūrusi nepriklausomybę, todėl reikėjo kurti ir stiprinti jos kariuomenę. Buvo ir šiek tiek tokios avantiūros. Dabar matome, kuo gyvena jaunoji karta, kokių jai kyla iššūkių, ir visa tai galime palyginti. Palyginame ir sąlygas tarnybos savo daliniuose metu, kai į juos ateina tarnauti paskirti jaunieji leitenantai.“

„Man niekada nekilo klausimų, kodėl pasirinkau kario, o paskui ir karininko profesiją, nes juo norėjau tapti nuo mažens, – iš karto nedvejodamas sako Gynybos resursų agentūros prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos įsigijimų valdymo ir priežiūros skyriaus vyr. specialistas mjr. Juozas Skaisgiris. – Nuo 16 metų buvau jaunas savanoris ir tai buvo dar vienas mano atradimas. Todėl ir motyvacijos nestigo stojant į Lietuvos karo akademiją. Niekas daugiau – jokios kitos profesijos – nedomino. Jeigu būčiau neįstojęs, vis tiek ketinau rinktis kario – puskarininkio – kelią.“

Karininkas prisipažįsta, kad ne viskas čia rožėmis klotas, bet buvo kas padėjo ir skatino nepasiduoti, atkakliai siekti tikslo: „Nusivylimo, taip, buvo tiek Akademijoje, tiek ją baigus. Bet tikrai buvo ir yra daug gerų dalykų ir žmonių. Svarbu, kas mus jungia ir motyvuoja, pirmiausia – karininko kelias.“

TAUTOS ISTORIJA PADĖJO APSISPREŠTI

Juozas prisimena, kad ir šeima ne visai suprato jo pasirinkimą, nes jie, teigia vaikas, dainuojančios revoliucijos žmonės, buvo už taiką ir prieš karą: „Bet dėl to nekilo klausimų mano seneliui, kuris buvo partizanas ir tremtinys – jis suprato kario rengimo svarbą.“

Tremtis ir partizanai artimoje aplinkoje buvo viena priešasčių rinktis karybos studijas ir Specialiųjų operacijų pajėgų karininkui Dariui. „Kaip beveik visi lietuviai, patyrėme daug skaudžių tamsiosios istorijos kirčių. Tai tremtinių ir partizanų likimas. Aš pats dar buvau ir neramus vaikas, įsisdavau ten, kur nereikia, slapčia klausiausi „Amerikos balso“ iš Vašingtono, ko nebuvo galima daryti, – prisimena Darius. – Ir man kildavo aibė klausimų. Augdamas gavau informacijos apie savo giminių tremtį ir pan. Tai padėjo suvokti, kodėl noriu būti karininkas.“ »

1

„Karininkas geba formuoti komandą, atsižvelgdamas į jos karių stiprybes ir tobulintinas savybes.“

VYR. LTN. RAMINTA BANIŠAUSKAITĖ

- 1. Vyr. ltn. Raminta Banišauskaitė.
- 2. Plk. Ričardas Dumbliauskas ir plk. ltn. Linas Idzelis.
- 3. Mjr. Juozas Skaisgiris.
- 4. Vyr. ltn. Dovydas Rimdžius.
- 5. Plk. ltn. Laimonas Čepulis.

2

KOKIĄ LIETUVOS KARO AKADEMIJĄ ALUMNAI MATO DABAR?

Karininkas kartu paaiškina, kad tauta, kuri įrodė galinti iki pergalės kovoti, ir kariuomenė – tai vienas dalinys, kurio nariai susitelkę veikia kaip kumštis. Kolektyvo ir bendrumo jausmas, pasak jo, „vežė“ ir studijų Akademijoje metais: „Tai jausdavau, kai padėdavu draugai, kai padėdavome vienas kitam. Kiekvieną dieną džiaugiuosi, kad esu šios didelės šeimos, kolektyvo dalis. Ir esu dėkingas visiems savo vadams, kad ir kokie jie būtų, nes iš kiekvieno jų kažko išmokau ir vis dar mokausi.“

„Dabar matau, kaip Karo akademijos bendruomenė auga, ypač akademinė dalis, mūsų mokslininkai. Tai mane ir stebina, ir džiugina. Kai pamačiau juos čia sukvistus, pajatau didelę pagarbą Akademijai, kuri sugebėjo tai padaryti.“

Akademijoje vėl apsilankiusi džiaugiasi ir Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono Valdymo grupės būrio vadė vyr. ltn. Raminta Banišauskaitė, dar visai neseniai baigusi šią aukštąjį mokyklą. Mergina studijoms joje pradėjo ruoštis dar būdama moksleivė. Tuomet Raminta pasirinko Generolo Povilo Plechavičiaus kadetų licėjų.

„Šiame licėjuje suteikiant bazinių žinių moksleivis rengiamas kaip karys. Todėl ten labiausiai sustiprėjo mano charakteris, tapau psichologiškai atsparesnė. Mokslai licėjuje motyvavo siekti ko nors daugiau. Gal ir aiškiai nežinojau, ko tikėtis, bet nusprendžiau priimti šį iššūkį – išbandyti save Karo akademijoje“, – prisimena karininkė.

„KODĖL MANO VAIKAS TURĖTŲ RINKTIS KARININKO PROFESIJĄ?“

Lietuvos karo akademijos viršininko pavaduotojas ugdymui plk. ltn. senijus Lastauskas prisiminė ne krašto apsaugos sistemos bendruomenei priklausančių žmonių svarstymus apie karininko profesijos pasirinkimo motyvus: „Kai diskutuojant sulauki klausimo, kodėl mano vaikas turėtų rinktis karininko kelią, ir pats sau jį iškeli – ką mes darome, ko kiti nedaro, kuo šis kelias ypatingas?“

„Tai – priesaika. Kiti taip pat prisiekia – Lietuvos Respublikos prezidentas, medikai, policininkai ir kt. Tad kuo mūsų priesaika išskirtinė? Lygindamas suvokiau – visi sakome, kad dėl Lietuvos negailėsime jėgų. Tačiau tik karys prisiekia negailėdamas jėgų ir gyvybės ginti Lietuvos valstybę, jos laisvę ir nepriklausomybę. Jis, galima sakyti, teigia: kad ir nesu pats geriausias, tačiau taip myliu šią valstybę, kad dėl jos nepagailėsiu net savo gyvybės. Mūsų atsidavimas savo valstybei ir jos žmonėms išskirtinis. Mes sakome, kad aukosimės dėl kitų Lietuvos žmonių, tarp jų – ir ne pačių geriausių“, – aiškina plk. ltn. E. Lastauskas.

KOKS TURI BŪTI KARININKAS

„Profesionalumas ir lojalumas – vienos pagrindinių savybių, kurių ypač reikia Karinių oro pajėgų karininkui, – atsako plk. ltn. Laimonas Čepulis. – Kodėl taip yra? Galbūt mes esame pirmieji, kurie turime pasitraukti iš tam tikrų pareigų. O kartais reikia ir atsispirti pasiūlymams iš šalies, nes „už tvoros“ mūsų lakūnams siūlomi gerokai didesni atlyginimai negu krašto apsaugos sistemoje. Todėl vienas svarbiausių dalykų – lojalumas savo tarnybai.“ Kitas kertinis dalykas, pasak karininko, –

3

„Profesionalumas ir lojalumas – vienos pagrindinių karininko, ypač Karinių oro pajėgų, savybių.“

PLK. LTN. LAIMONAS ČEPULIS

5

„Visus Karo akademijoje jungia ir veda į priekį pirmiausia karininko kelias.“

MJR. JUOZAS SKAISGIRIS

profesionalumas: „Pavyzdžiui, inžinierių, aviacijos technikų skraidančiojo personalo darbe labai svarbu kruopštumas, atidumas. Negali aplaidžiai atlikti pareigų, nes rizikuosi ne tik savo, bet ir kitų žmonių gyvybėmis.“

Iššūkis, su kuriuo susiduria Lietuvos kariuomenės Karinės oro pajėgos, – ne visada ir mažiau nei kitose pajėgose išbandomos jaunųjų karininkų lyderio savybės: „Čia tarnauja karininkai, kurie neturi pavaldinių. Visi jie yra profesionalai, sėkmingai atlieka skirtas užduotis, nes jų tikslas – skraidyti. Tačiau karininkui to neužtenka, nes jo tarnyba tuo neapsiriboja. Todėl matome, kad mūsų srities karininko savybės truputį kitaip koreliuoja nei tarnaujančio kitose pajėgose.“

MOKYTOJAS AR MOKINYS?

Karo laivų flotilės štabo viršininkas kmrdr. ltn. Nedas Ignatavičius sutinka, kad Karinės jūrų pajėgos susiduria su panašiais iššūkiais, nes jų karininkai turi mažiau pavaldinių nei Sausumos pajėgose ir daugiau – nei Karinėse oro pajėgose tarnaujantys kariai: „Mūsų išskirtinumas, kalbant apie „jūrinę liniją“, tas, kad laive paprastai tarnauja mažai žmonių ir pusė jų turi konkrečias specialybes – yra laivavedžiai, ryšininkai, mechanikai ir kt. Tokia mūsų šeima.“

„Tuomet kyla klausimas: kas yra karininkas – daugiau mokytojas ar mokinys? – sako kmrdr. ltn. N. Ignatavičius. – Viena vertus, Karo akademijos absolventas – leitenantas būna parengtas kaip vadas lyderis, bet pradeda vadovauti seržantui, kuris turi 15 metų patirtį. Leitenantas yra žmogus, pasiruošęs mokytis iš pavaldinių, kurie yra tam tikros srities specialistai, ir kartu ugdyti

4

savo komandą – ją mokyti. Jis kartu yra komandos narys, gerbiantis kiekvieną savo komandos narį, pasiruošęs ją ugdyti ir pats tobulėti.“

„Akademija turi rengti karininką, kad jis gebėtų vadovauti savo būriui ir kartu laisvai ir savarankiškai veikti, o ne tik vykdyti nurodymus, kuriuos duos aukštesnieji vadai. Todėl vėl kyla diskusija – ar visi specialistai turi būti karininkai ir kariai?“ – antrina mjr. Juozas Skaisgiris.

KOMANDA IR YRA KARINĖ GALIA

Specialiųjų operacijų pajėgų karininkas Darius į klausimą, kas yra karininkas, atsako: „Tai žmogus, kuris nenustoja tobulėti kaip lyderis, profesionalas ir ieškoti ko nors naujo. Aš kasdien mokausi iš vadų ir pavaldinių. Specialiųjų operacijų pajėgose kiekvienas yra asmenybė, bet kai reikia tam tikros galios ir sprendimo, visi susirenkame ir padarome, ko reikia, vadinasi, tai – karinė galia.“

Vyr. ltn. R. Banišauskaitė priduria: „Karininkas yra žmogus, kuris geba formuoti komandą, atsižvelgdamas į jos karių stiprybes ir tobulintinas savybes. Būrio vadas sėkmingai dirbs savo darbą, jei mokės šiomis žiniomis pasinaudoti. Geras karininkas pastebi, ko trūksta būriui, ir šiuos profesinius dalykus stengiasi įtraukti į karinį ir personalo rengimą.“

Taip, karininkas yra vadas ir lyderis, mokinys ir mokytojas. Jis neprivalo viską mokėti, bet turi nuolat mokytis ir tobulėti. Tuo vadovaujasi ir Lietuvos karo akademijos absolventai, tarnaujantys įvairiuose Lietuvos kariuomenės daliniuose. x

PILIE TINIO (NEGINKLUOTO) PASIPRIEŠINIMO KURS AI

KONTAKTAI PASITEIRAUTI:
Audronė Kaladžinskienė
Audrone.Kaladzinskiene@kam.lt

www.mobilizacija.lt
www.facebook.com/mobilizacija.lt

Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos, vykdydamas savo misiją, rengia piliečius pilietiniam (nesmurtiniam) pasipriešinimui, nes valstybės gynyba ir stiprinimas yra ne tik kariuomenės, bet ir kiekvieno piliečio pareiga. Tuo tikslu nuo 2019 metų rengiami ir vedami kursai šia tema.

Šiuo metu yra parengti du kursai – Pilietinio (neginkluoto) pasipriešinimo kursas Nr. 1 (PPK1) ir Pilietinio (neginkluoto) pasipriešinimo kursas Nr. 2 (PPK2). Ateityje numatomi dar bent vienas ar du kursai, skirti individualiam piliečio parengimui. Kursų trukmė – nuo 5 iki 8 val.

PPK1 supažindina dalyvius su pilietinio pasipriešinimo samprata ir galimybėmis, t. y. dalyviai sužino, kokios yra pilietinio pasipriešinimo strategijos, taikiniai, taktika ir priemonės, kaip galima kenkti agresoriui taikos metu, užpuolus mūsų Tėvynę ar ją okupavus. Pateikiama gausybė pavyzdžių iš Lietuvos ir pasaulio istorijos. Kursą dalyviai supažindinami su patarimais, kaip pasiręgti ir parengti savo šeimą karinei krizei (šie patarimai yra naudingi ir bet kokios kitokios krizės atveju), idant galėtume tinkamai vykdyti savo, kaip piliečio, pareigas. Baigusiesiems 5 val. trukmės kursą yra išduodami Liudijimai bei mokomoji medžiaga: knygelės „Išgyvenimo atmintinė“, „Pilietinio pasipriešinimo abėcėlė. Patarimai, kaip kovoti be ginklų“, „Rimti patarimai linksmai“ ir kita medžiaga.

PPK1 paprastai vedamas kontaktiniu būdu. Esant būtinybei, kursas sutrumpinamas iki 3 val. Jei nėra galimybės kurso organizuoti kontaktiniu būdu, galimas mokymasis ir nuotoliniu būdu, išskaidant temas į tris atskirus susitikimus.

Jaunimui yra numatyta ir interaktyvi kurso versija, kai pabaigoje žinios įtvirtinamos atliekant su kurso turiniu susijusias komandines ir praktines užduotis. Šiuo atveju bendra kurso trukmė išauga iki 6–7 val.

PPK2 dalyviai išmokomi atpažinti lengvąją ir sunkiąją priešą ginkluotę bei kovinę techniką, kad galėtų labai konkrečiai prisidėti prie valstybės gynimo. Taip pat dalyviams aiškinama, kaip atpažinti mėginimą juos užverbuoti, paveikti per informacines ir kibernetines atakas. Galiausiai, ir PPK1, ir PPK2 dalyviams suteikiama galimybė ir asmeniškai, ir grupėje modeliuoti savo veiksmus pagal pateiktus scenarijus ir taip įsigilinti į pilietinio pasipriešinimo ypatumus. PPK2 vedamas tik kontaktiniu būdu.

Baigus kiekvieną kursą, po pirmojo kurso įteiktas Liudijimas papildomas naujais įrašais apie vėliau baigtus kursus.

Kursai yra nemokami. Jie gali būti vedami ir darbo, ir poilsio dienomis. x

TRYS AŽUOLINIAI KRYŽIAI BYLOS APIE 1920 METŲ KOVAS PRIE MUSNINKŲ

TEKSTAS IR NUOTRAUKA:
Neringa Tuškevičienė

Trys kryžiai pagaminti ir du jau pastatyti Širvintų rajone, Musninkuose bei Taučiulių kaime. Dar vienas kiek vėliau bus pastatytas Skėterių kaime (šiuo metu derinami leidimai). Šios trys gyvenvietės – pagrindiniai Musninkų valsčiaus Nepriklausomybės kovų punktai.

Kryžius puošia autentiškas Vytis ir 1920–2020 metų datos. Šie kryžiai skirti 1920 metų lapkričio 17–21 dienos Giedraičių–Širvintų–Mugninkų mūšio 100-mečiui paminėti. Mugninkų kaimo bendruomenė „Spindulys“ dar pernai juos ketino pastatyti, tačiau sutrukdė virusas. Leono Vaicekausko pasakojimu, šios akcijos iniciatoriai – Alvydas Rolis ir Juozas Kalinauskas. Apie Giedraičių–Širvintų mūšį pasakojama ir kalbama daug, tačiau tik prieš kelerius metus mugninkiečiai sužinojo apie didvyrišką mūšį prie Mugninkų. Būtent mugninkiečiai sugebėjo atsilaikyti prieš Lenkijos karių puolimą. Apie tai mugninkiečiams pasakojo Lietuvos karo istorikas, humanitarinių mokslų daktaras, profesorius Valdas Rakutis. Šiuo metu spausdinama profesoriaus knyga apie šiuos mūšius, kurią planuojama pristatyti mugninkiečiams lapkričio pabaigoje. Bendruomenės „Spindulys“ pirmininkas Alvydas Rolis priminė bendruomenės organizuotą žygį kovos keliais. Visai netoli kryžiaus statymo vietos net išlikę mūšio apkasų. Puolami iš kelių pusių, Mugninkai nebuvo paimiti. Dėl to šis mūšis ypač svarbus mugninkiečiams.

Juozas Kalinauskas, kuris kryžiams skyrė savo miško ąžuolus ir pats juos gamino, paklaustas, kiek medienos reikia vienam kryžiui, juokauja: „Mažiau nei didelės salės parketui.“ „Kas sugalvojo, kaip atrodytų kryžiai?“ – paklausėme skulptoriaus. Juozas pasakoja: „Kaligrafijos profesorius Albertas Gurskas davė projektą, kad nebūtų nukrypta nuo heraldikos principų. Vytis nukopijuotas nuo medalio.“ Mugninkuose niekas nė nesuabejotų, kad šis patriotiškas žmogus galėtų pasiiegti kitaip. Jam istorija

ir jos atmintis labai svarbi. Kalbantis paaiškėja, kad trys Kalinauskų šeimos vyrai yra apdovanoti Vyčio kryžiais. Štai ir paaiškėja patriotizmo šaknys.

L. Vaicekauskas atvertęs rodo savo užrašus. Juose – savanorių mugninkiečių pavardės: Bronius Kanyš, Dominykas Dikčius, Kazys Petrusevičius, Stasys Prielgauskas, Kazys Veikša, Albinas Aldonis, Kazys Verikas, Julius Vaicekauskas, Pranas Jurkūnas, Jonas Jankauskas, Ignas ir Kazimieras Taruškiečiai, Leonas Bučinskas, Baltrus Rakutis. Statant kryžius dalyvauja ir kelių savanorių artimieji. Kazio Veikšos anūkė ir proanūkis, kuris smalsiai stebėjo vyrų darbus. Stasio Prielgausko sūnus. Albino Aldonio anūkas. Juliaus Vaicekausko sūnus. Dar keli žadėję dalyvauti negalėjo atvykti dėl svarbių priežasčių.

Jonas Prielgauskas, remdamasis į šalia stovinčio automobilio kraštą, susigraudinęs stebi darbus. Metai ir sveikata nebeleidžia prisidėti prie darbų. Tačiau vyras gaudinasi sulaukęs, kad taip pagerbtų savanoriai ir jo tėvas Stasys. Jonas prisimena, kad vaikystėje niekas apie savanorius nekalbėjo. „Laikai tokie buvo.“ Apie tėtą ir mūšį vyras sužinojo būdamas brandaus amžiaus. Bet sako, kad džiaugiasi patriotiškų mugninkiečių iniciatyva.

Kartu dirba ir skulptorius Džiugas Jurkūnas, neseniai įsikūręs netoli Mugninkų. Būtent jo sukurta stilizuota patranka pernai pastatyta Giedraičiuose. Skulptorius teigia, kad ketina tokią pačią patranką (tik kitu tekstu) pastatyti ir prie kryžiaus Mugninkuose. Jau kitą rudenį tikimasi įgyvendinti ketinimus. „Mugninkiečiai turi galimybę tą norą reikšti viešai, o mes parodysime kelius“, – kalba skulptorius D. Jurkūnas. Giedraičių patranką jis pagamino per tris mėnesius. Taučiulių kaime ruošiant vietą kryžiui pastebimas mažutis ąžuoliukas. Jis paliekamas augti ir globoti kryžių. Taip ir stovės kartu: ąžuolinis kryžius ir mažas ąžuoliukas, lyg simbolis kartų – kovojusiųjų ir atsimenančiųjų.

Kol kalbinu dalyvius, vyrai dirba. Bendruomenės pirmininkas A. Rolis, kiti bendruomenės vyrai, kryžiaus autorius

Juozas Kalinauskas, skulptorius D. Jurkūnas, savanorių artimieji, Karaliaus Mindaugo 10-osios šaulių rinktinės kuopos šauliai – visi draugiškai kelia sunkų kryžių iš mašinos, neša akmenis, maišo skiedinį, kasa duobę. Pastatę kryžių, vieni vis dar kasa žemes, kiti dainuoja patriotines dainas. Vienas iš šaulių užriša tautinę juostelę ant kryžiaus. Dar kelios nuotraukos, Lietuvos valstybės himnas, atiduota pagarba. Prie kryžių lieka žvakutės ir gėlės.

Prie Mugninkų ribos kryžius atsuktas į kelią, kuriuo atėjo priešas nuo Kernavės. Važiuojančiuosius į Mugninkus iš tolo nuo kalniuko pasitiks naujasis kryžius. Kitas kryžius taip pat iš tolo pasitiks važiuojančiuosius į Mugninkus, tik jau prie Taučiulių kaimo. Nepravažiukite, sustokite. Juk tai mūsų tautos istorijos dalis, mūsų protėvių siekiai ir kovos už nepriklausomybę. x

Kryžius perrišamas tautine juostele.

ŠAULIŲ SĄJUNGOS AVIACIJAI – 85 METAI

TEKSTAS: Stasys Ignatavičius

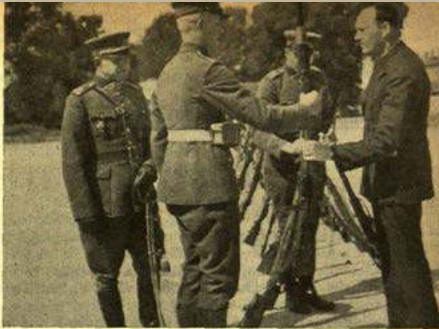
1931 m. Klaipėdos rinktinės šaulių iniciatyva ir lėšomis buvo sukurtas vokiečių konstrukcijos mokomasis sklandytuvas „Zoling“. Dėl nesudėtingos konstrukcijos ir valdymo jį mėgo pradedantys aviatoriai. Klaipėdiečiai savo paukštį pavadino „Aitvaru“. Visus pagrindinius darbus atliko šaulys Juozas Antanaitis, kuriam talkino nemažas būrelis šaulių – aviacijos entuziastų. Nė vienas jų nebuvo baigęs jokių sklandymo ar sklandytuvų konstravimo mokslų. Kai „Aitvaras“ buvo baigtas, prie Klaipėdos šaulių būrio buvo įsteigta sklandymo sekcija. Tai buvo šaulių sąjungos aviacijos užuomazga.

1938 m. rugpjūčio 18 d. žurnalas „Karys“.

Pagrindiniai darbai, kuriant Šaulių sąjungos aviaciją, prasidėjo 1936 m., kai artilerijos dirbtuvėse Kaune (Šančiuose) buvo įsteigta 6-oji priešlėktuvinės apsaugos šaulių kuopa, o prie jos – sklandymo sekcija, kurios vadu tapo j. ltn. S. Stanaitis. Kuopai priklausė apie 60 narių. Pradėtiems dviejų Broniaus Oškinio konstrukcijos sklandytuvų T-1 kūrimo darbams vadovavo sklandytuvų technikas Leonas Reimeris ir lakūnas j. psk. Leonas Miliūnas. Sukurtą 1937 m. liepą ir pavadintą „LY-Žiogas Nr. 1“, sklandytuvą pirmasis išbandė L. Miliūnas. Beveik per mėnesį šiuo sklandytuvu buvo atlikta daugiau kaip 70 skrydžių, 25 sekcijos nariams tai buvo pirmieji skrydžiai. Kiek vėliau sukonstruotas antrasis sklandytuvas. Kiek pramokę sklandymo meno, sekcijos nariai buvo siunčiami į Lietuvos aeroklubo sklandymo mokyklą Nidoje sklandytojų kvalifikacijai įgyti.

1936 m. lapkričio 29 d. Kaune, LŠS štabe, įvyko pirmojo Šaulių sąjungos aviacijos būrio steigiamasis susirinkimas, kuriame dalyvavo keli šimtai šaulių ir svečių. Pirmaisiais būrio nariais užsirašė 30 šaulių. Būrio vadu ir tarybos pirmininku buvo paskirtas aviacijos ltn. Antanas Krasnickas (vėliau jis savo pavardę sulietuvino ir tapo Audroniumi). Į tarybą tądien buvo išrinkti lakūnas Julius Kumpikevičius-Kumpikas, karo lakūnas vrš. Aleksas Vachauzas,

Amerikos lietuviai gink-luoja mūsų kariuomenę ir šaulius
Brangi Amerikos lietuvių dovana įteikta Šaulių Sąjungai
Rugpjūčio 12 d. lakūnas Povilas Šaltenis Amerikos lie-tuvių dovanotuju lėktuvu atskrido iš Palangos į Kauną ir čia iškilmingai lėktuvas buvo įteiktas Šaulių Sąjungai, kaip pirmasis jos organizuojamos aviacijos vienetas.
Lakūną aerodrome gražiai sutiko Šaulių Sąjungos avia-cijos būrys, Kauno, Aleksoto, „Maisto“ ir kiti įgulos šaulių daliniai, spaudos atstovai, karo ir civiliniai lakūnai ir nemaža žmonių. Sutikime dalyvavo Kariuomenės štabo viršininkas b. gen. Černius ir karo aviacijos štabo viršininkas gen. št. plk. Rapiša.

AMERIKIEČIAI LIETUVIAI PADOVANOJO 2 PĖST. D.L.K. ALGIRDO PULKUI ŠAUTUVŲ. Rugpjūčio 13 d. 12 val. 2 pėst. pulko aikštėje buvo ginklų įteikimo iškilnės. Aikštėje iškilniamai mokomoji kuopa ir pulko orkestras laukė svečių. Lygiai 12 val. pasirodė amerikiečiai lietuviai, dalyvaujant 2 pėst. pulko vadui plk. Tumai, Sąjungos Gink-luotoms Krašto Pajėgoms Remti atstovams: ats. plk. Augus-tauskui ir Kl. Damašiui. Svečiai buvo sutikti maršu. Amerikiečių lietuvių aukotojų vardu kalbėjo p. Jonas Valaitis. Savo kalboje pabrėžė: „Aš amerikiečių lietuvių var-du įteikiu jums tą įrankį, kuriojo jūs galėtis apginti mums taip brangią Tėvynę Lietuvą. Jei Tėvynę išliks pavojus, tai ir mes patys atvažiuosime ir tuo pačiu ginklu jums padėsime ją apginti. Mes būdėjome ir būdėsime. Mūsų broliai kariai – mes visuomet būsime su jumis...“ Tarp kitko kalbėtojas pa-žymėjo, kad Amerikos lietuviai yra visada pasiruošę padėti savo Tėvynei Lietuvai moraliai ir materialiai. Po kalbos p. Valaitis įteikė kariams 49 amerikiečių lietuvių padovanotus šautuvus. Pulko vadas plk. Tumas algirdėnų vardu padėkojo už brangią dovaną ir prašė perduoti padėkos žodžius visiems aukotojams ir priminė, kad algirdėnai mokės tinkamai do-vanotus šautuvus pavartoti savo Tėvynės gynimui. Taip pat padėkos žodį tarė Sąjungos Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti atšovą ats. plk. Augustauskas.

kad daugiau mūsų padangėse skrajotų plieninių paukščių, kurie gintų Tėvynės garbę ir Nepriklausomybę.“

Nors aukos buvo renkamos, pirmąjį lėktuvą šauliams padovanojo Amerikos lietuviai, kurie 1938 m. surinko apie 2 tūkstančius dolerių, ir Bruklino Dariaus ir Girėno aeroklubas nupirko naują „Piper“ firmos lėktuvą „Taylor Cub“ su „Continental A40A“ oru aušinamu 40 AJ varikliu. Planuota lėktuvą iš Niujorko į Lietuvą atplukdyti iki liepos 30 d. ir dalyvauti Tautinėje olimpiadoje, tačiau dėl įvairių priežasčių buvo pavėluota. Kartu su minėtuoju lėktuvu į Lietuvą laivu plaukė S. Dariaus ir S. Girėno aeroklubo atstovas, patyręs lakūnas, turėjęs komercinio piloto pažymėjimą, Paulius Šaltenis, itin aktyviai rinkęs aukas lėktuvui.

Rugpjūčio 12 d. P. Šaltenis su LŠS aviacijos būrio vadu kpt. A. Krasnicku išskridę iš Palangos aerouosto 17 val. sėkmingai nusileido Kauno karo aviacijos aerodrome Aleksote, kur susirinko daugybė žmonių. Čia pat lėktuvas buvo pakrikštytas „Sakalo“ vardu.

Apie tų dienų įvykius 1938 m. rugpjūčio 18 d. žurnale „Karys“ buvo rašoma: „Amerikos lietuviai ginkluoja mūsų kariuomenę ir šaulius. Brangi Amerikos lietuvių dovana

įteikta Šaulių sąjungai. Rugpjūčio 12 d. lakūnas Povilas Šaltenis Amerikos lietuvių dovanotu lėktuvu atskrido iš Palangos į Kauną ir čia iškilmingai lėktuvas buvo įteiktas Šaulių sąjungai kaip pirmasis jos organizuojamos aviacijos vienetas...“ Už nuopelnus Lietuvai ir Šaulių sąjungai P. Šaltenis ir Bruklino Dariaus ir Girėno aeroklubo sekretorius A. Alekna Prezidento A. Smetonos įsaku buvo apdovanoti Šaulių žvaigždės ordinu. Tokia buvo pirmojo šaulių lėktuvo įsigijimo istorija... Tačiau džiaugtasi neilgai. Dar tų metų rudenį lėktuvas patyrė avariją. Karo aviacijos mokyklos lėktuvas ANBO III, leisdamasis į aerodromą, sparnu kliudė nusileidusį, bet dar teberiedantį šaulių „Sakalą“, kuriam sulaužė kairįjį sparną, dešinio sparno nerviūras, sutvirtinimo trosus ir kt.

Kelis mėnesius lėktuvas buvo remontuojamas. Nors Lietuvos aeroklubas ir rėmė LŠS aviacijos būrio įkūrimą, kai kuriais aspektais Klubo ir LŠS aviacijos būrio veikla dvejinosi, todėl 1938 m. vasarį LAK pirmininkas prof. Zigmas Žemaitis Karo aviacijos viršininkui brg. gen. Antanui Gustaičiui rašė: „... Sveikintinas šaulių sąjungos aviacijos gimimas. Šaulių aviacijos būrys turėtų: rengti parašiutininkus, lavinti atsargos lakūnus. Šaulių aviacijos būrys taip pat galėtų turėti savo sportinę eskadrilę, kurioje galėtų būti rengiamas rezervas karo aviacijai, o karo metu eskadrilė galėtų vykdyti žvalgybos ir ryšio užduotis... Įsteigus Šaulių aviacijos būryje Sportinę eskadrilę, turėtume jų dvi: viena – mūsų, LAK, labiau civilinio pobūdžio, o šaulių – karinio pobūdžio...“ Kadangi LAK ir LŠS aviacijos veikla lyg ir dubliavo viena kitą, pasigirdo siūlymų abi organizacijas sujungti, tiksliau, sportinę aviaciją perduoti Šaulių sąjungai. Brg. gen. A. Gustaitis tokiam planui nepritarė ir savo sprendimo argumentus trumpai išdėstė žurnale „Karys“: „Lietuvos aeroklubas buvo ir bus Lietuvos skraidymo sporto atstovaujiamasis organas visoje Lietuvoje ir užsienyje. Čia daug vilčių dedama į sudarytą pirmąją sportinę eskadrilę, kurios vadu yra ats. kpt. Taunys. Šaulių sąjunga, kaip didelė visuomeninė karinė organizacija, rūpinasi ir rūpinsis, pilna to žodžio prasme, kariniu šaulių parengimu. Be aviacijos, pilno karinio parengimo dabar nėra. Tad Šaulių sąjunga ir nori savo aviaciją turėti, kas šių laikų kare moderniškiausia ir pilnam kariniam parengimui būtina. Per manevrus, pratimus šauliams aviacija – būtinas padalinys. Aeroklubas ir šaulių aviacijos būrys vieni kitą tik papildo ir skleidžia visuomenėje aviacijos idėją, kuri šiais laikais tai pravarti visam kraštui.“ Karo aviacijos viršininkui brg. gen. A. Gustaičiui už paramą šaulių aviacijai pirmajam buvo suteiktas Aviacijos garbės šaulio vardas. Įteikęs lėktuvą, P. Šaltenis dar kurį laiką svečiavosi

Lietuvoje. Skraidė „Sakalu“, LAK lėktuvu „D.H.Tiger-Moth“, karo aviacijos lėktuvu ANBO ir karo aviacijai priklausiusiu Felikso Vaitkaus lėktuvu „Lithuania II“. Buvo nuskridęs į Klaipėdą, Nidą, Palangą, Panevėžį, Anykščius. 1948 m. sausio 13-osios naktį P. Šaltenio pilotuojamas DC-3 keleivinis lėktuvas, kaip manoma, dėl kontrolinio bokšto dispečerio kaltės sudužo per keletą mylių į pietryčius nuo Vašingtono D.C. aerodromo.

Šaulių sąjungos vadovybė suprato, kad vieno lėktuvo aviacijos būriui nepakaks. Tai patvirtino ir nelemtoji avarija. Be to, jau tuo metu buvo surinkta nemažai aukų. Už 33 tūkstančius litų aviacijos būrys iš Vokietijos bendrovės „Hans Klemm“ nusipirko KL-35B tipo lėktuvą, dvivietį atvirakabinį viensparnį, pritaikytą akrobatikai. Oru aušinamas 100 AJ, keturių cilindrų variklio lėktuvas galėjo pasiekti 190 km/val. greitį, pakrautas svėrė 750 kg, galėjo be nutūpimo nuskristi 700 km. Lėktuvas turėjo visus aklojo skridimo prietaisus ir buvo pritaikytas sklandytuvams tempti. 1938 m. gruodį aviacijos būrio vadas kpt. A. Krasnickis ir ltn. Leonas Lendraitis lėktuvą parskraidino į Kauną. Į 400 km atstumą šauliai įveikė per 6 val. 10 min. Lėktuvas buvo pavadintas „Sakalas-2“. Šaulių sąjungos įkūrimo 20-ųjų metinių jubiliejaus proga šaulių aviacijos būrys toje pačioje bendrovėje užsisakė dar du tokio paties tipo lėktuvus. Pinigus – apie 70 tūkstančių litų – paaukojo įvairios lietuviškos bendrovės, organizacijos, visuomenė. Šiuos lėktuvus birželio viduryje iš Vokietijos parskraidino kpt. A. Krasnickis ir ltn. Juozas Andriušis („Sakalas-3“) bei ltn. L. Lendraitis („Sakalas-4“). Kauno kariniame aerodrome LŠS jubiliejaus iškilmėse naujieji lėktuvai buvo pašventinti ir parodė akrobatinio skraidymo programą.

1939 m. Kauno šaulių aviacijos būrys jau turėjo apie 300 narių, 4 lėktuvus ir 5 sklandytuvus. Buvo rengiamos šaulių aviacijos šventės, iškilmės, kuriose pasirodydavo visi lėktuvai. Keleivius skraidindavo ltn. L. Lendraitis, vrš. A. Vachauzas, psk. Petras Kuosaitis ir kiti. Lakūnų mokinių skraidymo instruktoriais buvo kpt. Aleksas Mariūnas, vrš. A. Vachauzas, vyr. psk. Mikas Mažonas ir kiti. Šaulių aviacijos lėktuvais dažniausiai skraidydavo į atsargą išėję karo aviacijos lakūnai. Sudarytoje lakūnų mokinių grupėje buvo ir kelios moterys šaulės. Aviacijos būrio idėjas puoselėjo ir kitų Lietuvos miestų šauliai. Tokie būriai įsikūrė Panevėžyje ir Šiauliuose, o atgavus Vilniaus kraštą ir Vilniuje.

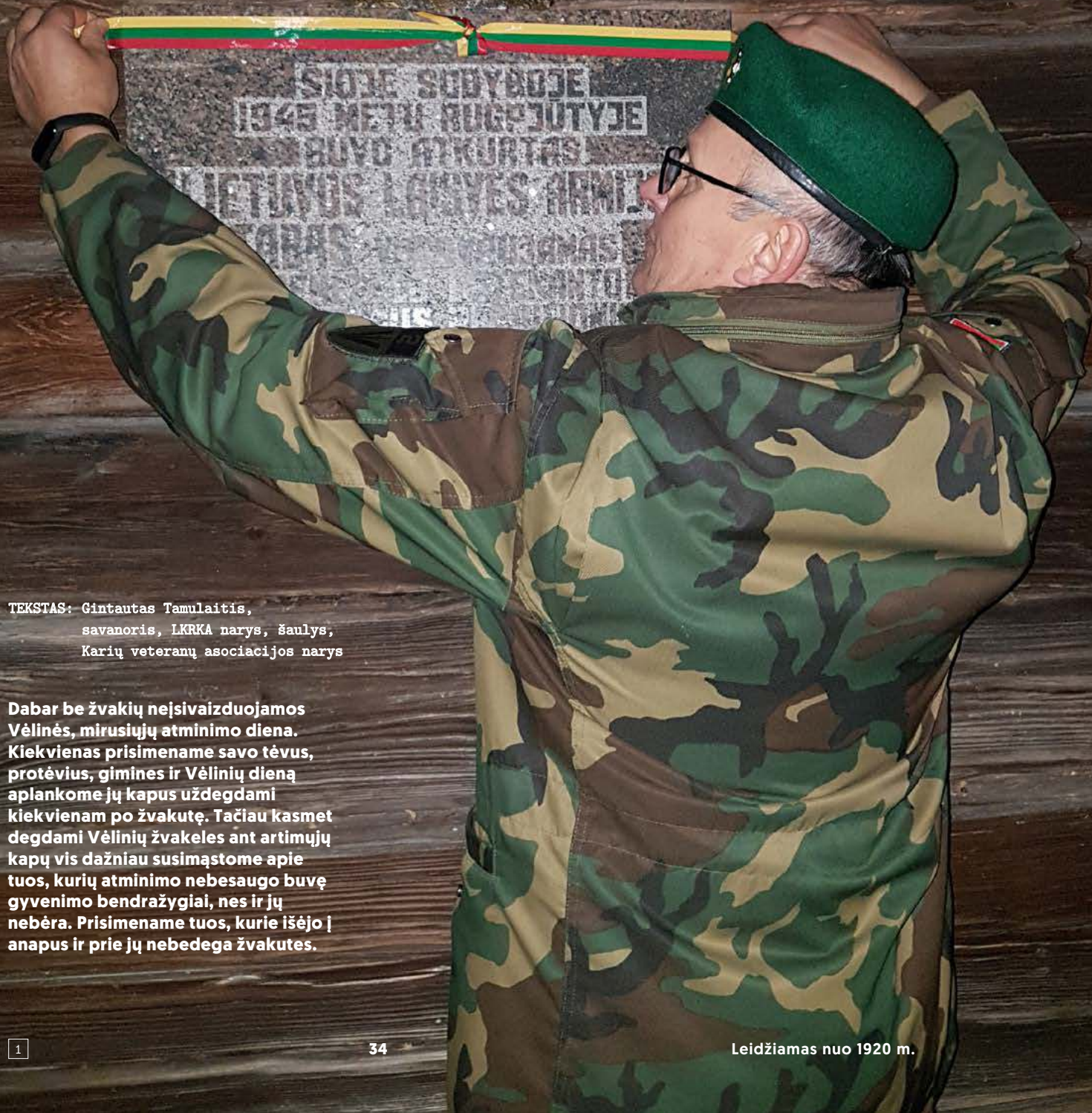
Šaulių sąjungai atiteko Aukštagiryje buvusi lenkų sklandymo mokykla kartu su bendrabučiu, angara is ir remonto

dirbtuvėmis. Šaulių aviacijai atiteko ir keliolika sklandytuvų „Vrona“ ir „Čaika“ – pradiniam apmokymui bei „Salamandra“ – baigusiesiems pradinį mokymą. Dar keli sklandytuvai buvo remontuojami. Sklandymo mokykla buvo pavadinta Dariaus ir Girėno vardu. Jos viršininku ir vyriausiuoju instruktoriumi paskirtas lakūnas Alfredas Gysas. Susidarius dešimties šaulių grupei, 1940 m. birželio 1 d. mokykloje pradėta mokyti sklandymo.

Paskutinis Šaulių sąjungos aviacijos būrio pasirodymas nepriklausomoje Lietuvoje įvyko Utenoje, kur 1940 birželio 2 d. vyko Šaulių aviacijos diena. Šventę stebėjo apie 10 tūkstančių Utenos ir aplinkinių miestelių bei kaimų gyventojų, o norinčiuosius už nedidelį mokestį šauliai paskraidino. Kauno šaulių aviacijos būrio šaulys j. psk. Leonas Miliūnas susirinkusiesiems papasakojo apie Aviacijos būrio veiklą, pasiekimus, pademonstravo įvairias trijų lėktuvų rikiuotės formas, žemės taikinių bombardavimą smiginiu, atliko aukštojo pilotažo figūras. Lakūnas vrš. A. Vachauzas pademonstravo komišką numerį – pradedančio lakūno skrydį. Parodyta, kaip priešlėktuvinė artilerija atakuojama skutamuoju skrydžiu, šauliai atliko kelis parodomuosius šuolius su parašiutais ir kt.

1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, baigėsi gražiai pradėta Šaulių sąjungos aviacijos veikla. Liepos 11 d. okupantams likvidavus Šaulių sąjungą, jos turtą perėmė dar veikusios lietuviškos organizacijos, o ir jas likvidavus jis atiteko sovietų Raudonajai armijai bei okupacinėms įstaigoms. Daugelis šaulių sąjungos aviacijos būrių šaulių buvo represuoti, nukankinti sovietiniuose lageriuose, kalėjimuose arba žuvo partizaninėje kovoje. 1989 m. rugsėjo 20 d. atkūrus Šaulių sąjungą, buvo atkuriamos organizacijos veiklos sritys. 1995 m. pradžioje prie Kauno Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės šaulio, aviatoriaus Vytauto Vainausko iniciatyva buvo įsteigtas pirmasis LŠS aviacijos būrys. Tačiau dėl finansavimo stokos po metų būrys iširo. Šaulių sąjungos aviaciją bandė atgaivinti naujosios „Lituanicos“ kūrėjas, žinomas aviatorius Vladas Kengsaila, Atlanto vandenyną lėktuvu „Piper 28-140“ įveikę lakūnai Edvardas Slušnys ir Jonas Juknius, bet dėl lėšų stygiaus šie bandymai ir liko bandymais. Manau, kad šiandien, tęsiant Šaulių sąjungos aviacijos tradicijas ir minint šaulių aviacijos 80-metį, būtų galima susimąstyti apie Šaulių sąjungos aviacijos atgaivinimą, įtraukiant į šią veiklą karo aviacijos atsargos karininkus ir karius, civilinės aviacijos lakūnus ir sklandytojus. Šaulių aviacijos atkūrimas į mūsų organizacijos gretas pritrauktų dar daugiau jaunimo, kurie norėtų matyti mūsų Žemę iš lėktuvo ar sklandytuvo skrydžio. x

PRISIMINKIME VISUS, ŽUVUSIUS UŽ LIETUVOS LAISVĘ

TEKSTAS: Gintautas Tamulaitis,
savanoris, LKRKA narys, šaulys,
Karių veteranų asociacijos narys

Dabar be žvakių neįsivaizduojamos
Vėlinės, mirusiųjų atminimo diena.
Kiekvienas prisimename savo tėvus,
protėvius, gimines ir Vėlinių dieną
aplankome jų kapus uždegdami
kiekvienam po žvakutę. Tačiau kasmet
degdami Vėlinių žvakeles ant artimųjų
kapų vis dažniau susimąstome apie
tuos, kurių atminimo nebesaugo buvę
gyvenimo bendražygiai, nes ir jų
nebėra. Prisimename tuos, kurie išėjo į
anapus ir prie jų nebedega žvakutės.

**Mokykime mokinius,
gimnazistus,
studentus, jaunimą
kiekvienų metų
Vėlinių dieną
prisiminti, uždegti
žvakutę, kad
Lietuvoje nebūtų
paminklų, ant
kurių nebuvo
uždegta šviesa.**

Žuvusiųjų už Lietuvą ir mirusiųjų
pagerbimas kaip kasmet vyksta visame
krikščioniškame pasaulyje. Ypatingą
reikšmę ir pagarbą žuvusiems už Lietuvos
laisvę partizanams, savanoriams, šauliams,
sukilėliams ir kitiems iškiliems asmenims
organizuoja Šaulių sąjunga, Lietuvos
kariuomenės rezervo karių asociacija,
Lietuvos savanorių kūrėjų sąjunga ir daug
kitų bendruomeninių organizacijų bei
pavieniai asmenys. Šaulių uždegamos
žvakės sužiba Kauno senosiose kapinėse,
Žemutinių Kaniūkų kapinėse prie Kovo
11-osios akto signatarės B. Nedzinskienės
kapo, Romainių kapinėse prie Vyčio
Kryžiaus ordino kavaliierių [Romo Kalantos
ir kitų], senosiose Aleksoto kapinėse prie
paminklo „Pieta“, skirto Lietuvos kariams
savanoriams, žuvusiems už Lietuvos
laisvę, prie šaulio Antano Kasparavičiaus
kapo, VI forto kryžių kalnelyje, Senavos
kapinėse prie Kovo 11-osios akto
signatarų B. Gajausko ir L. Simučio kapų,
Vilijos parke [prie Juozapavičiaus pr.]
prie Lietuvos karių kapų [prie paminklo
„Žuvusiems dėl Tėvynės“]; Petrašiūnų
kapinėse prie Vasario 16-osios akto
signatarų ir Kovo 11-osios aktų signatarų,
Vyčio kryžiaus ordino kavaliierių, šaulių
bei sąjūdiečių karių ir kitų karių, partizanų
kapų ir jų žūties vietose.

Kauniečių Lietuvos tremtinių ir politinių
kalinių sąjungos pagrindinis mirusiųjų
pagerbimo akcentas yra žvakėmis ir
malda pagerbti partizanų bei jų motinų,
šaulių, žuvusių už Lietuvos laisvę atminimą
Kauno senose kapinėse [Vytauto pr.] prie
paminklo „Partizano Motinai“.

Lietuvos kariuomenės rezervo karių
asociacijos Kauno skyriaus kariai
organizuoja žvakių uždegimą pagal
savo jau nusistovėjusias vietas: Gintautas
Tamulaitis su sūnumi Algirdu kiekvienais
metais lankosi savo krašte pagerbti
Lekėčiuose partizanų žūties vietas.
Čia tvarkomuose kapuose prie partizanų
panteono perrišome tautine juosta
paminklus ir uždegėme žvakutes. Šalia
panteono yra pastatytas ir paminklas
Tauro apygardos Žalgirio rinktinės
Nežinomam partizanui atminti, tai
paminklas su Dievo sopulingosios
motinos atvaizdu. Šį paminklėlį
pastatė lekėtiškis tremtinys Vidmantas
Mašanauskas [jau amžinatils] kartu su
šauliu iš Mikytų kaimo V. Mulevičiumi.

Miestelio centre, šalia Lekėčių
Šv. Kazimiero bažnyčios, 1928 m.
gyventojų lėšomis ir pastangomis
buvo pastatytas Nepriklausomybės
dešimtmečio paminklas [aut. E.
Achembakas]. Visai neatsitiktinai šis
paminklas, vienas pirmųjų Zanavykų
krašte, buvo pastatytas Lekėčiuose.
1918 m. savanoriai ginti Lietuvos išėjo
daug lekėtiškių, kai kurie žuvo kovose,
tad gyventojai žinojo Nepriklausomybės
kainą. Šis didis paminklas atsirado
senojo kuklaus paminklėlio vietoje –
1918 m. gruodį buvo savanorių pastatytas
nedidelis paminklas iš medžio, ant jo
būta ir simbolių: Vytis, arklas ir šautuvas.
1989 m. Nepriklausomybės dešimtmečio
paminklas buvo iškilmingai pašventintas.

Netoliese, kitoje Draugystės gatvės
pusėje, stovi paminklas žuvusiems
Žalgirio rinktinės partizanams [1992 m.].
Žalgirio rinktinė priklausė Tauro apygardai,
jungusiai Sūduvos, taigi ir Zanavykų
krašto, partizanus. Užrašas paminkle
skelbia: „Lekėčių krašto partizanams,
„Žalgirio“ rinktinės kovotojams, žuvusiems
už Lietuvos laisvę 1945–1952“. Statant
paminklą daug padėjo Vincas Jurkšaitis,
garsaus Lekėčių krašto partizano Petro
Jurkšaičio-Beržo brolis.

Lekėčių kapinėse [Pušyno g. gale]
palaidoti keturi 1948 m. žuvę partizanai:
Vitas Budrys, Jonas Laurinaitis, Vaclovas
Urbaitis ir nežinomas partizanas.

Aplankytos ir uždegotos žvakutės partizanų
atminimo vietose Rūdšilio giriose. Keli
kilometrai už Lekėčių, pasukus Sirvydų
kaimo link, kelias veda į Skausmo kalnelį –
Lietuvos patriotų žuvimo vietą prie
Linmarko. Šioje vietoje 1951 m. gegužės
21 d., papuolę į pasalą ir verždamiesi
iš apsupties, žuvo partizanai Julijonas
Būtėnas-Stėvė ir Petras Jurkšaitis-Beržas.
Kartu slėptuvėje buvęs Jonas Kukauskas-
Gardenis pasidavė gyvas, vėliau tapo
išdaviku, čekistų pagalbininku Balandžiu.

Petras Jurkšaitis-Beržas [1922–1951]
Rūdšilio girioje praleido 6 metus. Jis
ėjo įvairias pareigas Žalgirio partizanų
rinktinėje, nuo 1947 m. tapo būrio ir
Šturmo tėvūnijos vadu, rezistencijos
užsienyje įgaliotinio Juozo Lukšos-
Daumanto [Skirmanto] patikėtiniu.
Jo artimieji buvo ištremti į Sibirą, o
Petro lemtimi tapo rezistencinė kova.
Vykdydamas Lietuvos laisvės armijos
vadovybės įsakymą, P. Jurkšaitis-Beržas
su kitais partizanais įrengė slėptuvę iš
Vakarų atskrendančiam desantui, tarp
kurio dalyvių buvo ir žinomas žurnalistas,
rezistentas Julijonas Būtėnas-Stėvė
[1915–1951]. J. Būtėnas garsėjo kaip
puikus politikos apžvalgininkas,
bendradarbiavo katalikiškoje ir
rezistencinėje spaudoje užsienyje.

Dabar šioje Rūdšilio girios vietoje
yra atstatytas ir lankyti pritaikytas
bunkeris, žuvusiųjų giminaičių iniciatyva
pastatytas metalinis kryžius, paminklas
su angelu, koplytėlė su Marijos
Sopulingosios skulptūra [aut. P. Paleckis]
ir kiti atminimo ženklai.

Kitoje Rūdšilio pusėje, prie Tirmėnų k.,
1945 m. vasarą Jono Stanislovičiaus
sodyboje buvo atkurtas Lietuvos Laisvės
Armijos štabas. Kiek vėliau čia buvo
suimtas ir vyriausiasis Lietuvos ginkluoto
pasipriešinimo vadas, generolas
Motiejus Pečiulionis.

Senovėje graikai statydavo prie namų
paminklinį akmenį tiems kariams, kurių
žuvimo vietos nežinodavo. Lietuvos
partizanų žuvimo vietos dauguma yra
dabar žinomos, bet ne visos. Tad ant visų
partizanų paminklų turėtų būti uždegama
žvakučių. Na, o lapkričio 3 d. kas galėjo
prisiminti ir malda pagerbti žuvusius
karius už Lietuvos laisvę, pabūti savo
maldoje Šv. Jurgio kankinio bažnyčioje,
Kaune, kurias laikė šaulys, gvardijonas
Saulius Paulius Bytautas. Tad mokykime
mokinius, gimnazistus, studentus,
jaunimą kiekvienų metų Vėlinių dieną
[gali būti ir prieš ar po Vėlinių] prisiminti,
uždegti žvakutę, kad Lietuvoje nebūtų
paminklų, ant kurių nebuvo uždegta
šviesa. Tai būtų vienas iš tikrųjų patriotinis
jaunosios kartos auklėjimas. x

1. Šauliai kasmet pagerbia žuvusiųjų
už Lietuvos laisvę atminimą.

PAMINKLAI, RODANTYS LIETUVIŲ TAUTOS PAGARBĄ TĖVYNĖS SARGAMS

TEKSTAS IR NUOTRAUKA:
Birutė Malaškevičiūtė

Žvabūs lapkričio vėjai, draskydami medžių lapus ir juos nešdami į nežinią, mums primena ne tik apie artėjančią rudens baigtį, bet ir parodo, kaip viskas laikina ir trapu. Lapkritis prasideda labai prasmingomis šventėmis – Visų šventųjų ir Vėlinių dienomis. Prisimename mus globojančius šventuosius ir anapilin iškeliavusius brangius žmones. Tą dieną pagerbiami ir žuvusieji už Lietuvos laisvę – Nepriklausomybės kovų karių kapai papuošiami gėlėmis ir žvakučių liepsnelėmis. Šiuos kapus bet kuriose kapinėse (jeigu jų ten yra) atpažinti labai lengva – kuklūs, elegantiški, paprasti, bet neprasti cementiniai kryželiai. Jų atsiradimo istorija prasidėjo tarpukario Lietuvoje, visuomenei pasipiktinus, kodėl leidžiama sunykti karių kapams

„KODĖL GI JIE TAIP UŽMIRŠTI?“
Tokį klausimą apie karių kapus viešai „Kario“ puslapiuose 1923 metais uždavė J. Šapoka. Tuokart jis vyko lankyti pirmojo Nepriklausomybės kovose žuvusio karininko Antano Juozapavičiaus kapo: „vos įžengęs keletą žingsnių į kapus matai gražų paminklą, pastatytą mūs pirmajam žuvusiam už Lietuvos Nepriklausomybę I p. pulko vadui a. a. Juozapavičiui. Šiame pasauly Jo nebėr, bet dvasia Jo su mumis... Toliau eidamas matau čia ir čia apžėlusius kapus, bet paminklų ant jų nėra ir praeivis nebesužinos, kieno čia kapai...
Bet štai maži iš lentų sukalti kryželiai... Kodėl jų tiek daug?

Priėjau, skaitau parašus: 1) „II p. pulko Ūkio kuopos 30–III–23 m. Miręs Vilkelis Jonas 27 metų.“ 2) „Štabo pulko raštininkas Raštikas Vladas gim. 1902 m. A. A. 26–VII–20 m.“ 3) „Artillerijos pulka kareivo Jankauskas Liūdas mirė Lapkričio m. 24 d. 1920 m. mire grįžęs iš Lenkų nelaisvės I gaubicų barerijos.“ (Tuos parašus duodu žodis į žodį, raidė į raidė)...
Žengiu toliau. Skaitau „nukautas“, o kitų žodžių tik atskiros raidės belikusios nuo negailestingo lietaus plovimo, nes užrašai daryti paprastu paišiuku. Dar toliau. „Nukautas 1919 m.“ mėnuo ir kiti žodžiai nebeišskaitomi...
Ir tik dabar supratau, dėl ko tų kryžiuokų tiek daug ir iš kur jie čia atsiradę... Tai aukos mums bežengiant į nepriklausomą gyvenimą...

Sustojau ir mąstau: Kodėl gi jie taip užmiršti?
Ar gi jų pralietas kraujas nevertas to, kad tinkamą parašą padarius. Ir vėl apsižiūrėjau aplinkui, manydamas, kad gal nors ant žuvusių už laisvę kapų pamatysiu kerojančius gėlių kelmus, bet viskas antraip... Tik smilgos linguoja savo galvikėmis ir rodos lyg besišypsodamos.
Kariai, ypač gi dalių vadai privalo pasirūpinti žuvusiųjų karių paminklais. Visame šiek tiek kultūringame pasauly rūpinamasi žuvusiųjų ir šiaip mirusiųjų karių kapais. Tas buvo net caro Rusijoje, tai ypač gėda, kad mes apleidom savo karžygius. Tas galima išaiškinti tik mūsų nekultūringumu ir visišku apsieidimu, dvasios bei proto tingėjimu. Reikalinga tuo klausimus tik susirūpinti, nes kiekviena dalis savo karių rankomis ne tik gerus parašus įstengs užrašyti, bet ir gerkus, kad ir pigius paminklus pastatyti. Vokiečiai Kaune pastatė nedidelius, bet gražius tvirtus cemento kryžius su įspaustais užrašais.“
Bėgant laikui, tokių ir panašių straipsnių spaudoje vis daugėjo, ne vienam užkliūdavo, kad minint Vasario 16-ąją buvo labai gražiai kalbama apie laisvę, valstybę, žengiančią į priekį, tačiau užmirštami žmonių, iškovojuusių tą laisvę, kapai. Pateikiami užsienio pavyzdžiai, kaip galima gražiai tvarkyti karių kapus, nes tai yra Tėvynės, už kurią jie paaukojo gyvybę, pareiga. Vienur kitur atsirasdavo pavienių iniciatyvų tvarkyti karių kapus. Tačiau visa apimančios sistemos nebuvo – kaip turėtų būti puošiami kapai, kokie paminklai statomi.
REIKALAI PAJUDĖJO
Situacija pasikeitė 1927 metais, kai buvo įkurta Karių kapų tvarkymo komisija. „Ir štai tik šių metų pradžioje Karo Mokslo Valdybos vedėjo iniciatyva krašto apsaugos ministeris paskyrė karių kapams tvarkyti komisiją.“ Komisija nedelsdama susirūpino, iš kur gauti lėšų. Pirmine, 5000 litų, sumą skyrė vyriausybė. Buvo kreiptasi į visuomenę, kad ši aukotų. Taip pat paprašyta kareivių skirti po 10 centų, o karininkų po 1 litą. „Karys“ pasidžiaugė: „Turėdama lėšų, komisija jau drąsiai stojo į darbą. Dailininkas Aleksandravičius pagamino kryžiuoko projektą. Šis projektas įteiktas dail. Adomui Varnui, žymiausiam tautinio meno žinovui ir garsiausiam lietuviškų kryžių rinkėjui. Dail. Varnas į projektą įnešė tūlas pataisas. Jo patarimu pridėti spinduliai, kurie ypatingai pabrėžia kryžių lietuviškumą. Dail. Aleksandravičius modelį, komisija kalbamo kryžiuoko projektą priėmė ir patiekė jį krašto apsaugos ministeriui patvirtinti.“ Projektas patvirtintas tų

pačių metų gegužės 28 dieną. Buvo ieškoma galimybių kuo greičiau pradėti gaminti šiuos kryžiuokus. Ne viskas vyko sklandžiai, kaip norėjosi. „Tuojaus buvo užsakytos Vaikelio Jėzaus draugijos amatų mokykloje kryžiuokams lieti formos sulig dail. Aleksandravičiaus pagamintu pavyzdžiu. Siaurųjų geležinkelio dirbtuvės nuliejo iš kieto [špižiaus] priešakinės kryžiuoko pusės formą. Tačiau formos, pradėjus lieti kryžiuokus, pasirodė nelabai vykusiomis. Ir dėl to iš pradžių darbas ėjo labai lėtai. Per dieną padarydavome vos 10–12 kryžiuokų, dar ir tie patys būdavo nevisai gražūs. Tik po ilgų bandymų ir rimtų galvojimų II karo apygardos statytojas inž. Prijalgauskas pagamino vykusias formas ir darbą įstatė į tikrą kelią. Vasarą kryžiuokai buvo dirbami prie Šančių įgulos bažnyčios, o rudenį – ten pat Vyr. Štabo raštininkų kuopos.“ Kryželius gamino ir drausmės kuopos kareiviai. Ją išformavus darbai sustojo. Tada kreiptasi į II karo apygardos viršininką, jog „leisti karo kalėjiman perkelti kryžiuokų dirbtuvę ir duoti darbininkų. Šis prašymas buvo patenkintas. Karo kalėjimo viršininkas pulk. leit. Talevičius ir ūkio viršininkas kapitonas Petrauskas kiek galėjo tiek darbininkų davė. Tačiau labai dažnai darbininkai būdavo skiriami kitokiems įvairiems darbams ir tada kryžiuokų gaminimas sustodavo; tie žmonės, kurie buvo jau pramokę dirbti, išeidavo iš kalėjimo ir vėl darbas reikėdavo pradėti iš naujo.“
Pirmiausia, imtasi tvarkyti Kaune palaidotų karių kapų. Vėliau komisija rinko duomenis apie visoje Lietuvoje palaidotus karius: kiek yra kapų, kas palaidotas, kiek sunykusių, kiek pagaminti paminklų, kokios privažiavimo sąlygos, ar yra kas pagelbės. Jeigu buvo žinoma bent palaidojama vieta, tačiau nebuvo žinių, kas palaidotas – ant tokio kapo statomas kryželis su užrašu „Liet. kariuomenės nežinomas kareivis“.
„TEKS KREIPTIS Į VISUOMENĘ – PIRMIAUSIA Į ŠAULIUS“
Šiam kilniam darbui lėšų neužteko, aukotojų skaičius nebuvo didelis. Vienas iš komisijos narių – kapitonas Peras Jakštas „Mūsų karių kapai“ puslapiuose kreipėsi į visuomenę: „Vienos kariuomenės paramos nepakaks, nes ne visur yra kariuomenės įgulos. Teks kreiptis į visuomenę – pirmiausia į šaulius, kurie, tur būt, neatsisakys padėti. Ypač būtų malonu sulaukti pagalbos iš įvairių mokyklų. Pakaktų keleto valandų laiko, ir karių kapai būtų sutvarkyti. Sutvarkytus kapus galėtų gėlėmis papuošti arba nors piktžolės nuvalyti. Ir šis menkas darbas turėtų be galo didelės auklėjamosios reikšmės. Mokiniai pratintųsi dirbti, priprastų gerbti didvyrių atminimą, suprastų kilnų romėnų posakį: „Malonu ir saldu mirti dėl Tėvynės“

ir išreikštų nors menką padėką tiems, kurie iškovojo Lietuvai nepriklausomybę ir kurių dėka turime lietuvišką mokyklą ir galime laisvai mokytis.“ Sutvarkius kapus planuota „jų priežiūrą ir globą pavesti kariuomenės dalims, o kur jų nėra – vietinėm organizacijoms, duodant pirmenybę šaulių būriams“. Ir šie puikiai susitvarkydavo, nes šiame darbe pirmose gretose buvo moterys šaulės.
Įsibėgėjęs darbas nesustojė, kantriai, įveikiant nesklaidumus, per kelerius metus net ir mažiausio kaimelio kapinėse palaidotus karius pasiekė jiems skirti kryželiai. Kai kur vietos klebonų ar visuomenininkų iniciatyva kapinėse buvo statomi papildomai didesni paminklai, tačiau tai jau atskiros istorijos ir kitas pasakojimas.
1928 metais, minint išsivadavusios valstybės dešimtmetį, Lietuvos miesteliuose ir miestuose pažiro paminklai šiai progai, pabrėžiant tai, kad jie skirti ir žuvusiems už Lietuvos laisvę. Prezidentas Antanas Smetona kalbėdamas apie juos pabrėžė: „Nuo Gardino ligi Baltijos jūros, nuo Dauguvos ligi Vokiečių pasienio mūsų savanoriai, partizanai ir šauliai savo krauju pašventino mūsų tėvų ir protėvių žemę, savo žaizdomis ir savo gyvybės aukomis suteikė garbingą vardą jos kareiviui. Apie tai skelbia karių-gynėjų kapai ir paminklai, pastatydinti ištikimų Lietuvos vaikų. Tie paminklai rodo, kaip lietuvių tauta moka branginti savo Tėvynės sargus, jie rodo, kaip didelis yra įvykis mūsų valstybės atstatyme savos kariuomenės sudarymas.“ ×
1. Kaip kovos lauke – vienas greta kito. Nesvarbu, ar miesto kapinėse, ar nedidelėse kaimo kapinaitėse.

SAVIVALDŽIAI AUTOMOBILIAI (II DALIS)

TEKSTAS: Jonas Rinkevičius

Kompanijos „Volkswagen Group“
savivaldis automobilis
(Vokietija, 2020 m.).

Svarbūs pagalbininkai vairuotojui ir būsimam savivaldžiam ir nuotolinio valdymo automobiliui kelyje yra automobilinės ryšio ir navigacijos sistemos (ANS). Jos sukurtos palydovinio ryšio ir navigacijos sistemos GPS (Global Position System) pagrindu. Sistemą GPS sukūrė ir 1977 metais įgyvendino JAV kariškiai. Deja, ilgą laiką sistema priklausė išskirtinai

karinei žinybai, civiliams ji buvo neprieinama, palydovų signalai slopinami, todėl navigacinių prietaisų rodmenys būdavo labai netikslūs. Tik 2000 metais JAV Vyriausybė GPS naudojimą įteisino visiems, slopintuvai išjungti, atkurtas normalus prietaisų darbas, o jų rodmenų tikslumas priartėjo prie 1,0–1,5 metro.

Šiuo metu GPS sistemą sudaro 28 kosmose veikiantys palydovai (24 pagrindiniai ir 4 atsarginiai), skriejantys skirtingomis orbitomis maždaug 20 tūkst. km aukštyje. Kiekvienas iš palydovų nuolat siunčia į Žemę signalus (jie būna 1 227 ir 1 575 MHz dažnio), kuriuose užkoduota informacija apie visų navigacijos grupės palydovų tarpusavio išsidėstymą, labai tikslūs duomenys apie palydovų orbitų pasikeitimą ir daug kitos informacijos. Priimdamas signalus bet kurioje Žemės vietoje, GPS imtuvas matuoja laiko intervalus, kuriuos generuoja automobilio imtuvo procesorius. Pagal šiuos laiko skirtumus imtuvas apskaičiuoja atstumą iki konkretaus palydovo. Kad būtų išvengta didelių paklaidų, GPS imtuvas padėčiai trimatėje erdvėje nustatyti naudoja mažiausiai keturių palydovų siunčiamus duomenis ir dėl pagalbinių signalų koreguoja automobilio imtuvo laikrodžio tikslumą.

Panašią palydovinę ryšio ir navigacijos sistemą „Galileo“ dabar kuria ir Europos Sąjungos valstybės. 2005 m. gruodžio 28 d. iš „Baikonuro“ (Kazachstanas) kosmodromo į kosmosą nuskraidintas pirmasis ryšio palydovas (iš viso numatyta nuskraidinti 34). Jų dėka GPS (ANS) veikia ir Lietuvoje.

Įvairių įmonių gaminama automobilinė navigacinė įranga (ANS) skiriasi savo paskirtimi, konstrukcija, funkcinėmis galimybėmis, kaina. Pavyzdžiui, amerikiečių kompanijos „Garmin“ ir „Magellan“, kurių atstovybės yra ir Lietuvoje, automobiliams skirtą navigacinę įrangą priskiria prie buitinių prietaisų kategorijos, o kompanijos „KG Knutsson“ padalinys „Siemens VDO automotive AG“ bei „VDO Dayton“ – prie profesionaliosios įrangos kategorijos.

Lietuva, įsijungusi į tarptautinę vežėjų organizaciją, nuo 1995 metų naudoja palydovinės ryšio ir navigacinės sistemos „Eutetracs“ (būstinė Paryžiuje) paslaugomis, kurias teikia bendrovė „Varicom“ (ryšio centras Vilniuje). Nors jos paslaugomis naudojasi keletas Lietuvos bendrovių, gabenančių krovinius bei keleivius tarptautiniais maršrutais, pagrindinė jos naudotoja yra UAB „Linava“, kuri yra visų diegiamų naujovių lyderė bei propaguotoja.

Praktika parodė, kad ANS (Lietuvoje, pavyzdžiui, „Eutetracs“) suteikia daug galimybių ne tik vežėjams, bet ir verslininkams, kurių krovinyms yra gabenamas. Palydovinė ryšio ir navigacijos sistema leidžia kontroliuoti visą kelionę ir operatyviai ją valdyti. Dispečerinėje esančiame kompiuteryje galima matyti ne tik transporto priemonės buvimo vietą kelių metrų tikslumu, bet ir žinoti visus jos techninius parametrus apie variklio darbą,

degalų atsargas ir t. t. Sistema leidžia žinoti, kiek laiko vairuotojas dirba ir ilsisi, kiek sugaišta muitinių postuose. Krovinio siuntėjas gali sužinoti, kokia temperatūra refrigeratoriuje, todėl galima lengviau išspręsti galimus vežėjo ir siuntėjo ginčus – kompiuterio duomenys pagrįs vienos ar kitos pusės argumentus. Čia ryšys gali būti abipusis – ne tik vairuotojas praneša apie kelionę, bet ir iš dispečerinės siunčiami pranešimai vairuotojui. Transporto priemonių su ANS įranga vairuotojai jaučiasi saugesni, nes jų vengia pakelių plėšikai. Ypač tai aktualu Lietuvai – tranzito šaliai, kurios vežėjai gabena krovinius į tokias sąlyginai nesaugias šalis kaip Rusija, Baltarusija, Ukraina.

Dabar GPS (ANS) Lietuvoje plačiai naudojamos visų rūšių sausumos transporto priemonėse. Yra galimybė įsigyti ES šalių, taip pat ir Lietuvos tikslus kartografinius žemėlapius su naujausia informacija apie šalių kelius, miestų gatves, įvairių reikalingų objektų išdėstymą ir pan. Be abejo, tai aktualu ne vien Vakarų Europos šalių vežėjams, bet ir eiliniams automobilių turistams, atvykstantiems į Lietuvą arba per ją keliaujantiems į kitus kraštus.

Dabar įvairių galimybių navigacines sistemas gamina įvairių šalių firmos. Įvairaus sudėtingumo bei techninių galimybių ANS (be anksčiau minėtų kompanijų) gamina, pavyzdžiui, kompanijos „Clarion“, „Kenwood“. Kartu su ANS įranga tiekiami įrašyti į kompaktinius diskus ir elektroniniai žemėlapiai. ANS įrangos tiekimu dabar užsiima, pavyzdžiui, UAB „Tercija“, įmonė „Altas“, „Automobilių kryptis“. Jų specialistai ne tik konsultuoja, bet ir įsigytą ANS įrangą sumontuoja.

Kad galėtume bandyti, o vėliau ir plačiai naudoti savivaldžias autotransporto priemones, reikalinga teisinė bazė, reglamentas, kuriuo remiantis jos galėtų būti naudojamos. Ją kuria ne tik tokių transporto priemonių gamintojai, bet ir suinteresuotų šalių įstatymus leidžiančios institucijos bei Vyriausybės.

2019 metų pabaigoje Lietuvos Seimas priėmė Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo pakeitimus – apibrėžta sąvoka „savivaldis automobilis“ ir nustatytas pagrindinis šių automobilių bandymų ir dalyvavimo viešame eisme principas. 2020 metų pradžioje priimti kiti teisės aktai. Manoma, kad ateityje turėtų galioti bendras tarptautinis teisinis reglamentas įvairioms autonominiu režimu veikiančioms transporto priemonėms. Priimta Vienos (Austrija) kelių eismo konvencijos, įvykusios 2019 m. sausio 30 d., priimto dokumento 8 punkto nuostata, kad „Kiekvienoje pavienėje autotransporto priemonėje

arba auto transporto priemonių junginyje turi būti vairuotojas“.

Pagal Tarptautinės audito organizacijos KPMG 2019 metų vertinimą, kuriant autonominio valdymo automobilius, pažangiausios buvo JAV, Vokietija, Japonija, Kinija, Nyderlandai, Singapūras, Norvegija, Švedija, Suomija (vertintos net 25 šalys). Deja, Lietuvos tarp jų nėra.

Pastaraisiais metais įvairiose automobilius gaminančiose šalyse, pavyzdžiui, JAV, Japonijoje, Švedijoje, Vokietijoje, pradėti šių šalių sukurtų intelektinių transporto sistemų praktiniai bandymai.

JAV autonominius automobilius kuria ir bando kompanijos, firmos, kurios turi daug automobilių gamybos patirties (pavyzdžiui, „General Motors“), neseniai įsteigtos („Tesla Motors“, „Waymo“) ir iki šiol neturėjusios nieko bendro su automobiliais („Google“, „Apple“). Kiekviena iš jų autonominius automobilius kuria laikydamasi savo strategijos.

Pavyzdžiui, kompanija „General Motors“ 2017 metais pristatė koncepcinį automobilį „Cadillac Super Cruise“ su mišria pagalbine valdymo sistema, kurią sudaro eismo juostos ribų laikymasis, stabdymas ir greičio kontrolė, atsižvelgiant į vairavimo sąlygas. Sistema turėtų padidinti vairuotojo komfortą ilgų kelionių metu magistralėse bei miesto eismo kamščiuose. Nepaisant šių patobulinimų, vairuotojas turi išlikti budrus ir iškilus problemų perimti automobilio valdymą. 2019 metais GM padalinys Mičigano valstijoje žadėjo pradėti visiškai autonominių automobilių „Cruise AV“ gamybą, kuriame vairuotojo vieta nenumatyta.

Elektromobilių gamybos firmos „Tesla Motors“ specialistai jau kuris laikas autonominiu režimu bando elektromobilius „Tesla“. Jie važinėja bendrojo naudojimo keliais. Jie yra labai aukšto automatizavimo lygio. Pavyzdžiui, elektromobiliuose „Tesla Model 3“ yra įrengtas integruotas centrinis valdymo blokas-superkompiuteris, dar žinomas „Hardware 3“ pavadinimu, kuris gali atlikti trilijonus operacijų ir apdoroti tūkstančius kadrų per sekundę! Su šiais elektromobiliais bendrojo naudojimo keliais jau nuvažiuota per milijoną kilometrų ir yra vilties netolimoje ateityje juos pradėti gaminti masiškai.

Interneto technologijų bendrovė „Google“, nuo 2009 metų įdiegusi į japonų modifikuotus automobilius „Lexus“ ir „Toyota“ savivaldžių technologijų įrenginius, viešaisiais keliais nuriedėjo jau 5 mln. km. »

1

Savarankiškai sukurtuose koncepciniuose automobiliuose „Google“ įdiegta GPS (ANS) sistema, skaitmeniniai žemėlapiai, o radaras, lazeriai ir kameros fiksuoja aplinką 360° kampu. Automobilyje įdiegta programinė įranga klasifikuoja objektus pagal jų formą, dydį ir judėjimo trajektoriją. Automobilis gali nuspėti dviratininko judėjimo kryptį, ar pėsčiasis ruošiasi kirsti važiuojamąją dalį, kaip judės gretimose eismo juostose važiuojantis automobilis. „Google“ planuoja, kad pirmieji visiškai automatizuoti automobiliai rinkai bus pristatyti 2022 metais. Jie atitiktų 4 ar 5 SAE automatizacijos lygį. Bandomieji automobiliai turi vairą ir pedalus bei vairuotoją, kuris perima kontrolę iškilus problemų. Dabar savanoriai išbando „Google“ kasdieniame gyvenime ir realiomis sąlygomis. Po sėkmingo savivaldžio automobilio pristatymo trijose JAV valstijose (Nevados, Kalifornijos ir Floridos) įsigaliojo įstatymas, leidžiantis eksploatuoti (su tam tikromis išlygomis) bepiločius automobilius bendrojo naudojimo keliuose.

Dar toliau yra pažengusi taip pat „Google“ kontroliuojančios kompanijos „Alphabet“ valdoma autonominių automobilių gamintoja „Waymo“ (įsteigta 2009 m.). 2017 metais Fenikso miesto (Arizonos valstija) gatvėse pirmą kartą išbandytas firmos sukurtas visiškai autonominis automobilis „Waymo“ pavadinimu. Jo autonominio valdymo technologijai įdiegti išleista milžiniška suma – daugiau nei milijardas dolerių! Minėdamas firmos „Waymo“ 10 metų darbo sukaktį, jos vadovas Džonas Krafčikas (John Krafcik), duodamas interviu leidiniui „Financial Times“, pabrėžė, kad per 10 metų pagaminta daugiau negu 600 autonominių automobilių, kurie pasklido net 25 JAV miestuose ir jau įveikė daugiau

nei 16 mln. km. Tačiau interviu pabaigoje Dž. Krafčikas pabrėžė, kad visiškai nepriklausomų automobilių, kurie galėtų važinėti bet kokiomis oro sąlygomis ir bet kuriuo keliu be žmogaus įsikišimo, yra neįmanomas dalykas. Ir toliau jis paaiškino, kad autonominių transporto priemonių jutikliai gali tinkamai neveikti dėl permainingų oro sąlygų, pavyzdžiui, lyjant arba sningant, ir jis neįsivaizduoja, kad šios problemos kada nors bus išspręstos. Gal pasakyta per griežtai, tačiau ši problema egzistuoja ir ją reikia spręsti.

Bandymų tikslais JAV specialiai įrengti centrai su reikiama infrastruktūra. Pavyzdžiui, Mičigano universitetas kartu su Transporto departamentu vykdo projektą 13 ha plote departamento pastatyta miestelyje „M City“, kur įrengta savivaldžiam automobiliui visa būtina kelių eismo infrastruktūra: kelio atkarpos, sankryžos, žiedinės sankryžos, kelio ženklai, šviesoforai, automobilių statymo vietos, šaligatviai, autobusų stotelės, pastatų imitacijos, gatvių apšvietimas, šaligatviai pėstiesiems, dirbtinos kliūtys. Kalifornijos valstijoje 20 km² plote pastatytas autonominių priemonių testavimo centras „GoMentumStation“, kur bando savivaldžias autotransporto priemones ne tik savo šalies, bet ir užsienio firmų, pavyzdžiui, Japonijos („Honda“, „Toyota“), Švedijos („Volvo“), Vokietijos („Audi“, „Mercedes-Benz“, „VW Group“).

Europoje savivaldžius automobilius kuria ir bando (testuoja) nemažai šalių, tačiau daugiausia pažengusi Vokietija. Čia lyderiauja firmos „Audi“, BMW, „Mercedes-Benz“, „Bosch“, „Continental“ ir kt. Automobilių gamintoja „Audi“ jau kuris laikas tiria ir testuoja automobilius viešuose keliuose ir lenktynių trasose.

1. Lietuviškas koncepcinis savivaldis autobusas „Concept“ (2019 m.).

2. Kompanijų „Toyota“ ir „Google“ bendrai sukurti savivaldžiai koncepciniai automobiliai (2019 m.).

Pavyzdžiui, automobilio „Audi A7“ bandomojo vairavimo koncepcija numato, kad automobilis be vairuotojo įsikišimo galės važiuoti iki 100 km/h greičiu. Prieš persirikiuodamas į kitą eismo juostą automobilis suvienodina greitį pagal aplinkines transporto priemones ir, kompiuteriui įvertinus manevro saugumą pagal greičio ir atstumo rodmenis, persirikiuoja. Firmos specialistai sukūrė keletą visapusiškai automatizuoto nuotoliniu būdu valdomo koncepcinio automobilio versijų. Automobilis nuriedėjo tūkstančius kilometrų magistraliniais keliais Silikono slėnyje (JAV) ir sėkmingai išbandytas lenktynių trasoje.

Firma „Mercedes-Benz“ autonominiu režimu bando ne tik lengvuosius automobilius, bet ir sunkvežimius. Pavyzdžiui, ateities sunkvežimių (angl. *Future Truck*), bandomų pagal V2V ir V2I duomenų keitimosi programą, arsenale yra daugybė optinių jutiklių, belaidis optinis ryšys ir informacijos keitimasis su kitais kelių naudotojais. Mišrūs optinių ir kitų jutiklių rodmenys sukuria tikrovišką sunkvežimio aplinkos vaizdą realiu laiku. Įprastomis eismo sąlygomis su įjungtu autopilotu bandomas sunkvežimis, išlaikant reikiamą distanciją, važiuoja 85 km/h greičiu magistraliniu keliu bendrame eismo sraute. Šalia vairo sėdintis vairuotojas automobilio valdymą turėtų perimti tik iškilus pavojui. Pirmasis automatinis sunkvežimis „Mercedes-Benz Future Truck“ pademonstruotas 2014 metais atitvertame greitkelio ruože prie Magdeburgo miesto. Tuomet pagal numatytą programą šalia kitų vykdytų užduočių sunkvežimis turėjo apvažiuoti kliūtis bei esant pavojingai situacijai sustoti kelkraštyje.

Švedų automobilių gamintojas „Volvo

2

Group“, atsižvelgdamas į dar 1997 metais Švedijos parlamento priimtą „Vision Zero“ (liet. vizija – nulis) ambicingą saugaus kelių eismo strategiją sumažinti mirčių ir sužalojimų skaičių iki nulio ir vykdydamas projektą „Volvo Drive Me“, 2017 metais norintiems jame dalyvauti Geteborgo gyventojams išdalijo koncepcinius visureigius „Volvo XC90“ (pagal SAE 2 automatizavimo lygio), kad išsiaiškintų, kaip žmonės priima tokius automobilius kasdieniame gyvenime. Šio bandomojo projekto tikslas – išsiaiškinti automatizuoto vairavimo privalumus, nustatyti reikalavimus kelių infrastruktūrai, įvertinti klientų pasitikėjimą automatinėmis transporto priemonėmis bei kitų vairuotojų požiūrį į tokį transportą. Parinkta trasa su reikiama infrastruktūra, saugumo stotelėmis (sustoti esant gedimui) maždaug 50 km ilgio ruože, kurį sudaro greitkelis ir aktyvios miesto transporto arterijos, kuriose dažnai formuojasi spūstys. Apie projekto rezultatus nepranešama.

Sekant Švedijos pavyzdžiu, Suomijoje nuo 2017 metų bei Norvegijoje nuo 2018 metų vykdomas savivaldžių keleivinių autobusų testavimas, kurie ateityje galėtų važiuoti nustatytais maršrutais.

Iš Azijos šalių kuriant savivaldžius automobilius daugiausia pažengusi Japonija ir Kinija. Tarp Japonijos gamintojų lyderiauja kompanija „Nissan Motor“ ir jos garsus kūdikis elektromobilis „Nissan Leaf“. Tobulindami autonominį valdymą, jo kūrėjai tikisi eliminuoti vairuotojo klaidos tikimybę ir prisidėti prie visuomenės be eismo įvykių kūrimo bei palengvinti neįgalių asmenų ir senjorų transportavimą. Kinija taip pat siūlo jos įmonių sukurtus savivaldžius automobilius. Arčiausia

prie realios gamybos priartėjo interneto milžinė „Baidu“ 2018 metais pareikšusi, kad masinę savivaldžių automobilių gamybą pradės po 3–5 metų.

Kurti autonominio valdymo automobilius sėkmingiau sekasi toms šalims, kurios ženkliai yra pažengusios kurdamos elektromobilius arba juos eksploatuodamos. Pavyzdžiui, Nyderlandai yra toli pažengę, kurdami Saulės energija varomus elektromobilius (apie tai buvo rašyta 2021 m. žurnalo „Trimitas“ 8 numeryje), todėl jiems gerai sekasi kurti ir savivaldžius automobilius. Jau kuris laikas tokiais automobiliais vadinamuoju „tulpių koridoriaus“ maršrutu Amsterdamas–Antverpenas–Roterdamas gabenamos tulpės.

O dabar keletas minčių apie savivaldžius automobilius Lietuvoje. Kaip skelbia *lrytas.lt* 2018 metų pradžioje, UAB „Viltechna“ (vadovas Dainius Diska) iniciatyva suburta dizainerių projektuotojų grupė, kuri kurs 12 vietų savavaldį elektrinį autobusą. Dizainą kuria Vilniaus dailės akademija, o agregatus –Klaipėdos universiteto entuziastų grupė.

Pirmas savivaldis automobilis Lietuvoje išbandytas 2019 metų lapkričio viduryje Vilniaus katedros aikštėje. Tai buvo 15 vietų prancūzų „Arma“ įmonės gamybos elektrobuses „Navya Arma“. Dabar savivaldžiai automobiliai bandomi ir Vilnius–Kaunas magistralėje.

Kelių infrastruktūros laukiantys iššūkiai skiriasi priklausomai nuo jų automatizavimo lygio. Sudėtingiausia automatizavimo procese bus adaptuoti miesto infrastruktūrą dėl didelio skirtingų tipų eismo dalyvių srauto ir gerokai lengviau užmiesčio keliuose. Siekiant sukurti saugią aplinką pradiniame etape automobilio automatizavimui testuoti įrengiamos atskiros eismo juostos.

Didžiausias automatizuoto vairavimo technologijų iššūkis – kompiuteryje įdiegtų programų gebėjimas tinkamai interpretuoti aplinką. Žmogus gali akimirksniu įvertinti eismo situaciją ir joje judančius objektus, todėl automatizuota vairavimo sistema turėtų mokėti vienodai tiksliai ir greitai įvertinti ir klasifikuoti informaciją apie eismo sąlygas. Tam reikalingas efektyvus paralelinis kompiuterių darbas. Deja, kol kas tyrėjai nesugebėjo sukurti sistemos, gerai veikiančios visomis oro sąlygomis.

Jeigu kelyje važiuotų tik automatiškai valdomos transporto priemonės, spūsčių tiesiog nebūtų. Pasak gamintojų, mašinų sistemos perspės viena kitą apie ketinimus. Centrinis kompiuteris valdys

iš įvairių jutiklių surinktą informaciją, spūstys greitis, lėtins ar visiškai sustabdys transporto priemonę. Anot sistemos kūrėjų, kompiuteris daug geriau vykdys nurodymus ir paklus kelių eismo taisyklėms negu žmogus.

Deja, kol kas transporto priemones vairuosime patys, nes eksperimentiniai automatiškai valdomi automobiliai dar nėra labai patikimi ir saugūs. Kad taip yra, rodo tragiškas eismo įvykis JAV, kai važiuojant elektromobiliu „Tesla“ su įjungtu automatinio valdiklio (autopilotu) jo sistema nesuveikė ir vairuotojas žuvo. Kadangi kol kas tokių automobilių automatinis vairavimas teisiškai nėra įformintas, kyla klausimas, ką dabar kaltinti: vairuotoją ar sistemos kūrėjus? Todėl šios srities specialistams didelės svarbos užduotis – sukurti tobulus teisės aktus.

Svarbus vairuotojo pagalbininkas yra autopilotas (šis žodis pasiskolintas iš lėktuvo valdymo įrenginių). Skirtingi automobilių gamintojai šią sistemą vadina įvairiai: pavyzdžiui, „Mercedes-Benz“ – „Distronic“; BMW – „Active Cruise Control“; „Volvo“, „Volkswagen“, „Audi“ – „Adaptive Cruise Control“; „Infiniti“ – „Distance Control Assist“ ir t. t. Automobilyje autopiloto sistemą sudaro į priekį nukreipta kamera, radaras, 360° kampu dirbantys jutikliai bei realiu laiku atnaujinama eismo informacija. Autopilotas gali valdyti automobilį skersai ir išilgai, užmiesčio keliuose ir miesto gatvėse spūsčių metu piko valandomis. Pasiekęs kelionių tikslą automobilis pats suranda laisvą vietą ir pastato automobilį. Standartiniai saugumo įrenginiai nuolat stebi kelio ženklus, šviesoforų signalus ir pėsčiuosius. Autopilotas taip pat užkerta kelią netyčiam judėjimui iš vienos eismo juostos į kitą. Kol kas autopiloto sistema įrengiama prabangiuose aukštos klasės automobiliuose, o ateityje, manoma, taps masiniu reiškiniu.

Ir pabaigoje. Nepaisant didelių savivaldžius automobilius kuriančių šalių pastangų ir milžiniškų išlaidų iki realiomis sąlygomis autonominiu režimu saugaus veikiančio automobilio dar teks palaukti. Tačiau turėti tokio transporto viziją – visų mūsų siekiamybė, todėl tikėkime, kad ši idėja dėl būsimų išsaugotų gyvybių anksčiau ar vėliau bus įgyvendinta. x

PARMIDŽANA

Parmidžana (*parmigiana*) – italų nacionalinės virtuvės patiekalas, įvairiais pavadinimais paplitęs visame pasaulyje. Baklažanų, sūrio ir pomidorų apkepas Australijoje vadinamas tiesiog *parma*, Argentinoje – *milanesa a la napolitana*, nes penktajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje patiekalas buvo pateikiamas populiariame Buenos Airių neapolietiškame restorane.

JAV mėgstama italų emigrantų sukurta parmidžana su vištiena. Itin populiarius šis patiekalas Brazilijoje, nes šioje Pietų Amerikos valstybėje gyvena didžiausia italų diaspora pasaulyje. Keliaudamas po pasaulį parmidžanos receptas įgyja įvairių skonių. Jis gali būti patiekiamas ir su vištiena, veršiena ar keptomis bulvytėmis.

Italijoje parmidžana dažniausiai siejama su Pietų Italijos Kampanijos regionu. Kaip dažnai būna, yra ir kitokių versijų. Parmos miestas yra Šiaurės Italijoje ir būtent su šio miesto pavadinimu sietinas patiekalo vardas – *parmigiana* reiškia Parmos stilių.

Pagrindinė parmidžanos dalis – baklažanai. Ši daržovė iš tropinės Indijos paplito visame pasaulyje didžiųjų geografinių atradimų laikais. Europoje baklažanai ilgai buvo laikomi nevalgomais ir auginami tik dėl grožio. Senovės graikai ir romėnai manė, kad suvalgius baklažanų kyla pamišimas, todėl vadino juos „beprotybės obuoliais“.

Išbandykite parmidžaną. Pamišimą gali sukelti nebent puikus šio patiekalo skonis.

Jums reikės:

4 valgytojams:

- 1 didelio baklažano
- 250 g smulkintų konservuotų pomidorų savo sultyse
- 2-3 česnakų skiltelių
- 1 svogūno galvutės
- parmezano sūrio
- mocarelos sūrio
- tyro alyvuogių aliejaus
- saulėgrąžų aliejaus kepti
- šviežių bazilikų
- druskos
- cukraus
- maltų juodųjų pipirų.

Gaminimas:

1. Baklažaną supjaustykite itin plonais griežinėliais. Sudėkite į koštuvą, apibarstykite druska, prispauskite iš viršaus ir palikite porai valandų, kad dingtų kartumas.
2. Imkitės padažo. Alyvuogių aliejuje pakepinkite svogūną ir česnakus, kad gražiai pageltonuotų. Italė Monia, kuri su manimi pasidalijo parmidžianos receptu, sakė, kad kepant reikia sulaukti, „kada svogūnai pradeda dainuoti“. Tada reikia pilti pomidorus. Įdėkite žiupsnį druskos, cukraus, pipirų ir šviežių bazilikų. Virkite ant mažos ugnies maišydami, kol padažas sutirštės.

TEKSTAS: Vytautas Radzevičius
NUOTRAUKA: Julius Kalinskas (15min.lt)

3. Baklažanus pakepinkite ant saulėgrąžų aliejaus iš abiejų pusių. Nusausinkite riebalus.

4. Kepimo inde apatiniame sluoksnyje sudėkite pusę baklažanų, kad padengtų visą plotą. Užpilkite pusę padažo. Užberkite sluoksnį smulkintos mocarelos, sluoksnį smulkinto parmezano.

5. Tada vėl klokite baklažanus, pilkite pomidorų padažą ir gausiai apibarstykite parmezanu. Pašaukite į 180 laipsnių karščio orkaitę ir kepkite apie 15 minučių, kol susidarys sūrio pluta. Patiekite karštą.

Gero apetito! x

SVEIKINAME

Nuoširdžiausiai sveikiname

Vytauto Didžiojo šaulių
(Kauno apskr.) 2-oji rinktinė

ZENONĄ PILIUKAITĮ – 90 m.
VIDĄ MALINAUSKIENĘ – 85 m.
ALFONŠĄ KLIMĄ – 85 m.
ANTANĄ ČAPLIEJŲ – 75 m.
RIMVYDĄ JURKŠĄ – 75 m.
KAZIMIERĄ MATŪŽĄ – 70 m.
ALDONĄ BEJERIENĘ – 65 m.
VYTAUTĄ BULAVĄ – 60 m.
MARIŲ GRINEVIČIŲ – 55 m.
DARIŲ GIMŽAUSKĄ – 55 m.
NERIJŲ MIKELIONĮ – 50 m.
NERIJŲ PETRONĮ – 50 m.
SIGITĄ ŠLIAŽĄ – 50 m.
ROLANDĄ VALIONĮ – 45 m.
AISTĘ RAMANAUSKAITĘ – 40 m.
SKAISTĘ LIPINSKIENĘ – 40 m.
VALENTINĄ JANKAUSKĄ – 35 m.
MODESTAS PETRAVIČIŲ – 30 m.
DOMĄ PAULAVIČIŲ – 30 m.

Vakarų (Jūros) šaulių
(Klaipėdos apskr.) 3-ioji rinktinė

ALGIRDĄ JONĄ ZIKĄ – 70 m.
RIMALDĄ LIESYTĘ – 60 m.

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių
(Šiaulių apskr.) 6-oji rinktinė

GINTAUTĄ RIMŠĄ – 60 m.
LINĄ JASIULĮ – 50 m.
DAIVĄ LILEIKIENĘ – 45 m.
DAINIŲ RINKEVIČIŲ – 35 m.
INDRĘ POŠKUTĘ – 30 m.
KAROLĮ MATĄ MICKŲ – 30 m.
JUSTINĄ KARPAITĘ – 20 m.

LDK Kęstučio šaulių
(Tauragės apskr.) 7-oji rinktinė

ROLANĄ RULEVIČIŲ – 50 m.

Žemaitijos šaulių
(Telšių apskr.) 8-oji rinktinė

DONATĄ DAMUNSKĮ – 35 m.

Plk. Prano Saladžiaus šaulių
(Utenos apskr.) 9-oji rinktinė

ZITĄ KVIKLIENĘ – 70 m.
BRONIŲ PETRAUSKĄ – 65 m.
JUOŽĄ BORUSEVIČIŲ – 80 m.
DIANĄ REINIENĘ – 50 m.
VYTAUTĄ SEKONĄ – 65 m.
ZENONĄ MAMENIŠKĮ – 75 m.

Karaliaus Mindaugo šaulių
(Vilniaus apskr.) 10-oji rinktinė

ALGIRDĄ EUGENIJŲ JOVAIŠĄ – 70 m.
ROBERTĄ KLEVINSKĄ – 60 m.
JUSTINĄ JONĄ NASICKĄ – 60 m.
SIMONĄ RAMANAUSKIENĘ – 40 m.
ŽILVINĄ SKARDŽIŲ – 45 m.
DAINIŲ URBANAVIČIŲ – 45 m.
ARGAUDĄ VALIULĮ – 40 m.
JŪRATĘ VARŽGALYTĘ – 45 m.
VYTĮ VENSLAUSKĄ – 45 m.
AURIMĄ RUŠKĮ – 35 m.

UŽJAUČIAME

Mirus „Tvirtovės“ šaulių 203-iosios kuopos šauliui **PETRUI KAMANDULIUI**, užjaučiame šeimą ir artimuosius bei liūdime kartu.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai

Mirus „Tvirtovės“ šaulių 203-iosios kuopos šauliui **MINDAUGUI MIEŽLAIŠKIUI**, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai

Mirus „Tvirtovės“ šaulių 203-iosios kuopos šauliui **BRONIUI PAUKŠČIUI**, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai

Mirus mylimai **DUKRAI**, nuoširdžiai užjaučiame Joną Vytautą Čebatorių, Lazdijų brigados generolo Adolfo Ramanausko-Vanago 104-osios kuopos šaulį.

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės šauliai

Mirus šauliui **VYTAUTUI KARLAI**, nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnų Gediminą ir visus artimuosius.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės Kėdainių P. Lukšio 205-osios kuopos šauliai

KRYŽIAŽODIS

„NUOGI MEDŽIAI“

VERTIKALIAI:

1. Tas, kuris Maironio eilėraštyje, sėdėdamas ant putoto arklio, „I kovą lietuvninkus šaukia“.

2. Senoji svetimybė (dabar vartotini žodžiai: 1. girtuoklis, girtuoklė; 2. palaidūnas, palaidūnė).

3. Miestas Kupiškio rajone, 14 km į pietvakarius nuo Kupiškio, prie kelio Daugpilis–Kupiškis–Panevėžys, dešiniajame Viešintos upės krante.

4. Šaukiamasis, atpažįstamasis ryšio signalas.

5. 2010 m. mokslinės fantastikos filmas (rež. Christopheris Nolanas), kuriame, L. DiCaprio sukurto personažo suburta komanda gali pasinerti į žmogaus sapnus ir sužinoti jo paslaptis.

6. Vandens transporto priemonė.

7. Valstybės pareigūnas, vadovaujantis tam tikro miškų ploto veiklai kaip įmonės vadovas ir, be to, turintis tam tikrus administracinius įgaliojimus.

8. Klėtyje ar kur kitur nestorų rąstų ar lentų padarytas užtvaras grūdams pilti ar daržovėms laikyti.

9. Lenkų rašytojo A. Sapkiewskio sukurtų 6 „fantasy“ stiliaus romanų ir 15 apsakymų serija, kurios pagrindinis veikėjas Gerasis iš Rivijos medžioja visokiausias pabaisas.

10. Miestas Vokietijos šiaurės vakaruose; to paties pavadinimo žemės sostinė ir didžiausias miestas (mums geriau žinomas iš vieno Brolių Grimų pasakos).

11. Kalno šlaitas nuo viršaus žemyn.

12. Viena iš medžiagos agregatinių būsenų (tarpinė tarp kietosios ir dujinės).

13. Požeminė bažnyčios patalpa garbingiems asmenims laidoti, relikvijoms laikyti.

14. Burtininkė, Kolchidės karaliaus Ajeto ir okeanidės Idijos duktė (pasižymėjusi „daugvyryste“, nes buvo Jasono, Egėjo, o pomirtiniame pasaulyje – ir Achilo žmona).

23. Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų pajėgos.

26. Graikų mitologijoje Argo karaliaus Agamemnono ir Klitaimnestros duktė, kurios mitą pirmieji panaudojo graikų dramaturgai Aischilas Euripidas ir Sofoklis.

27. Miestelis Anykščių rajone, kuris yra pirmasis miestelis, pro kurį teka Nevėžis (jame 1989 m. buvo pradėtas veisti vienintelis Lietuvoje mokyklinis botanikos sodas).

29. Ukrainos piniginis vienetas.

30. Ežeras Šiaurės Rytų Lietuvoje, Ignalinos rajone, apie 3 km į šiaurę nuo Dūkšto, turintis bendravardžius ežerus Lazdijų, Zarasų [2 ežerai], Švenčionių [2 ežerai] rajonuose.

31. Išmintingas aklas graikas, laikomas pirmuoju Europos poetu, parašiusiu kertinius Vakarų kultūros tekstus – hegزامetru sukurtas epines poetas.

32. Žemiausias 2021–2022 m. sezono Kauno „Žalgirio“ ir Eurolygos krepšininkas (180 cm).

33. Režisieriaus G. Van Santo, publikai žinomo tokiais filmais kaip „Gerasis Vilas Hantingas“ ir „Milkas“, 2011 m. sukurta drama apie dviejų jaunų žmonių, bandančių suvokti mirtį ir susitaikyti su gyvenimo trapumu, santykius.

34. Lietuvos operos dainininkas (lyrinis tenoras), Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro solistas (g. 1975 m. Marijampolėje).

36. Lietuvos gretutinių teisių asociacija, įkurta 1999 m. 38. XX a. septintojo–aštuntojo dešimtmečio subkultūros jaunuolis, išvaizda ir elgesiu pabrėžiantis savo nesiskaitymą su įprastinėmis visuomenės gyvenimo normomis.

39. Miestas, kurio gyventojai niekaip negali neišrinkti į Seimą P. Gražulio.

41. Tiurkų grupės tauta, gyvenanti Ukrainoje (Kryme, Voluinės sr., Odesoje), Lietuvoje, Lenkijoje, Rusijoje.

44. Vienas stambiausių skraidančių vandens paukščių (Lietuvoje randamos 4 rūšys).

45. „Piratiškas“, labai stiprus alkoholinis gėrimas, gaminamas iš cukranendrų.

46. Cheminis periodinės elementų lentelės elementas, žymimas raide I (eilės numeris 53).

50. M. Gandhi tautybė.

51. Italai ją valgo, o mes – valomės dantis.

52. Kitoks, tarmiškas kadagio pavadinimas.

53. Kanadiečių dainų kūrėjas, dainininkas ir aktorius, išgarsėjęs 1956 m. savo daina „Diana“, kurią parašė būdamas 14 metų (koncertuoja ligi šiol, nors šiemet jam suėjo 80 m.).

HORIZONTALIAI:

1. Šilumos antonimas.

5. Spalvinis niūrios kasdienybės apibūdinimas.

10. Šveicarijos sostinė.

15. Skuodo motobolo klubo pavadinimas.

16. Saldus patiekalas, paruošiamas verdant įvairias uogas ir vaisius.

17. Lietuvos geografas, gamtininkas, politinis veikėjas, signataras [1934–1993].

18. Valstybės saugumo departamentas.

19. Ir upė Dzūkijoje, ir paskutinis tarpukario Lietuvos ministras pirmininkas.

20. Plūktinės arba plytinės keparamosios krosnies priekinė dalis, priekrosnis.

21. Sulietuvintas, moteriškas, prūsiškos kilmės vardas (prūsiškai: „be, nuo, šalin“ + „nujausti, numanyti“).

22. 1946 m. įkurta Skandinavijos šalių skrydžių bendrovė.

24. Drėkinimo sistemos griovys Vidurinėje Azijoje, Kazachstane, Užkaukazėje.

25. Įsiūta drūžė; siauras ruoželis audinio ar odos, įsiūtas drabužyje, siūlė drabužiui įjinti, susiaurinti, įsmaugti.

26. Estijos gyventojas.

28. Įsegami papuošalai [dgs.].

31. Baisi „moliūginė“ šventė.

35. Žymus prancūzų filosofas, matematikas ir fizikas, laikomas moderniosios filosofijos pradininku (žymiausias jo posakis „Cogito ergo sum“).

37. Užburiantis patrauklumas ar žavesys, galintis kituose įkvėpti atsidaivismą, Dievo duotas sugebėjimas ar talentas.

40. Miltinis gaminys, galintis „papuošti“ ausis.

42. Thomo More'o romanas, kuriame aprašyta sala, kurioje gyvena ideali, harmoninga visuomenė, nėra tironijos, nevyksta karai.

43. Vėdrynių šeimos augalas, augantis šlapiuose, daug maisto medžiagų turinčiuose dirvožemiuose (žydi geltonais žiedais balandžio–gegužės mėn.).

44. Vienas iš dviejų rašytojo, Nobelio premijos laureato Márquezo vardų.

47. Legendinis artefaktas krikščioniškoje mitologijoje (pagal vieną versiją – tai taurė, iš kurios gėrė Jėzus Kristus per Paskutinę vakarienę).

48. Draudimo suma.

49. Neuronų jungtis su kitu neuronu arba inervuojamojo audinio ląstelėmis.

54. Buvimas vienam, atsiskyrimas nuo kitų.

55. Natūrali arba dirbtinė sekluma, tinkama perbristi, perjoti ar pervažiuoti upę, ežerą ar pelkę.

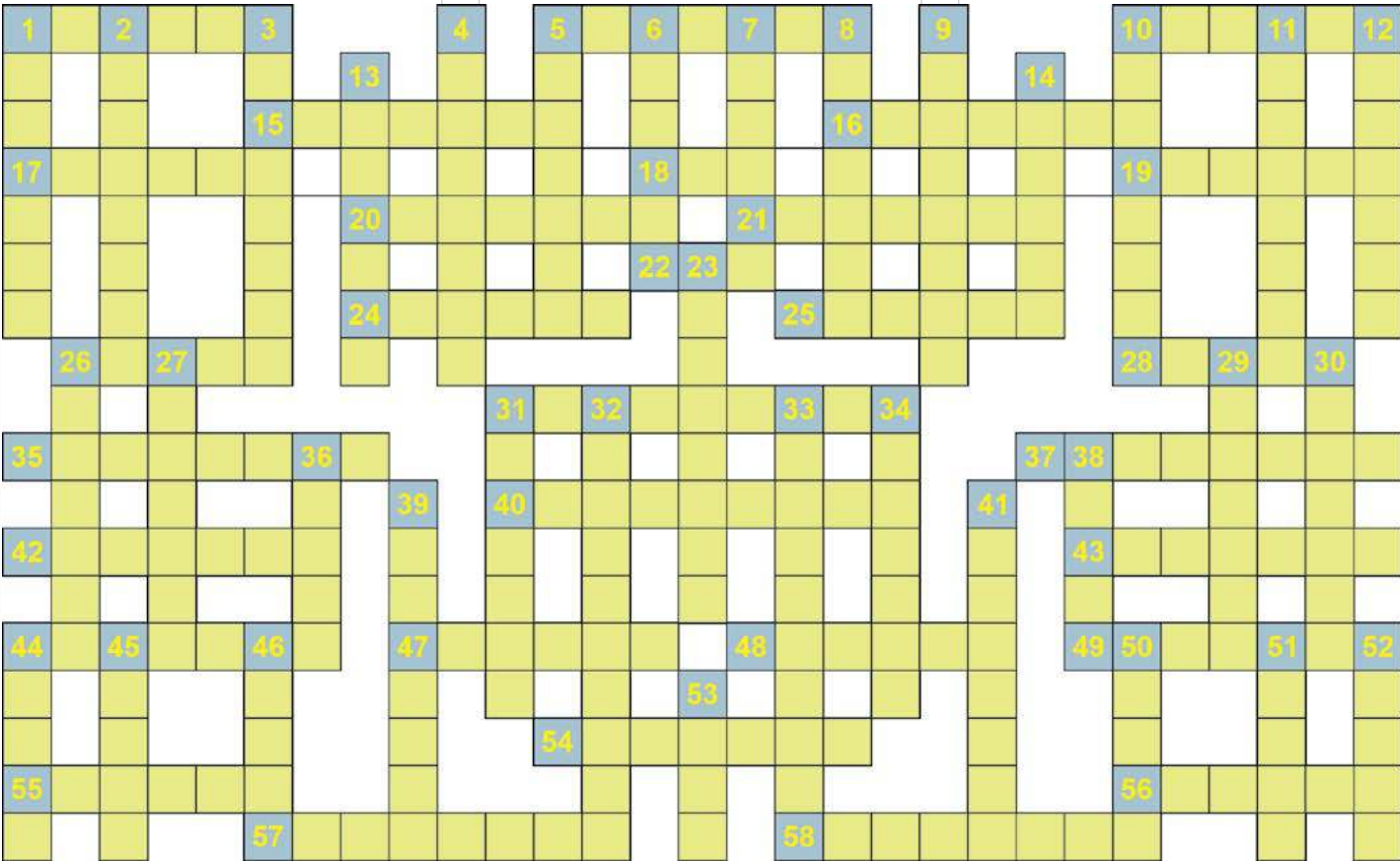
56. Devyni tie, po kurių, anot patarlės, ateina dešimtas – badas.

57. Kitoks blyno vardas.

58. Kikilinių šeimos paukštis, mėgstantis lesti vyšnių kauliukus, saulėgrąžas, kuris žiemos metu dažniau pastebimas (ypač jei „okupuoja“ mažesnes lesyklas ir lesa vienas, neprileisdamas kitų paukščių). x

Atsakykite į kryžiažodžio klausimus ir siųskite atsakymus paštu iki lapkričio 15 d. į „Trimito“ redakciją adresu:

Žurnalas „Trimitas“ Lietuvos šaulių sąjunga Laisvės al. 34, 44240 Kaunas

KRYŽIAŽODŽIO „LAPŲ AKVARELĖ“ ATSAKYMAI:

HORIZONTALIAI:

1. Musė.
5. Šalna.
10. Akra.
13. Vakarai.
14. Naganas.
16. Kulva.
17. Utena.
18. Altas.
19. Vepriai.
20. Rakštis.
21. Adelė.
23. „Asistas“.
27. Pilis.
28. Prausykla.
31. Akaba.
32. Pernarava.
36. Paparacis.
37. Klika.
38. Sardinija.
41. Jakas.
43. Taksistas.
46. Šarka.
48. Kluonas.
49. Titovas.
52. Laida.
53. Era.
54. Alkas.

VERTIKALIAI:

1. Meksika.
2. Salamandra.
3. Skalpas.
4. Premija.
5. Šiupinys.
6. Liežuvis.
7. Anagrama.
8. Agurkas.
9. Onaitis.
11. Katalonija.
12. Atsvara.
13. Varveklis.
15. Saksonija.
22. Paltis.
24. Inkilas.
25. Tabakas.
26. Klevas.
28. Papaja.
29. Uranas.
30. Ypas.
33. Nida.
34. Randas.
35. Agaras.
39. Lapas.
40. Varis.
42. Alus.
44. Ikaras.
45. Lava.
47. Vižlas.
48. Kaukas.
50. Samtis.
51. Akynas.
52. Levas.
55. Sesuo.
56. Kava.
57. Tora.
58. Ūkis.
59. Ložė.

SUDARĖ: Kastytis V. Stumbrys

Nepamirškite nurodyti savo atgalinio adreso ir telefono numerio, nes vienas iš atsakiusiųjų burtų būdu gaus prizą - unikalią 1 000 detalių dėlionę „Lietuvos kariai“ ir šaulių sąjungos sieninį kalendorių. Sėkmės!

TRIMITAS

IR PRIEŠ ŠIMTMETĮ SKAITYTAS

+
**Užsiprenumeruok
„TRIMITĄ“ ir
paragink kitą!**

Žurnalas TRIMITAS leidžiamas kas mėnesį.

Žurnale TRIMITAS – šaulystė, karyba, istorija, kelionės, pasaulio pažinimas, išgyvenimo patirtys, lauko virtuvė ir galvosūčiai. Kiekvienam yra ką skaityti.

Žurnalą TRIMITAS galima užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose ir internetu:

www.zurnaluprenumerata.lt
www.prenumeruok.lt

Prenumeratos kaina:

12 mėn. – 20 eurų
6 mėn. – 10 eurų
3 mėn. – 5 eurai